ČASOPIS ČS. HOUBAŘŮ

Mykologický sborník

NSP

JUBILEJNÍ

Ročník XXXV.

Číslo 1. — 4.

Obsah č. 1—4.

a) **Články ze systematické a všeobecné mykologie.** MUDr. Jaroslav Veselský: Za houbami do polí, luk a pastvin. Str. 2. Dr. Václav Dušánek: Hnilobný rozklad houbových plodnic. Str. 10.

b) **Výzkum a pozorování hub rostoucích v ČSR.** Ant. Čabera: Příspěvek k mykofloře Humpolecka. Str. 11. Josef Hásek: Několik neobvyklých hřibů. Str. 20. Nováček O.: Naleziště hřibu přívěskatého. Str. 20. A. Vondráčková: Kozák, křemenáč krvavějící. Leccinum aurantiacum. S. F. Gray. Str. 21. Josef Kozlík: Trojsrostlice křemenáše březového. Str. 21. E. Borovský: Proč byly v červenci vesměs houby v lesích listnatých? Str. 22. Bedř. Kahler: Muchomůrka zelená a zelánka (Tr. equestre.). Str. 22. Josef Sezima: Podivný rozmar čechratky podvinuté. Str. 22. Jan Spálený: Dermocybe uliginosa Fr. Str. 23.

c) **Houby a jejich využití.** Henryk Orłos, Warszawa, Výzkumný ústav lesnictví: Měkčení bukového dřeva pomocí hub pro výrobu tužek. Str. 24. Ing. Dr. Josef Šmíd: Hřibové krémy. Str. 27. Dr. M. Staněk: Pěstování žampionů. II. Živný substrát a jeho příprava. Str. 28. Dr. F. Smotlacha: Šupinovka vrásčitá neboli sluka. Str. 32. A. Smetánková: Sbíráte sluky? Str. 33. Bř. Polák: Ještě sluka svraskalá. (Rosites caperata.) Str. 33. Dr. Jindřich Kaupa: Bedla červenající začátkem léta. Str. 34. Miloš Klouček, Zdětín: A opět bedly ... Str. 34. Miloš Klouček, Zdětín: Nález šafránky. Str. 34.

d) **Houby škodlivé a jedovaté.** RNDr. Miroslav Pulchart: Produkce námele. Str. 35. Stanislav Fechtner: Otrava sterilisovanými houbami. Str. 40. Eduard Borovský: Typický případ smrtelné otravy muchomůrkou zelenou z neznalosti. Str. 41. Dr. K. Rudolf: Závoj. olovová a zelená u Ml. Boleslavi. Str. 43. L. M. Růžička: Pozor na ně, jsou jedovaté. Str. 44. Josef Chmelíček: Jedovaté houby. Str. 45.

e) **Různé.** Prof. Václav Machek: Sbírání hub na běloruském venkově. Str. 47. M. Korandová: K lidovému houbařskému názvosloví. Str. 52. Marie Korandová: Vážení čtenáři a čtenářky. Str. 54. Bronislav Hlůza: Houby v okolí Staré Lubovně. Str. 55, Dr. Ladislav Hanuš: Proč tady už nerostou? Str. 56. Jan Wenzel: Jak jsme chodili do »Jiren« na houby. Str. 58. V. Kedyk: Smotlachova výstava hub v Gdaňsku. Str. 59. Ed. Borovský: Vykvetla mi doma hvězdovka nachová. Str. 60.

f) **Spolkové zprávy.** Jaro Miškovský: O posmrtnou poctu zasloužilému kulturnímu pracovníkovi. Str. 60. Zpráva o činnosti. O výstavbě hub v Praze. Str. 61. Autokarový zájezd do Hradce Králové. Str. 62. Závodní klub J. Dimitrova v Letňanech. Str. 62.

Foto na první straně obálky: Muchomůrka růžovka — Amanita rubescens Fr. Dr. Jiří Hlaváček.

ODBORNÝ LIST ČS. MYKOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE
ACTA SOCIETATIS MYCOLOGICAE ČECHOSLOVENICAE

Redigují: RNDr Jiří Hlaváček (vedoucí redaktor), RNDr Miroslav Pulchart, Vlastimil Kedyk Ing. Miroslav Smotlacha a Dr Robert Vávra

DVĚ JUBILEA

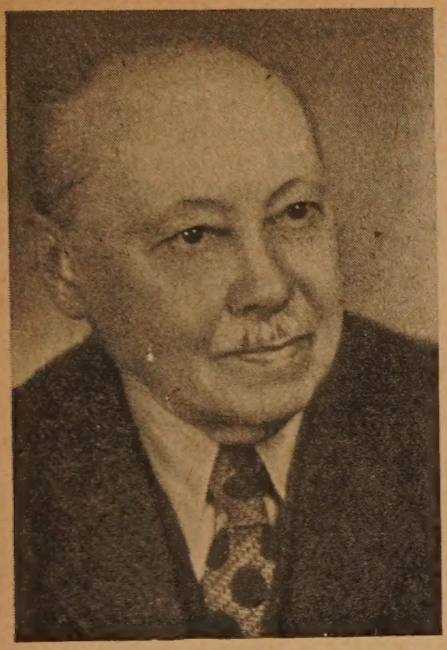

Václav Melzer

Václav Melzer

Zasloužilý český mykolog, spolupracovník našeho listu a Čs. mykologické společnosti od počátku, znalec holubinek světového jména, dožil se dne 26. srpna 1958 svých osmdesátých narozenin. Je čestným členem naší společnosti. V Mykologickém sborníku (Časopisu čs. houbařů) uveřejnil od r. 1920 do r. 1957 přes polovinu svých prací (76 z asi 150). Jeho první práce byla vytištěna již v roce 1914 v Besedách Národního obzoru (Praha), další v mnoha odborných časopisech i cizích, především v Bulletin Soc. Mycol. France.

Svou nezištnou, usilovnou prací zasloužil se o Čs. mykologii vědeckou i praktickou.

Svému příznivci a zasloužilému členu přejeme mnoho dalších let plodné práce.

Redakce.

Třicetpět ročníků Mykologického sborníku — čtyřicet let práce pro československou mykologii

Tímto sešitem začínáme již třicátýpátý ročník našeho časopisu. Čtyřicet let usilovné práce za větší poznání hub a přírody se nerozlučně pojí se jménem Dr. F. Smotlachy, který společně s akademikem Bohumilem Němcem časopis založil a po téměř 38 let vedl. Stejně však je spjato s řadou jmen význačných mykologů, mykologických pracovníků i s mnoha tisíci praktických houbařů, kteří vykonali, každý podle svých možností a sil, kus práce. Tato práce se obráží ve velké znalosti hub českého a slovenského lidu.

Časopis prošel údobími dobrými i špatnými, pokud jde o počet přispívatelů a odběratelů, svoje poslání se však snažil plnit vždy dobře a věříme, že tomu bude tak i nadále.

Redakce.

*) P. S. Zhodnocení práce Václava Melzera bude uveřejněno v příštím sešitě.

COMMONWEALTH
1 - JUN 1959

a) Články ze systematické a všeobecné mykologie

MUDr. Jaroslav Veselský:

Za houbami do polí, luk a pastvin.

Др. мед. Ярослав Весельский: За грибами на полях, луках и пастбищах.

M. Dr. Jaroslav Veselský: Mushroom collecting on fields, meadows and pastures.

(Lupenaté houby rostoucí mimo les a nikoliv zřejmě na dřevinách.)

1a Výtrusy tmavé (černé, hnědé, temně purpurové, rezavé, hnědožluté) — 2.

1b Výtrusy světlé (bílé, bělavé, růžové nebo červenavé) — 14.

2a Klobouk i lupeny černají a roztékají se v černou, inkoustovitou tekutinu. Klobouk bělošedý či hnědavý. Třeň bílý nebo bledý.

Coprinus Pers. ex Fr. — Hnojník.

2b Klobouk se nikdy neroztéká, nejvýše se v některých případech jen trochu rozplývají lupeny — 3.

3a Třeň s prstenem — 4.

3b Třeň bez prstenu — 6.

4a Lupeny se v stáří trochu rozplývají nebo aspoň vlhnou a černají. V mládí jsou bledě růžové (u nejmladších i bílé), červenavé či šedé — 5.

4b Lupeny se nerozplývají ani nevlhnou, nýbrž v stáří zasýchají. V mládí jsou bledé, později hnědé, přirostlé nebo připnuté. Klobouk bělavý nebo hnědý, často šupinkatý. Třeň je nažloutlý nebo nahnědlý.

Pholiota (Fr.) Quél. p. p. (Agrocybe Fay.) — Šupinovka.

5a Lupeny jsou přirostlé. Třeň přechází přímo v klobouk a nelze jej tudíž z klobouku bez poškození vylomit. Klobouk žlutavý nebo měděnkově zelenavý, za vlhka slizký.

Stropharia (Fr.) Quél. — Límcovka.

5b Lupeny jsou zcela volné. Třeň nepřechází přímo v klobouk a je tudíž vylomitelný bez poškození klobouku. Klobouk většinou bílý, bělavý nebo nahnědlý.

Agaricus L. ex Fr. (Psalliota Fr.) — Pečárka (žampion).

6a (3b) Lupeny se buď v stáří trochu rozplývají nebo aspoň vlhnou a černají. Výtrusy jsou obvykle černé, jen výjimečně okrově rezavé — 7.

6b Lupeny se ani trochu nerozplývají, nevlhnou, jsou vytrvalé. (Výtrusy jsou rezavě žluté nebo rezavě hnědé) — 11.

7a Výtrusy jsou okrově rezavé. Lupeny žluté nebo rezavě hnědé. Klobouk žlutý, vlhký, většinou slizký, paprsčitě rýhovaný od

prosvítajících lupenů, 2—5 cm široký. Třeň štíhlý, bledý, rourkovitý, až 12 cm vysoký.

Bolbitius vitellinus (Pers.) Fr. — Slzečník žloutkový.

7b Výtrusy jsou černé. Lupeny černé nebo černošedě kropenaté — 8.

7c Výtrusy černě purpurové či červenohnědé. Lupeny žluté, hnědé, červenavé, či purpurové — 9.

8a Klobouk blanitý, paprsčitě žíhaný a jeho okraj nepřesahuje konce lupenů. Lupeny skoro černé. Klobouk je sotva vyšší a širší, než 1 cm.

Psathyrella Fr. — Křehutička.

8b Klobouk je aspoň trochu masitý, není paprsčitě žíhaný a jeho okraj v mládí přesahuje konce lupenů. Lupeny většinou šedé a černě skvrnité vystupují k středu kuželovitého kloboučku.

Panaeolus Fr. — Kropenatec.

9a (7c) Třeň bílý nebo bělavý, rourkovitý, hladký. Klobouk kuželovitý či zvoncovitý a jeho nepodvinutý, rovný okraj je v mládí přitisknut k třeni. Závoj schází.

Psathyra Fr. — Křehutka.
Psathyrella (Fr.) Quél.

9b Třeň více méně zbarvený, houževnatý nebo tuhý. Klobouk mělce zvoncovitý až plochý, s okrajem v mládí podvinutým — 10.

10a Závoj chybí nebo velmi rychle mizí. Lupeny hnědé nebo purpurové, připnuté, široce přirostlé nebo i trochu sbíhající.

Psilocybe Fr. — Lysohlávka (+ Deconica).

10b Pavučinkovitý závoj lpí na okraji klobouku a je pomíjivý. Lupeny jsou v mládí hnědavé, pak kaštanové a volné. Klobouk je vláknitě plstnatý, zprvu zvonovitý, pak rozprostřený s tupým hrbolkem. Lupeny v mládí slzící jsou v stáří černě tečkovány od zaschlých kapek šťávy.

Lacrymaria velutina (Pers.) K. & M.
= Psathyrella velutina (Pers. ex. Fr.) Singer
= Hypholoma lacrymabundum Bull.
Pláčivka sametová (Třepenitka slzivá).

11a (6b) Malé štíhlé houbičky s kloboučkem do šíře až asi 3 cm. Třeň tenký — 12.

11b Větší houby s masitým kloboukem, širokým 3—5—9—13 cm — 13.

12a Klobouk blanitý s okrajem v mládí rovným a přitisklým k třeni, není rýhovaný nebo nejvýše jen trochu na okraji. (Je-li výrazné paprsčité rýhování, viz 7a!)

Galera (Fr.) Quél. p. p. (Conocybe Fayod.) — Čepičatka.

12b Klobouk více či méně masitý s okrajem v mládí podvinutým, není rýhovaný.

Naucoria (Fr.) Quél. p. p. (Agrocybe Fayod.) — Kržatka.

13a (11b) Klobouk lepkavý nebo slizký, 5—9 cm široký, třeň bělavý, plný, 5—9 cm dlouhý.
Pholiota lubrica (Pers. ex. Fr.) Quél. = Flammula lubrica Pers. — Šupinovka kluzká (Plaménka kluzká).

13b Klobouk je suchý, široký 3—5 cm. Třeň bledý, uvnitř načervenalý. Voní ovocem.
Inocybe piriodora (Pers. ex. Fr.) Quél. — Vláknice jablečná.

13c Klobouk jest jenom za vlhkého počasí poněkud lepkavý. Lupeny v mládí často slzící s bělavým ostřím. Třeň bělavě šedohnědý, jemně vločkatý. Voní jako ředkvička.
Hebeloma crustuliniforme (Bull. ex Fr.) Quél. — Slzivka oprahlá.

14a (1b) Na třeni je prsten nebo na spodku třeně je blanitá pochva — 15.

14b Na třeni není ani prsten ani pochva — 17.

15a Na třeni je blanitá pochva, avšak není žádný prsten. Klobouk je masitý, oddělitelný od třeně. Lupeny jsou zcela volné, břichaté, zprvu bílé, později červenavé.
Volvaria (Fr.) Quél. — Kukmák.

15b Na třeni je blanitá pochva a současně i prsten. Klobouk je masitý, oddělitelný od třeně. Lupeny jsou volné, břichaté, trvale bílé. Na loukách mimo les a stromy, hlavně duby, je tento nález naprostou vzácností. Při nálezu tohoto charakteru je třeba myslit zejména na smrtelně jedovatou muchomůrku zelenou (Amanita phalloides Vaill. ex Fr. (Secr.) a na její bílou varietu (var. verna Fr.)!!

15c Na třeni jest jenom prsten a spodek třeně je zcela volný, bez pochvy — 16.

16a Třeň je masitý, plný, přechází přímo v klobouk, takže klobouk je bez poškození nevylomitelný. Lupeny vykrojené, zoubkem k třeni přichycené — 31.

16b Třeň je dutý, oddělitelný dobře od klobouku. Lupeny jsou volné, až i od třeně oddálené.
Lepiota (Fr.) Quél. — Bedla.

17a (14b) Lupeny stejnoměrně dlouhé, lámavé, volné nebo připnuté, nesbíhají po třeni a neroní mléčnou tekutinu. Jen v lesích a v parcích poblíže stromů (Russula Fr. — Holubinka).

17b Lupeny a často celý klobouk na lomu roní mléčnou tekutinu. Lupeny jsou více méně sbíhavé, často větvené. Klobouk je většinou miskovitě vpáčen. Jen v lesích a v parcích poblíže stromů (Lactarius Fr. — Ryzec).

17c Lupeny nejsou stejnoměrně dlouhé ani neroní mléka — 18.

18a Lupeny více méně vykrojené, zoubkem k třeni přichycené. Třeň je tuhý, masitý, plný. Většinou jde o dosti velké plodnice.
Tricholoma Fr. — Čirůvka.

18b Lupeny zřetelně sbíhají po třeni — 19.

18c Lupeny nejsou zoubkem k třeni přichyceny ani zřetelně nesbíhají — 22.

19a Klobouk sotva do 3 cm šíře, blanitý, zprvu pupkatě vpáčený, pak nálevkovitý. Třeň sotva 3 cm vysoký — 25.

19b Klobouk širší nebo třeň vyšší než 3 cm, masitý — 20.

20a Výtrusy slabě růžové. Lupeny husté, tmavě šedé. Klobouk šedý, 3—6 cm, málo masitý, hladký, plochý. Maso i třeň barvy šedé. Vůně moučná.
Clitopilopsis popinalis (Fr.) Sing. = Rhodopaxillus popinalis (Fr.) K. & M. — Mechovka šedá (rozpraskaná).

20b Výtrusy bílé — 21.

21a Lupeny voskovité, řídké, široké, tuhé. Maso tuhé, křehké, poněkud vodnaté.
Hygrophorus Fr. (Camarophyllus Fr.) — Šťavnatka.

21b Lupeny blanité, většinou dosti husté. Maso poněkud houževnaté nebo aspoň nikoliv křehké, sotva vodnaté.
Clitocybe (Fr.) Quél. — Strmělka.

22a (18c) Třeň chrupavčitý a většinou dutý. Většinou malé houby — 23.

22b Třeň masitý nebo vláknitý, za mlada není nikdy dutý. Obvyklé větší houby — 28.

23a Výtrusy růžové nebo načervenalé. Lupeny připnuté nebo volné — 24.

23b Výtrusy bílé nebo bělavé — 26.

24a Klobouk s okrajem zprvu rovným, nepodvinutým, je zvoncovitý, lysý, často hedvábně lesklý.
Rhodophyllus Quél. (Nolanea Fr.) — Zvonovka.

24b Klobouk s okrajem zprvu podvinutým je ploše klenutý až mírně vmačklý, vláknitý nebo s jemnými šupinkami.
Rhodophyllus Quél. (Leptonia Fr.) — Trávnička.

25a (19a) Výtrusný prach bílý.
Omphalia (Pers.) Quél. — Kalichovka.

25b Výtrusný prach růžový.
Rhodophyllus Quél. (Eccilia Fr.) — Hloubenka.

26a (23b) Klobouk přilbovitý nebo zvonovitý s rovným a nepodvinutým okrajem, skoro blanitý, více méně proužkovitě žíhaný. Mimo les a stromy jen zcela vzácně. (Mycena Fr. — Helmovka).

26b Klobouk klenutý až plochý — 27.

27a Klobouček jen asi ½ až 1 cm široký, pružný. Třeň tenoučký, hnědočervenavý.
Crinipellis stipitarius (Fr.) Pat. — Vlasokožka drsná.

27b Klobouk širší, trochu masitý. Třeň světlé barvy, dutý, hladký, kořenovitě protažený.
Collybia collina (Scop. ex Fr.) Quél. = Marasmius collinus (Scop. ex Fr.) Sing. — Penízovka chlumní.

27c Klobouk zcela podobný předešlému druhu, 2—5 cm široký, pružný, bledý. Třeň plný, bělavý, bez kořenovitého protažení.
Marasmius oreades (Bolt. ex Fr.) Fr. — Špička obecná.

28a (22b) Klobouk vodnatě šťavnatý, lámavý, většinou živě (žlutě, červeně) zbarvený, za vlhka mazlavý nebo lepkavý.
Hygrophorus Fr. (Hygrocybe Fr.) — Šťavnatka (voskovka).

28b Klobouk není vodnatě šťavnatý ani lepkavý či mazlavý — 29.

29a Výtrusy růžové nebo červené. Lupeny vykrojené a přirostlé nebo skoro volné. Klobouk pevný, klenutý, později až vtlačený.
Rhodophyllus Quél (Entoloma Fr.) — Závojenka.

29b Výtrusy bílé nebo bělavé — 30.

30a Lupeny přirostlé, většinou ještě i trochu sbíhavé. Klobouk klenutý, později většinou plochý až i vtlačený. Srovnej 18a! 21b!

30b Lupeny volné, odsedlé, široké. Maso více méně houževnatě pružné, zasýchající, nehnijící. **Marasmius Fr. — Špička.**

31a (16a) Celá houba bílá, klobouk masitý, 3—6 cm široký; vzácná.
Tricholoma constrictum (Fr.) Ricken = Calocybe constricta (Fr.) Küh. — Čirůvka zaškrcená.

31b Klobouk slámově až zelenavě žlutý, 5—8 cm široký; vzácná.
Tricholoma luteovirens (Alb. & Schw.) Rick. = Armillaria luteovirens (A. & Schw.) Gill. — Čirůvka žlutozelená.

Systematický přehled druhů, přicházejících při praktickém určování v úvahu.

Hygrophoraceae:

Hygrocybe (Fr.) Karst.: H. ceracea (Wulf. ex Fr.) Karst. = š. vosková. — H. conica (Scop. ex Fr.) Karst. = š. kuželovitá. — H. punicea (Fr.) Karst. = š. granátová. — H. coccinea (Schff. ex Fr.) Karst. — š. šarlatová. — H. Langei Kühn. = Rickenii Maire = constans Lange = š. Langeho (š. stálá). — H. laeta (Pers. ex Fr.) Karst. = š. veselá. — H. psittacina (Schaeff. ex Fr.) Karst = š. papoušková.

Obr. 2. Agaricus hortensis Lge. — Pečárka zahradní. Nalezl a maloval 12. 8. 1951 Jan Spálený, Jindřichov, na pastvisku. Jedlá.

Camarophyllus (Fr.) Karst.: C. pratensis (Pers. ex Fr.) Karst. = š. luční. — C. niveus (Scop. ex Fr.) Karst. = š. sněžná. — C. virgineus (Wulf. ex Fr.) K. = š. panenská.

Tricholomataceae:

Clitocybe (Fr.) Quél.: C. dealbata (Sow. ex. Fr.) Gill. = s. odbarvená. — C. cyathiformis (Bull.) Quél. = s. číškovitá = Cantharellula Sing. — C. ericetorum (Bull.) Quél. = s. vřesovinná. — C. rivulosa (Pers.) Quél. = s. potůčková. — C. candida Bres. = s. bělostná = Aspropaxillus Küh. & Maire.

Collybia Fr.: C. collina (Scop. ex Fr.) Quél. = p. chlumní = Marasmius Singer.

Tricholoma (Fr.) Quél.: Calocybe Kühn.: T. gambosum (Fr.) Gill. = č. májovka. — T. constrictum (Fr.) Rick. = č. zaškrcená. — Armillaria Gill: T. luteo-virens (A. & Sch.) Rick. = č. žlutozelená. — Melanoleuca Pat.: M. strictipes (Karst.) Schff. = t. medová. — M. cognata (Fr.) K. & M. = t. příbuzná. — Lepista (Fr.) W. G. Smith (= Rhodopaxillus R. Maire): L. personata (Fr.) W. G. Sm. = čir. dvoubarvá. — L. panaeola (Fr.) Karst. = čir. zamlžená. — L. sordida (Fr.) Sing. = čir. špinavá.

Marasmius Fr.: M. oreades (Bolt. ex Fr.) Fr. = špič. obecná.

Crinipellis Pat.: C. stipitarius (Fr.) Pat. = vlasokož. drsná.

Clitopilopsis R. Maire: C. popinalis (Fr.) Sing. = mech. šedá.

Rhodophyllaceae:

Rhodophyllus Quél.: Entoloma (Fr.) Rom.: R. clypeatus (L. ex Fr.) Quél. = z. podtrnka. — R. porphyrophaeus (Fr.) Quél. = z. šedohnědá. — E. erophilum (Fr.) Karst. = jarní. — R. sericeus (Bull.) Quél. = z. hedvábná. — R. prunuloides (Fr.) Quél. = z. švestková (mechovkovitá).

Leptonia (Fr.) Quél.: R. lampropus (Fr.) Quél. = trávnička naběhlá. — R. anatinus (Lasch) Quél. = trávnička kachní.

Nolanea Fr.: Nolanea pascua Pers. = Entoloma sericeum Bull. — Nolanea erophila. Fr. = Entoloma. — R. pascus (Pers. ex Fr.) Lange = zv. pastvištní.

Eccilia Fr.: R. (Paraleptonia) cancrinus (Fr.) Quél. = hl. račí. — R. Parkensis (Fr.) Quél. = hl. parková. — R. rusticoides (Gill.) Lange = hl. ladní.

Bolbitiaceae:

Galera (Fr.) p. p.: Conocybe Fayod: Galera lateritia Fr. = čepičatka bledá. — G. tenera Schaeff. ex Fr. = č. útlá — G. Rickeni Schaeff. = č. Rickenova = Conocybe siliginea (Fr.) Kühn.

Bolbitius Fr.: B. vitellinus (Pers.) Fr. = slzečník žloutkový.

Pholiota Fr. p. p.: Agrocybe Fayod: Pholiota erebia Fr. = šupinovka lysá — Pholiota praecox Pers. = š. raná.

Naucoria Fr. p. p.: Agrocybe Fayod: Naucoria vervacti Fr. = kržatka úhorová — Naucoria semiorbicularis Bull. = k. polokulovitá.

Naucoria Fr. p. p.: Macrocystidia Heim: Naucoria cucumis Pers. ex Fr. = k. okurková.

Naucoria Fr. p. p.: Tubaria (W. G. Smith) Gill.: Naucoria furfuracea Pers. ex Fr. = kržatka zimní. — Naucoria pellucida Bull. ex Fr. = k. průsvitná.

Cortinariaceae:

Hebeloma (Fr.) Quél.: Hebeloma crustuliniforme (Bull. ex Fr.) Quél. = slzivka oprahlá.

Inocybe Fr.: I. piriodora (Pers. ex Fr.) Quél. = vl. jablečná.

Strophariaceae:

Pholiota (Fr.) Quél.: P. lubrica (Pers. ex Fr.) Quél. = š. kluzká — P. erebia Fr. = Agrocybe erebia (Fr.) Kühn. — P. praecox Pers. = Agrocybe praecox (Pers.) Fay.

Stropharia (Fr.) Quél.: S. coronilla (Bull.) Quél. = límcovka věnčená — S. aeruginosa (Curt.) Quél. = l. měděnková — S. semiglobata (Batsch ex Fr.) Quél. = l. polokulovitá — S. melasperma (Bull. ex Fr.) Quél. = l. černovýtrusá — S. merdaria (Fr.) Quél. = l. hnojištní = Psilocybe merdaria (Fr.) Ricken.

Psilocybe (Fr.) Quél.: P. semilanceata (Fr.) Quél. = lys. kopinatá — P. coprophila (Bull. ex Fr.) Quél. = l. výkalová — P. merdaria (Fr.) Rick. = l. hnojištní.

Deconica (W. G. Sm.) Karst.: Deconica physaloides (Bull.) Karst = l. drobná — D. bullacea (Bull.) Karst = pololysohl. ověšená

Coprinaceae:

Panaeolus (Fr.) Quél.: P. campanulatus (L.) Fr. = krop. zvoncovitý — P. fimicola (Fr.) Gill. = k. hnojný — P. papilionaceus (Bull.) Quél. = k. motýlovitý.

Panaeolina Maire: P. foenisecii (Pers.) Maire = k. otavový.

Anellaria Karst! P. separatus (L. ex Fr.) Quél. = k. prstenitý.

Psathyrella (Fr.) Quél.: Psathyrellla Fr.: P. gracilis (Pers.) Quél. = křehutička útlá. Psathyra Fr.: P. corrugis (Pers.) Quél. = křehutka svraskalá — P. fatua (Fr.) Quél. = k. bledohlínová. Hypholoma Fr. p. p.: Psathyrella Candolleana (Fr.) Sing. = k. de Candollova. Lacrymaria Pat.: Psathyrella pelutina (Pers.) Singer = pláčivka sametová.

Coprinus (Pers. ex Fr.) S. F. Gray: C. comatus (Müller ex Fr.) Gray = hn. obecný — C. atramentarius (Bull. ex Fr.) Fr. = h. inkoust. — C. radiatus (Bolt.) Fr. = h. rýhovaný — C. fimetarius (L.) Fr. = h. mrvní — C. niveus (Pers. ex Fr.) Fr. = h. sněžný — C. congregatus (Bull.) Fr. = h. trsnatý (stádový).

Agaricaceae:

Lepiota (Fr.) Quél.: L. naucina (Fr.) Quél. = bedla červenolupenná — L. echinata (Roth.) Quél. = b. ježatá — L. oreadiformis Vel. = b. špičková.

Leucoagaricus (Locquin) Sing.: Lepiota excoriata (Schff.) Quél. = bedla hávnatá.

Agaricus Fr. ex L. (Psalliota Fr.): A. campester Fr. ex L. = pečárka polní — A. arvensis Fr. ex Schaeffer = p. ovčí — A. villaticus Brond. = p. rumištní — A. xanthodermus Génev. = p. zápašná.

Amanitaceae:

Volvaria (Fr.) Quél.: V. speciosa Fr. = k. okázalý — V. pusila (Pers.) Quél. = k. maličký — V. murinella Quél. = k. myší.

Literatura:

1. Moser, M.: Blätter- und Bauchpilze (Gams, H.: Kleine Kryptogamenflora von Mitteleuropa. Band II.), Jena 1953. — 2. Pilát, A.: Klíč k určování našich hub hřibovitých a bedlovitých, Praha 1951. — 3. Smotlacha, F.: Přehled hub. Praha 1935. — 4. Veselý, R.: Československé houby. I. Lupenaté. Praha 1951. 5. Wünsche, O.: Die Pilze. Leipzig 1877.

Dr. Václav Dušánek:

Hnilobný rozklad houbových plodnic.

Др. Вацлав Душанек: **Гниение плодовых тел грибов.**

Houbové plodnice jsou útvary, sloužící k vytvoření výtrusů, pomocí kterých se houby rozmnožují. Když plodnice splnily tento svůj úkol, odumírají a podléhají často hnilobnému rozkladu.

I zde se uplatňuje zákon věčného koloběhu látek v přírodě. Složité organické látky, obsažené v houbových plodnicích, se postupně rozkládají za vzniku jednodušších kryptomainů, až konečně přecházejí na nejjednodušší látky minerální, kysličník uhličitý CO_2, amoniak NH_3, sirovodík H_2S, vodu H_2O, aby tyto látky opět sloužily za potravu zeleným rostlinám a vrátily se do koloběhu.

Houbová plodnice je svým obsahem zejména bílkovin, cukrů a značného množství (až kol 90 i více procent) vody velmi vhodným substrátem pro působení různých druhů mikroorganismů. Rychlým odnětím podstatného množství vody se nejlépe plodnice konservují, ovšem za smrštění a ztráty původního čerstvého vzhledu.

Možnost hniloby nebo odolnost houbové plodnice proti hnilobě je závislá na různých podmínkách. Rostoucí zdravá plodnice je živá a má, jako ostatně i rostlinná a živočišná těla dostatečné množství obranných sil proti působení mikroorganismů, které se ji snaží napadnouti a rozkládati. Nastane-li oslabení vlivem nevhodných životních podmínek, přemohou mikroorganismy obranné síly a vyvolají rozklad.

I čerstvě utržená plodnice je ještě kratší nebo delší dobu živá a uschovává si dočasně obrannou schopnost. Uplyne ještě určitá doba než plodnice ztratí svůj svěží vzhled a vůni a počne zvolna propadati hnilobě.

Stálost je značně oslabena, je-li houbová plodnice napadena larvami hmyzu. Larvy přehlodají souvislost orgánů plodnice, způsobí její rychlejší zánik a umožní rychlejší hnilobu.

Dlouhá je doba, za kterou nastane rozklad houby, jejichž plodnice jsou tuhé, dřevnaté (na příklad choroše) a nerozkládají se prakticky vůbec, nebo značně pomaleji, než houby měkce dužnaté, se značným obsahem vody.

Různé druhy hub obsahují různé dosud neprozkoumané chemické látky, které zajisté mají značný vliv na rychlost hniloby houbové plodnice. Lze na příklad pozorovati, že různé druhy ryzců nepodléhají tak snadno oné charakteristické hnilobě jako hřibovité. Je to způsobeno jednak tím, že ryzce snadněji ztrácejí vodu

(usychají), hlavně však tím, že obsahují palčivé pryskyřičnaté látky, které rozkladu brání. Na zjevu odolnosti proti působení choroboplodných mikroorganismů — je založeno použití léčiv, — antibiotik, na příklad penicillinu, clitocybinu, produktů získaných z hub.

Značný vliv na rychlost hniloby houbových plodnic mají podmínky okolí, za kterých jsou plodnice přechovávány. Zejména teplota, vlhkost vzduchu, přístup čerstvého vzduchu, roční období jsou činiteli, rozhodujícími o rychlosti, s jakou houba hnilobnému rozkladu propadá.

b) Výzkum a pozorování hub rostoucích v ČSR

Ant. Čábera:

Příspěvek k mykofloře Humpolecka.

Ант. Чабера: **Микофлора Гумполецкого края.**

Ant. Čábera: Mushrooms of the Humpolec region.

Humpolecko jest oblast se stránky přírodovědecké a zvláště mykologické dosti zanedbávaná, ačkoli svými rozsáhlými lesními komplexy by mohla býti rájem pro mykology. Sám se zabývám houbami a botanikou vůbec již dlouhá léta a uvádím zde některé spolehlivě určené vzácnější druhy hub v abecedním pořadí, sbírané v posledních letech.

Agaricus bisporus (Lange). Pečárka dvouvýtrusá. 3. 10. 1952, na kompostě na vlastní zahradě v M. Budíkově.

A. lanipes (Möll. & Schaeff.) Pilát. Pečárka vlnatá. 12. 10. 1952 pod duby u myslivny Orlovy na Kejžlicku.

A. rusiophyllus Lasch. Pečárka růžovolupenná. 12. 9. 1952 na louce u Smrčin a na poli u Pustolhotska.

A. villaticus Brond. Pečárka rumištní. 21. 10. 1950 na kompostě při okraji lesa u Pustolhotska.

Aleuria aurantia Müll. Mísenka ohnivá. 21. 4. 1951 na okraji lesa Pod hatí na Budíkovsku.

Amanita phalloides (Fr.) Quél. Muchomůrka zelená. 17. 8. 1950 v lese bukovo-smrkovém na Rápoticku, 5 exemplářů.

Bolbitius vitellinus (Pers., Fr. Slzečník žloutkový. 20.5. 1949 na luční cestě Pod hatí.

Boletus Fechtneri Vel. Hřib Fechtnerův. Ve smrčině pod vrchem Poláčkem na Kejžlicku 1949.

Clavaria amethystina Bull. Kuřátka amethystová. 7. 9. 1946 ve smrčině u lesa Coukova poblíže M. Budíkova.

C. Ardeniae Sow. Kuřátka ardenie. Ve smrčině na vrchu Jilmu u Čejova a na Rápoticku 1946 a 1952.

Clitocybe angustissima (Lasch.) Gill. Strmělka úzkolupenná. 9. 10. 1952 okraj lesa Pod hatí.

C. aurantiaca f. albida Gill. Strmělka oranžová bělolupenná. 12. 10. 1952 v lesní mokřině poblíže myslivny Orlovy na Kejžlicku.

C. candicanus (Pers.) Quél. Strmělka běloskvoucí. 19. 10. 1945. U studánky Pod hatí a na okraji lesa u Smrčin na Budíkovsku.

C. dealbata (Sow.) Fr. Strmělka odbarvená. V říjnu 1944 v trávě na okraji cesty v Opálenici a 4. 10. 1952 tamtéž.

C. **diatreta** (Fr.) Quél. Strmělka masová. V říjnu 1952 ve smrčině na vrchu Poláčku u Kejžlice.

C. **erubescens** Vel. Strmělka narůžovělá. 24. 10. 1945 na okraji smrčí u Příhonu, 4. 10. 1952 na okraji cesty v Opálenici. Velmi podobná C. dealbata. Pilát ji ve svém klíči neuvádí. Položí-li se však obě houby vedle sebe, okamžitě se tato rozliší růžovým nádechem.

C. **inversa** (Scop.) Quél. Strmělka přehrnutá. V podvejdí 1944, ve Smrčinách 1944, na Rápoticku 4. 10. 1952.

C. **nebularis** (Batsch.) Quél. Strmělka mlženka. 4. 10. 1952 Pod Hatí.

C. **obbata** (Fr.) Quél. Strmělka modrošedá. Ve Smrčinách u Budíkova každoročně.

Clitocybe obolus (Fr.) Gill. Strmělka penízková. 1. 10. 1952 ve smíšeném lese v Hati na Budíkovsku.

C. **pruinosa** (Lasch.) Quél. Strmělka ojíněná. 8. 4. 1950 poblíže lesního potůčku pod vrchem Orlíkem u Čejova.

C. **vibecina** (Fr.) Quél. Strmělka žlabovitá. 2. 11. 1948 v borovině v Kosičkách a 6. 10. 1952 ve smrčině v Martinské Obci u Budíkova.

Clitopilopsis hirneola (Fr.) Kühner. Mechovečka cystidonosná. 3. 9. 1949 na lesní cestě poblíže Brodců u Smrčin, v říjnu 1952 Pod hatí na Budíkovsku.

Collybia acervata (Fr.) Karst. Penízovka nahloučená. V září 1944 v řečických borovinách 4. 10. 1952 v Hati u Budíkova.

C. **collina** (Scop.) Quél. Penízovka chlumní. 30. 5. 1952 v trávě pod borovicí u pískovny na Řečicku.

C. **dryophi a ssp. aquosa** (Bull.) K. & M. Penízovka dubová vodnatá. 6. 6. 1949 na lesní cestě u Čihadla na Kejžlicku.

C. **cirrhata** (Schum.) Quél. Penízovka třásnitá. 14. 10. 1949 v trávě v pasece u louky Orlovky u Kejžlice.

C. **maculata** (A. & S.) Quél. Penízovka skvrnatá. 15. 10. 1950 u Věžska, v r. 1951 u Proseče.

C. **marasmiformis** Vel. Penízovka špičkovitá. 26. 8. 1951 na strništi u lesa U obrázku poblíže N. Dvora.

C. **myosura** (Fr.) Quél. Penízovka drobnovýtrusá. 21. 9. 1952 na borové šišce v Hati na Budíkovsku.

Coprinus atramentarius (Bull.) Fr. Hnojník inkoustový. V červnu 1948 u pařezu v silničním příkopě u Březinky na Havlíčkobrodsku.

Coprinus congregatus (Bull.) Fr. Hnojník trsnatý. 6. 6. 1948 ve smíšeném lese u Skály.

C. **ephemeroides** (Bull.) Fr. s. Lange non Ricken. Hnojník mizivý. 18. 8. 1949 na kravinci v Kosičkách u Budíkova.

C. **hemerobius** Fr. Hnojník jednodenní. Na cestě u Smrčin na Budíkovsku na jaře 1944.

C. **plicatilis** (Curt.) Fr. Hnojník řásový. 18. 5. 1952 na louce sev. od Pustolhotska

C. **silimis** Bk. & Br. s. Ricken. Hnojník podobný. Na opadalých trouchnivých větvičkách v olšině na Čejovsku.

Cortinarius (Dermocybe) **uliginosus** Berk. non Vel. Pavučinec (Kožohlav) bažinný. 11. 9. 1948 v křoví na lesní louce v Kosičkách u Budíkova.

Cortinarius (Hydrocybe) **firmus** Fr. Pavučinec (Vodohlav) křepký. 6. 10. 1952 ve smíšeném lese na Rápoticku.

Cortinarius (Inoloma) **argutus** Fr. Pavučinec (Lilák) bledavý. V Hati každoročně pouze v několika exemplářích.

Cortinarius (Inoloma) **bolaris** Pers. Pavučinec (Lilák) červenošupinný. 1. 9. 1951 v lese bukovo-smrkovém v Horních lesích u Budíkova.

Cortinarius (Inoloma) **callisteus** Fr. Pavučinec (Lilák) žlutooranžový. 19. 10. 1952 ve smrčině u Hutí v polesí Orlovy.

Cortinarius (Inoloma) **tophaceus** Fr. Pavučinec (Lilák) tufovitý. 9. 10. 1952 ve Smrčinách a v Hati na Budíkovsku.

Obr. 3. Flamula lenta Fr. — Plaménka slizská, (šedohlínová) — jedlá. Celá skoro bělavá nebo špinavě bělavá. Klobouk stisklý s přirostlými bledými šupinami, v mládí s vláknitým velem při okraji. Lupeny bílé, pak hlínové. Dužnina bledá, bez vůně. Kreslil ing. Miroslav Smotlacha — archiv.

Cortinarius (Phlegmacium) **eburneum** Vel. Pavučinec (Pahřib) slonovinný. 10. 10. 1950 v Hati na Budíkovsku. Přát tento druh ve svém klíči neuvádí, ale popis se výborně shoduje s druhem Velenovského.

Cortinarius (Telamonia) **evernius** Fr. Pavučinec (Pásenka) blanitý. Na podzim 1944 v Hati a ve Smrčinách na Budíkovsku.

Cortinellus bulbiger (A. & S.) Gill. Bělopavučinec hlíznatý. 17. 8. 1950 v lesíku nad Martinskou Obcí u Budíkova.

Craterellus cornucopioides L. Stroček rohovitý. 23. 8. 1945 ve smíšeném lese u Čihadla.

Crepidotus panuoides Fr. Trepkovitka sklepní. 28. 9. 1950 v borovém lese u Pustolhotska.

Crinipellis stipitarius (Fr.) Pat. Vlasokožka drsná. 12. 9. 1952 na travnaté lesní stráni u M. Budíkova.

Cystoderma cinnabarinum (A. & S.) Fay. Cystokožka rumělková. Na lesní louce v Lísku a Pod Hatí častěji.

Dasyscypha calyciformis Brvenka jedlová. Na poražené jedli u Čihadla 1948.

D. papillaris ... Brvenka ... 31. 5. 1952 na trouchnivějících větvičkách ostružiníkových v lesíku Pod hatí.

Deconica atrorufa (Schaeff.) Sacc. Pološlupka černohnědá. 5. 6. 1948 na hovězím trusu v Horních lesích u Pustolhotska.

Delicatula integrella (Pers.) Fay. Žebernatka maličká. Na trouchnivých zbytcích dřev v olšině u lesa na Čejovsku.

Entoloma clypeatum (L.) Quél. Závojenka podtrnka. 22. 7. 1948 na trávníku U vodičky na Řečicku.

E. erophilum (Fr.) Karst. Závojenka jarní. 24. 4. 1948 na okraji borového lesíka na Řečicku, 8. 4 1950 na lesní pastvině na Čejovsku.

E. porhyrophaeum (Fr.) Karst Závojenka šedohnědá Na pastvinách v Opálenici Pod vršky a u Kejžlice zřídka

E. rhodopolium (Fr.) Quél. Závojenka vmačklá. 2. 11. 1948 a 9. 10. 1952 na lesní cestě Pod hatí u Budíkova.

Flammula alnicola (Fr.) Quél. Plaménka olšová. 26. 9. 1948 a v r. 1952 na olšových pařezech v lese u Věžska vždy ve velikých trsech.

F. carbonaria (Fr.) Quél. Plaménka spáleništní. 6. 6. 1948 u Skály, 3. 6. 1949 na okraji lesa u Brodců v Opálenici u Budíkova.

F. gummosa (Lasch.) Quél. Plaménka gumovitá. 21. 9. 1952 v lese pod Pustolhotskem.

F. lenta (Pers.) Gill. Plaménka šedohlínová. 18. 9. 1950 u pařezu ve smrkovém lese Pod hatí.

F. lubrica (Pers.) Quél. Plaménka hnědočervenavá. 21. 6. 1948 u pařezu v Martinské Obci.

F. mixta Fr. Plaménka smíšená. 3. 10. 1950 na lučním cestě při okraji lesa Pod hatí.

Galera blattaria Ricken. Čepičatka límcovitá. 14. 5. 1949 na naneseném smetí v lesní strouze u Brodců na Budíkovsku, v létě 1952 tamtéž.

Galera graminea Vel. Čepičatka trávní. 25. 6. 1948 v trávě na vlastní zahradě v M. Budíkově.

Gomphidius maculatus (Scop.) Fr. Slizák štíhlý. 5. 7. 1948 a 3. 10. 1948 na travnaté lesní cestě U hutí v Orlovech.

G. roseus Fries. Slizák růžový. Pořídku a ojediněle v Hati.

Gyromitra esculenta Pers. Ucháč obecný. V borovině u Vodičky na Budíkovsku v r. 1945.

G. gigas Krombh. Ucháč obrovský. V r. 1945 na zemi promísené trouchnivým dřívím ve venkovském sklepě na brambory v M. Budíkově.

Gyroporus castaneus (Bull.) Quél. Hřibník kaštanový. 7. 9. 1946 na lesní cestě ve Smrčinách a 9. 8. 1950 na poli u lesa poblíže obecní pískovny u M. Budíkova.

Hebeloma sinapizans (Fr.) Gill. Slzivka ředkvičková. 1. 10. 1952 ve Smrčinách.

Hydnum aurantiacum Batsch. Lošák oranžový. V Horních lesích na Budíkovsku každoročně, 17. 8. 1950 též na Rápoticku.

H. sericeum Vel. Lošák hedvábný. 6. 10. 1952 na Rápoticku, též asi dvakráte v Orlovech.

H. squamosum Schaeff. Lošák šupinatý. 26. 9. 1949 ve Smrčinách a několikrát v Hati.

H. zonatum Batsch. Lošák kruhatý. 1. 9. 1951 v Horních lesích u Proseče.

Hygrophorus chlorophanus Fr. Šťavnatka citronová. 16. 9. 1948 v trávě u cesty v Opálenici.

H. marzuolus Fries. Šťavnatka jarní. 4. 5. 1952 ve smrkovém lese poblíže rybníka Pelhřimáku.

H. miniatus Fr. Šťavnatka krvavá. 31. 8. 1948 na pastvině u lesíka Pod vršky na Budíkovsku.

Hygrophorus nitratus (Pers.) Fr. Šťavnatka ledková. 13. 7. 1948 na louce u M. Budíkova, 28. 10. 1952 na lesní louce Pod hatí.

H. puniceus Fr. Šťavnatka granátová. 24. 10. 1945 na pastvině v Opálenici u M. Budíkova.

Hypholoma Candolleanum Fr. Třepenitka de Candolleova. 6. 6. 1948 na sadě u Čihadla, 26. 8. 1951 na louce Pod hatí.

H. hydrophilum (Bull.) Quél. Třepenitka vodomilná. 13. 10. 1950 na podmezku pod Pustolhotskem, 7. 9. 1952 v lese Pod Hatí a u Čejovské skály v Orlovech.

Inocybe destricta Fr. Vláknice odřená. 10. 8. 1952 na břehu lesního potůčku u Bukové studánky v Orlovech.

I. fastigiata (Schaeff.) Quél. Vláknice kuželovitá. Na vlhké lesní louce v Kosičkách u Budíkova několikrát.

Ixocomus granulatus (L.) Quél. Klouzek zrnitý, 26. 7. 1948 Pod hatí.

I. plorans Roll. Klouzek vejmutovkový. Pod vejmutovkami u Věžska a u cesty k Pelhřimáku několikrát.

I. viscidus (Fr.) Quél. Klouzek lepkavý. Pod modříny Za obrázkem v Orlovech a na poli u lesa Pod hatí několikrát.

Krombholzia holopoda (Rostk.) Kozák bílý. Asi dvakrát ve Smrčinách u Budíkova.

K. duriuscula (Kalchbr. & Schulz.) Gilb. Kozák topolový. 2. 9. 1952 ve Smrčinách u Budíkova.

Lachnea scutellata L. Kosmatka štítovitá. 2. 8. 1952 na břehu lesního potůčku u Proseče.

Lactarius blennius Fr. Ryzec bukový. Pod buky na Rápoticku nehojně.

Obr. 4. Sarcodon (Hydnum) imbricatum (L.) Karst. — lošák jelení neboli srnka. Dobřichovice 1954. Jedlá houba, trochu tuhá. Kreslil A. Honz.

L. comphoratus (Bull.) Fr. Ryzec kafrový. 9. 8. 1946 v lesní mokřině u Věžska, v říjnu 1952 ve smrčině poblíže Wolkerova pomníku v Orlovech.
L. cyathula Fr. Ryzec olšový. 2. 8. 1952 na břehu lesního potůčku pod olšemi u Pustolhotecka.
L. decipiens Quél. Ryzec Quéletův. 22. 9. 1951 na cestě při okraji lesa u Proseče.
L. hysginus Fr. Ryzec odporný. 7. 9. 1946 ve Smrčinách, 26. 8. 1951 Pod hatí a v Martinské Obci u Budíkova.
L. ichoratus (Batsch.) Fr. Ryzec oranžově hnědý. 11. 10. 1952 na lesní louce U obrázku Pod hatí.
L. lilacinus (Lasch.) Ryzec lilákový. 15. 10. 1952 na březích lesního potůčku v Horních lesích.
L. mitissimus Fr. s. Bres. Ryzec přejemný. 2. 8. 1952 na březích lesního potůčku za Martinskou Obcí.
L. pallidus Pers. Ryzec bledý. 6. 10. 1952 dosti hojně pod buky na Rápoticku.
L. porninsis Roll. Ryzec modřínový. 12. 10. 1952 pod modříny kolem myslivny Orlovy.
L. pyrogalus (Bull.) Fr. Ryzec palčivý. V létě 1952 několikráte v lesních světlinách v trávě hlavně pod buky na Rápoticku.
L. scrobiculatus (Scop.) Fr. Ryzec dubkovaný. 26. 8. 1951 v lese poblíže Křížných cest v Orlovech.
L. serifluus Fr. ex. DC s. Ricken, Bres. Ryzec syrovátkový. 30. 9. 1950 na lesní cestě pod bukem za vrchem Poláčkem. V říjnu 1952 tamtéž.
Leotia gelatinosa Hill. Patyčka slizká. 22. 9. 1951 na břehu lesního potůčku u Proseče.

Lepiota cristata (A. & S.) Quél. Bedla hřebenitá. 13. 9. 1946 ve Smrčinách, 25. 8. 1949 na vlastní zahradě v trávě.
L. erminea (Fr.) Gill. Bedla hranostajová. 2. 7. 1952 na záhoně mezi květinami na vlastní zahrádce v M. Budíkově.
L. lilacino-granulosa Henn. Bedla fialově zrnitá. 12. 10. 1952 pod lískami u lesní cesty Na příčině a na úhoru Pod hatí.
L. pratensis Fr. 27. 7. 1946 na louce u Čejovských jam. V Pilátově klíči není uvedena.
Limacium chrysodon (Batsch.) Schroet. Plžatka žlutolupenná. 28. 9. 1948 na lesní louce u Pustolhotska.
L. eburneum f. cossum (Sow.) Schaeff. Plžatka slonová drvopleňová. 22. 10. 1952 v trávě na okraji lesa u M. Budíkova.
L. leucophaeum (Scop.) Ricken. Plžatka narudlá. 30. 9. 1950 v trávě na cestě poblíže Bukové studánky v Orlovech.
L. limacium (Scop.) Rick. Plžatka černavá. 25. 9. 1948 v Horních lesích na cestě.
L. olivaceoalbum (Fr.) Schr. Plžata olivovobílá. 9. 8. 1946 v lese u Věžska a na Prosečsku.
L. penarium (Fr.) Schroet. Plžatka buková. 26. 9. 1948 u Zamazaného buku v Orlovech a na Rápoticku.
L. Russula (Schaeff.) Gill. Plžatka holubinková. Ve smrčině u bratroňovského potůčku 1950.
Lycoperdon pyriforme Schaeff. Pýchavka hruškovitá. 3. 10. 1950 a v následujících letech na listn. pařeze v Kejžlici.
Lycoperdon saccatum Vahl. Fl. Dan. Pýchavka pytlovitá. 3. 10. 1950 na lesní louce u Pustolhotska.
Marasmius ceratopus (Pers.) Quél. Špička rohonohá. 15. 8. 1950 v lese pod jívou V Poláčku u Kejžlice.
M. impudicus Fr. Špička nestoudná. 25. 6. 1949 na okraji lesa ve Smrčinách u Budíkova.
M. insititius Fr. Špička přisedavá. 13. 8. 1950 na cestě u Hutí v Orlovech a 22. 8. 1952 na uschlých travinách v Hatí u Budíkova.
M. Wynnei Berk. & Br. Špička Wynneova. 14. 6. 1945 na vrchu Klosterberku u Zahrádky.
Melanoleuca adstringens (Pers.) s. Konrad. Tmavobělka svíravá. 9. 10. 1952 ve Smrčinách.
M. brevipes Bull. s. Fr., Rick. Tmavobělka krátkonohá. 16. 7. 1946 v trávě na vlastní zahradě v M. Budíkově.
M. cognata (Fr.) K. & M. Tmavobělka příbuzná. 17. 10. 1952 v zahradě v Humpolci.
M. luscina (Fr.) s. Ricken & Métrod. Tmavobělka slavičí. 18. 10. 1952 na lesní louce na Řečicku.
M. polioleuca (Fr.) Küh. & Maire. Tmavobělka šedohnědavá. 9. 10. 1952 na poli u Smrčin.
M. tabularis (Pers.) s. Métrod. Tmavobělka tabulová. 15. 10. 1952 na kompostě již. od Pustolhotska.
Mycena Adonis (Bull.) var. **coccinea** (Sow.) Quél. Helmovka jitřenka odr. červcová. 28. 9. 1950 na vlhké lesní louce v olšině v Kosičkách u Budíkova.
M. avenacea (Fr.?) s. Schroet. Helmovka hnědobřitká. 28. 9. 1952 na mezi u Jedličí na Kejžlicku.
M. dissiliens Fr. Helmovka trhavá. 30. 9. 1950 v olšině na Čejovsku 28. 9. 1952 v Poláčku a v lesním příkopě Na příčině u Kejžlice.
Mycena epipterygia v. viscosa Maire. Helmovka slizká lepkavá. 12. 10. 1952 na smrkovém pařezu a kolem něho poblíže myslivny Orlovy.
M. flavoalba (Fr.) s. Pat. Helmovka žlutobílá. 18. 8. 1949 na louce Pod hatí a v lese u Křížných cest ve velmi bohatých koloniích, v říjnu 1952 na louce u M. Budíkova.

Pečárka ovčí — Agaricus arvensis. Fr. Větrov u Tábora. - Foto Dr. J. Hlaváček.

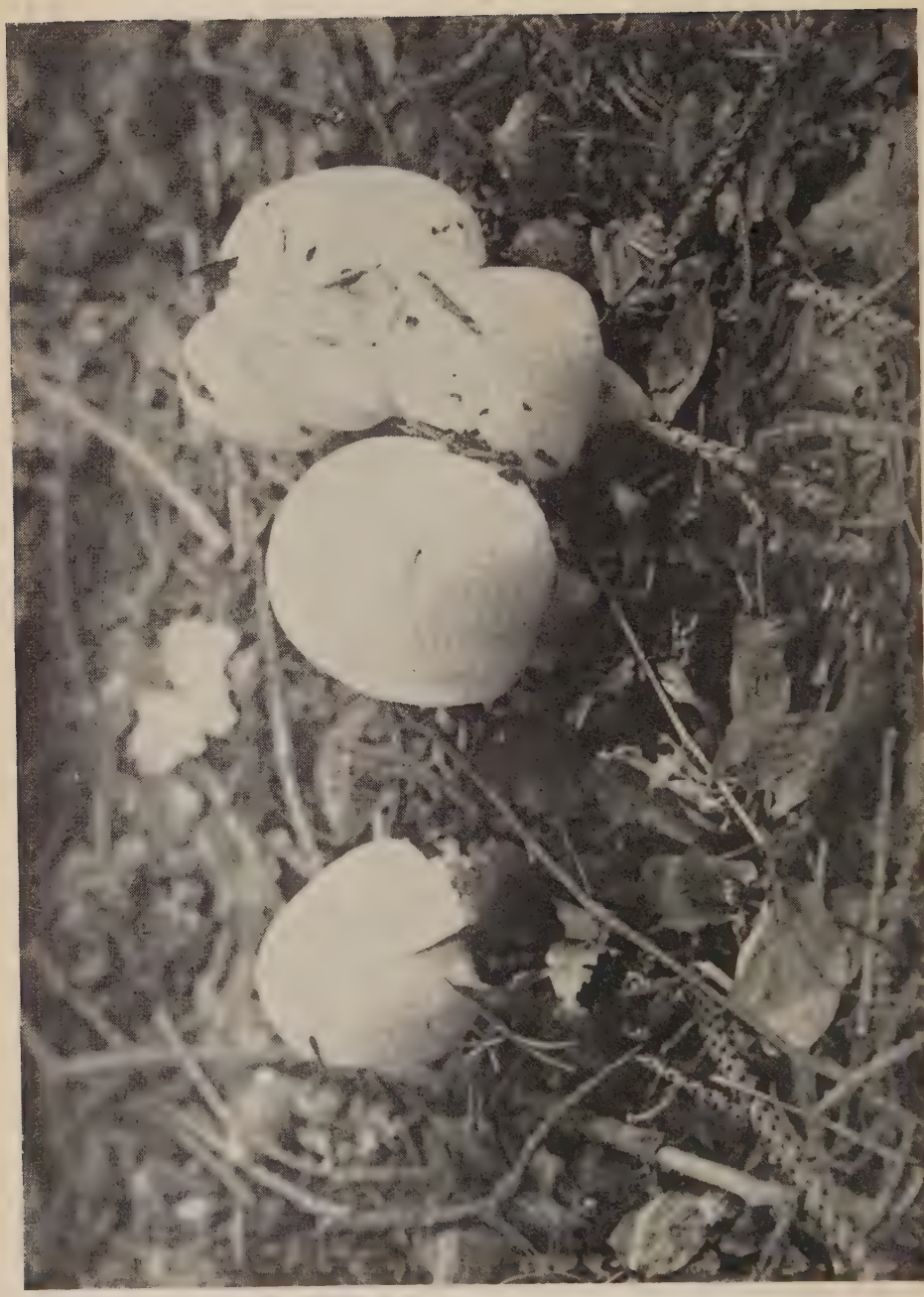

Skupina pečárek ovčích — Agaricus arvensis. Fr. Větrov u Tábora. — Foto Dr. J. Hlaváček.

Muchomůrka růžovka — Amanita rubescens Fr. Větrov u Tábora. — Foto Dr. J. Hlaváček.

Kuřátka žlutá Ramaria flava Schaef. Větrov u Tábora. — Foto Dr. J. Hlaváček.

M. nitrata Vel. V lesích jehličnatých pořídku a ojediněle. Tento druh neuvádí ani Cejp ve své monografii, ani Pilát. Myslím však, že je to dobrý druh, neb jsem jej nalezl již několikrát. Roste vždy ojediněle neb jen v několika málo exemplářích a ode všech druhů podobně páchnoucích se liší svou drobností, klobouk má nejvýše as 1½ cm v průměru.

Obr. 5. Lactarius odoratus Vel. — Ryzec vonný. Rumburk, — 1952, říjen. Ve smrkovém lese u potůčku, pospolitě. Celá houba pleťově žemlová. Kl. lysý s povrchem poněkud drsným, nálevkovitý, na okraji sotva viditelně rýhovaný. Tř. místy vtisklý, dutý. Lupeny husté, úzké, sbíhavé. Dužnina bílá, voní silně kokosem. Mléko bílé, nehojné, kyselé. — Jan Spálený.

M. purpureofusca Peck. Helmovka hnědopurpurová. 7. 9. 1952 na více místech v Orlovech.

Naucoria cucumis (Pers.) Gill. Kržatka okurková. 21. 6. 1948 na lesní cestě u M. Budíkova.

N. lugubris (Fr.) Quél. Kržatka špičatá. 8. 7. 1948 ve starém smrkovém lese u Proseče, v roce 1949 ve smrčině na vrchu Orlíku u Čejova.

N. pallida Vel. Kržatka bledá. 21. 8. 1948 na travnaté lesní cestě Pod hatí.

N. scolecina (Fr.) s. Lange. Kržatka bažinná. 8. 7. 1848 v olšině na březích lesního potůčku v Horních lesích.

Nematoloma Polytrichi (Fr.) s. Rick. Žlutotřepenitka ploníková. 28. 7. 1948 v mechu ve smrčině v Berance na Kejžlicku, 18. 5. 1952 v lese za Spáleným kopcem u Budíkova.

Nolanea variegata Vel. Zvonovka pestrá. 3. 7. 1949 v mechaté smrčině Pod hatí.

Omphalia gracillima (Weinm.) Quél. Kalichovka přeútlá. 16. 5. 1949 mezi kopřivami na mezi U vodičky na Budíkovsku.

O. stellata (Fr.) Gill. Kalichovka hvězdovitá. 21. 6. 1948 na lesní cestě u M. Budíkova.

Panaeolus acuminatus (Schaeff.) Fr. s. Rick. Kropenatec okončitý. 2. 10. 1950 na naneseném smetí na okraji lesa ve Smrčinách.

P. retirugis (Fr.) Gill. Kropenatec síťnatý. 14. 9. 1952 na kravinci v Hlinišťatech na Kejžlicku.

Phallus impudicus L. Hadovka smrdutá. V lese U hutí v Orlovech 1946.

Pholiota aurivella (Batsch.) Quél. Šupinovka zlatozávojová. 28. 9. 1952 na basi smrku v Poláčku a v listopadu 1952 na špalku ke štípání dříví na vlastním dvorku v M. Budíkově.

P. phalerata Fr. Šupinovka zdobená. 2. 10. 1950 na lesní cestě u Brodců u Budíkova.

P. squarrosa (Müll.) Quél. Šupinovka kostrbatá. 12. 10. 1952 na basi lípy na aleji u myslivny Orlovy.

Phylloporus rhodoxanthus (Schw.) Bres. Lupenopórka červenožlutá. 21. 9. 1952 pod buky v Horních lesích.

Pilobolus crystallinus Tode. Měchomršť. 3. 8. 1950 na zvířecím trusu v Horních lesích.

Pleurotus ostreatus f. pulmonarius Fr. Hlíva ústřicová . . . 9. 10. 1952 na březovém pařeze ve Smrčinách.

Pleurotus stipticus (Bull.) Pilát. Hlíva obecná. 15. 10. 1950 na pařeze u Nového Dvora.

Pluteus cervinus var. petasatus Fr. Štítovka jelení žíhaná. 6. 10. 1952 ve velikém houfu pod listnáči v Martinské Obci.

Polyporus arcualis Batsch. Choroš plástvový. 8. 5. 1949 na trouchnivě olšové větvi v olšině u bratroňovského potůčku.

P. betulinus Bull. Choroš březový. 16. 9. 1951 na bříze v lesíku u N. Dvora.

P. caesius Schrad. Choroš modravý. 15. 8. 1950 na smrkovém pařeze pod vrchem Poláčkem a 12. 10. 1952 u myslivny Orlovy.

P. cristatus Pers. Choroš hřebenatý. 11. 9. 1949 v lese u Věžska.

P. lacteus Fr. Choroš mléčný. 23. 9. 1951 na smrkovém pařeze v Orlovech.

P. Mali Vel. Choroš jabloňový. 12. 4. 1950 na jabloňovém kmeně u Bystré pod Řečicí.

P. marginatus Fr. Choroš lemovaný. 11. 9. 1949 na bukovém pařeze u Věžska.

P. melanopus Pers. Choroš černonohý. 6. 8. 1950 z kořenů listn. stromů v silničním příkopě u Kejžlice.

P. Pes Caprae Pers. Choroš kozí noha. 16. 9. 1948 a v násl. letech v Hati.

P. pinicola Schwartz. Choroš borový. 12 10. 1952 na smrkovém pařeze U hutí.

Polyporus ramossissimus Scheaff. Choroš oříš. 30. 8. 1949 v Čejovské Obci.

P. Sistostrema A. Sch. Choroš rozděrkový. 29. 8. 1950 ve smrčině v Čejovské Obci a u N. Dvora.

P. squamosus Huds. Choroš šupinatý. 14. 9. 1950 na listn. pařeze u Dvora Ratkovce na Světelsku.

Porphyrellus porphyrosporus (Fr.) Gilb. Hřibek nachovýtrusý. 22. 9. 1951 na okraji liščího doupěte na Prosečsku.

Rhizina inflata Schaeff. Kořenitka nadmutá. 10. 8. 1945 ve smrčině U studně v Orlovech.

Rhodopaxillus nudus (Hull.) Maire. Rudočechratka fialová. V říjnu 1944 v Hati, v říjnu 1952 na okraji lesa u pískovny Za vrchy u M. Budíkova.

R. sordidus (Fr.) Maire. Rudočechratka špinavá. 20. 9. 1952 na lučním kompostě u Smrčin.

Rod Russula byl uveřejněn v prvním sešitě samostatně.

Schizophyllum commune Fr Klanolístka obecná. 19. 5. 1951 na poraženém lipovém kmeni v lesíku jižně od Pustolhotska.

Scleroderma verrucosum Bull. Pestřec bradavkatý. 4. 9. 1949 na lesní louce vých. od Pelhřimáku, 28. 9. 1950 na úhoru u lesa Pod hatí.

Sclerotinia tuberosa Hedw. Hlízenka sasanková. 23. 4. 1949 na louce Pod hatí.

Strobilomyces strobilaceus (Scop.) Berk. Šiškovec šiškovitý. Vzácně a ojediněle. U obrázku v Orlovech, v Poláčku, na Rápoticku.

Thelephora caryophyllea Schaeff. Plesňák karafiátový. 28. 7. 1948 u Hutí v Orlovech.

Thelephora cladoniaeformis Vel. Plesňák lišejníkový. 8. 7. 1948 na břehu lesního potůčku v Horních lesích.

Obr. 6. Plžatka holubinková — Limacium Russula Fr. 29. 8. 1954 u Mořiny. Sbíral a kreslil A. Honz. Jedlá.

Tremella frondosa Fr. Rosolovka listovitá. 12. 7. 1948 na pařeze ve Smrčinách.

Tremellodon gelatinosus (Scop.). Rosolozub huspenitý. 11. 9. 1949 na pařeze v Berance v Orlovech.

Tricholoma chrysenteron ssp. **cerinum** (Pers.) K. & M. Čirůvka zlatová vosková. 21. 9. 1952 pod modříny v lesíku u Martinské Obce.

T. columbetta Fr. Čirůvka holoubková. 31. 10. 1949 a v následujících letech na Rápoticku.

T. focale (Fr.) Ricken. Čirůvka límcovitá. Každoročně pouze v několika exemplářích v Hatí a v borovině Pod hatí u Smrčin.

T. fucatum (Fr.) Gill. Čirůvka peřestá. 1. 9. 1951 v lese bukovo-smrkovém na Prosečsku.

T. helviodor Pil. & Svr. Čirůvka páchnoucí. 4. 9. 1949 v dospělém lese smrkovo-borovém u Pelhřimáku, dále jednou v Horních lesích.

T. immundum (Berk.) Quél. Čirůvka nečistá. 26. 5. 1951 ve Smrčinách, 14. 9. 1952 u myslivny Orlový, 12. 10. 1952 Na příčině v Orlovech.

T. pessundatum (Fr.) s. Rick. Čirůvka masitá. Pořídku v Hatí, v Orlovech a j.

T. putidum Fr. s. Lange. Čirůvka zvadlá. 28. 9. 1952 ve smrčině v Poláčku.

T. Rickeni (Sing.) Pilát. Čirůvka Rickenova. V říjnu 1952 na louce u M. Budíkova a u Kejžlice v houfech.

Tricholoma rostratum Vel. Čirůvka zobanitá. 4. 9. 1949 ve smrčině V pařezí u Kejžlice. V Pilátově klíči není uvedena, ačkoli myslím, že je to dobrý druh, nápadný velmi význačným zobanem.

T. sulphureum (Bull.) Quél. Čirůvka sírová. 11. 9. 1948 v Hatí.

Trogia crispa Pers. 14. 9. 1952 na březovém pařeze v Hlinišťanech u N. Dvora.

Tubaria furfuracea (Pers.) Gill. Kržatička zimní. 11. 11. 1946 na zbytcích rostlin na vlastní zahradě v M. Budíkově.

T. inquilina (Fr.) Gill. Kržatička domácí. 2. 8. 1952 v lesní mokřině Pod hatí.

T. pellucida (Bull.) s. Rogmanesi. Kržatička průsvitná. 11. 10. 1952 v silničním příkopě u M. Budíkova.
Volvaria murinella Quél. Kukmák myší. 9. 10. 1952 ve Smrčinách ve dvou exemplářích.
V. speciosa (Fr.) Gill. Kukmák okázalý. Na kompostě ve vlastní zahradě v létě 1944 v jediném exempláři.
Xerocomus versicolor (Rostk.) Quél. Suchohřib pestrý. 2. 10. 1949 v lese u Čihadla.
Xylaria Hypoxylon L. Dřevnatka paroháta. 28. 8. 1948 na olšovém pařeze na Čejovsku.

Josef Hásek:

Několik neobvyklých hřibů.

Иосиф Гасек: **Необычайные грибы.**

1. Dvojník hřibu černavého.

Dne 2. srpna 1957 nalezl jsem u železniční stanice Káranice okres Nový Bydžov v listnaté části lesa několik hřibů 7—20 cm vysokých, podobajících se svojí temně hnědou až černou barvou hřibu černavému (Boletus edulis Fr. forma niger Sm.). Na rozdíl od tohoto druhu, který jsem taktéž našel dne 20. 8. 1957 pod dubem v zámeckém parku harrachovského zámku Hrádek u Nechanic a který má vůni typického hřibu dubového, tento káranický druh vynikal zvláštní pryskyřičnou vůní připomínající cedrové dřevo. Pro tuto formu hodil by se název hřib smolák. Z pravých hřibů je to jediný druh, vyznačující se touto nápadnou vůní. Podle barevného vyobrazení, které mám ve své kartotéce k eventuální disposici, je klobouk barvy temně hnědé až černé s menšími hnědými skvrnami, rourky krémově bílé, nízké, třeň ztlustělý, barvy hnědavé, pod kloboukem světlejší. Barva dužniny světlá, jako u ostatních bělohřibů.

Vedu jej pod názvem hřib černavý - smolák.

2. Dvojník hřibu dubového—hřib habrový.

Dne 1. září 1948 našel jsem v habrovém lese na východním svahu Jistebníku (jižně od stanice Všeradice) 3 statné hřiby. Největší z nich byl asi 20 cm vysoký, klobouk 12 cm široký hnědožlutý, svraskalý, na způsob kozáku habrového. Rourky bělavé, třeň vysoký v spodní části ztlustlý, tvrdý, vrásčitý, bez síťky, avšak žíhaný až do barvy tmavohnědé. Touto charakteristickou vrásčitostí a tvrdostí se dostatečně odlišuje od ostatních bělohřibů. Vyobrazení pořídil jsem ihned v den nálezu a mám jej ve své matrice hub k event. disposici.

3. Zajímavý hřib z příbuzenstva hřibu purpurového.

Dne 14. července 1953 donesl mi můj přítel Eduard Kračmar několik velikých krásně vybarvených hřibů z listnatých lesů od Chlumce n. Cidl. Klobouky byly výrazně klenuté, průměru 10—15 cm, výška klobouků až 5 cm, barvy, zejména při okraji, červené přecházející směrem k vrcholu klobouku do hnědavého tónu. Rourky vysoké krásně zlatožluté, pomačkáním zelenající. Třeň 7—10 cm vysoký bachratý 5—6 cm široký, základní barvy oranžově červené místy až sytě červené s krásnou

sítkou oranžově červenou přecházející až do barvy fialově červené. Vedle ztlustlých třeňů vyskytly se u některých kusů i třeně štíhlejší. Na průřezu sytě žlutý ihned intensivně zmodral. Modrá barva dávající se základní žlutou barvou dužniny výslednou barvu zelenavou, po delší chvíli vyblédala do špinavě žluté. Dužnina není tak tvrdá jako u hřibu královského, chuti lahodné. Usmaženy s vajíčkem chutnaly mi znamenitě a předčily v tomto směru ostatní druhy hřibů.

Ihned po převzetí pořídil jsem barevné vyobrazení tohoto sladkého modráku pro svoji kartotéku hub. Hřib tento tvoří též i srostlice. Navrhuji pro něj název hřib modrák červenožlutý.

O. Nováček:

Naleziště hřibu přívěskatého.

Boletus appendiculatus Schaeffer — hřib panenský, panský přívěskatý.

Většinou jako lokalita jsou uváděny světlé listnaté a z jehličnatých jenom jedlové lesy. Po dvacet let sleduji jeho růst ve smrkovém porostu. Od plodnic z listnatých lesů se liší náš hřib tmavohnědým zbarvením klobouku, a to ve všech stadiích růstu. Nalézám ho na pokraji cest, strání obrácených k jihu, které jsou poblíže potoka neb mokřiny. Porosty jsou asi 50 let staré. Jsou to místa, kde hlavní růst hřibů smrkového již minul. Dávám mu přednost před ostatními houbami hřibovitými pro jeho aromatickou vůni a poměrně malou červivost. Bývá zřídka kdy napaden žlutými asi 15 mm dlouhými červy.

A. Vondráčkovi:

Kozák, křemenáč krvavějící.

Leccinum aurantiacum S. F. Gray.

Poprvé jsem jej našla v Bystřici n. Pernštejnem roku 1924 v lese zvaném Valcha. Roste v zavlhlém smrkovém mladém lese. Ale nacházím jej i na opačných stranách pod břízami, osikami i olšemi. Kde je těsně u lesa se jmenovaným podrostem louka, vyrůstá křemenáč krvavějící i v louce a vždy na vlhčích místech. Z trávy vykukují jako malé prstíky; jen hlavička je jim vidět.

Asi po tři roky, vždy na podzim, nacházím v lese Pršolíku, smíšeném tzv. selském (převládá borovice) v místech, kde vykáceli několik stromů chřapáč, zvaný biskupská čepice. Je výborný a roste v době, kdy téměř už jiné houby nerostou. Je to krásná, do tří rohů zprohýbaná houba, takže skutečně vypadá jako biskupská čepice. Sedí na béžovém třeni a vypadá jako by na zemi seděly tmavohnědé růžice. Jedna hezčí než druhá svým tvarem. Je to velmi chutná houba.

Josef Kozlík:

Trojsrostlice křemenáče březového.

Иосиф Козлик: **Тройные сростки подберезовика.**

V lese u Klánovic nalezl jsem v neděli 1. 8. 1954 nevelkou srostlici křemenáče březového — B. versipellis Fr. - Sm., = var. rufescens (Secr.) Vassilkov. Úlovek málo vydatný po stránce užitkové dosahoval asi 6 cm výšky, ale zajímavý byl na něm způsob srůstu. Byla to vlastně dole srostlá »siamská dvojčata«, prorůstající se ještě výše tak, že kožově hnědý klobouk obepínal jako prsten nožku druhého jedince,

z něhož vyrůstal na nejvyšším místě třetí jedinec s kloboukem velikosti hrášku. Proč zakrněly plodnice v růstu, když podhoubí na jejich růstišti mělo původně tolik plodivé síly? Dalo by se to vysvětlit nejspíše bezprostředně nastávající změnou počasí, která se projevila od 2. srpna značným oteplením. Nález byl donesen do MÚ v Karmelitské ulici, právě v den (úterý), kdy byl odpoledne přítomen předseda ČMS, tou dobou v léčení na klinice prof. Jedličky, a současně místopředseda Dr. Vávra, známý Smotlachův zástupce. Oba potvrdili určení nálezu, svědčícího o bujném růstu plodnic za zvláštních podmínek. — Ze stejného sběru dodal jsem do MÚ též 7 plodnic klouzku bílého — B. Boudieri Qu., většinou ještě zcela maličké, dále pestřec dubový a ryzec mírný.

Ed. Borovský:

Proč byly v červenci vesměs houby jen v lesích listnatých?

V deštivých a chladných dnech okolo 26. VII. 1957 nacházely se houby, jmenovitě hřiby, jen v částech lesa, kde byl les listnatý anebo aspoň smíšený. Ve smrčinách a borovinách rostlo hub velmi málo, jen hniložijné. Pod duby, břízami a lipami hojně zato vyrůstaly růžovky, lišky obecné, všelijaké ryzce a holubinky. Jednèmi i z nejhojnějších těch hub byly hřiby dubáci a modrák kolář - koloděj. Takto shodné zprávy jsme získali z lesů křivoklátských, klánovických, staroboleslavských, z lesů poblíže Kralup a také z mladoboleslavského Chlumu.

Na rozdíl od jiných roků, letos listový humus netvořil jen zásobárnu vody pro růst hub, té letos bylo všude dost, ale jeho činnost můžeme přirovnat více parníku. Proces tlení listí je i procesem tepelným, a to houbám právě nejvíce vyhovovalo.

Bedřich Kahler:

Muchomůrka zelená a zelánka (Tr. equestre).

Při pročítání starších čísel Mykologického sborníku všiml jsem si zprávy R. Vtelenské, která v Ratajích nad Sázavou setkala se s muchomůrkou zelenou, pokládanou mylně za čirůvku zelánku. (Sešit č. 3, 1949.)

R. Vtelenská tvrdí, že tato čirůvka nemůže v srpnu, kdy mělo k této záměně dojít, ještě růst, neboť je prý na ni ještě brzy.

Nemohu v tomto případě s pisatelkou souhlasit. Našel jsem Tr. equestre již několikrát před ukončením prázdnin. Naposled v polovině srpna 1954 v lese ve Starých Horách na jeho jižním okraji mezi starými borovicemi, sice drobnější, ale masité plodnice. Je to moje nejoblíbenější houba, jak v polévce (bramboračka), tak do rýže. To je hotová lahůdka. Není-li samotná, přidávám k ní havelku a čirůvku nahloučenou.

Podivný rozmar čechratky podvinuté.

Bříza a čechratka podvinutá patří nerozlučně k sobě. Proto čechratky nejčastěji sbíráme pod břízami, v trávě, nebo na březových pařezech. Tři čechratky na našem obrázku si však usmyslely šplhat po žulové

Obr. 7. Zvláštní růstiště čechratky podvinuté — Paxillus involutus (Batsch.) Fr. Nalezl a foto: J. Sezima, Liberec 1958. Jedlá.

skále, porostlé tu a tam jen sporým lišejníkem a docela jim zde svědčí. Lišejník nejen, že zadržel vláhu potřebnou k životu hub, ale chrání i mycelium čechratky, které se pod ním vyšplhalo až do výše více než půl metru. J. Sezima

Jan Špálený, Rumburk:

Dermocybe uliginosa Fr. Kožnatka bažinná.

18. 8. 1951 v Rumburku, ve smíšeném lese v mechu a borůvčí vyrostla jednotlivě velmi úhledná houbička, kterou jsem doposud neviděl. Zběžný popis:

Kl. kuželovitý, hrbolatý, suchý, hedv. lesklý, 5 cm šir., světle okrový, trochu podvinutý. Tř. dlouhý, zprohýbaný, vláknitý, dutý, okrově žlutý, dole až žlutohnědý, nahoře s kortinovým kroužkem. Lup. žemlové, prořídlé, nestejné, břichaté.

K mému popisu přidává popis prof. Velenovského: Kl. ostře kuž., ostře hrb., pak rozložitý, tence masitý, vláknitý. Tř. velmi dl., tuhý, skoro lesklý. Lup. tlusté, nestejně široké. Kortina žlutavá, chuť mírná, zápach slabý, výtrusy vejčitookrouhlé, 6—8 mm. — Roste v lesních mechatinách močálových. Horský druh a po špičatém kl. snadno poznatelný.

Mezi jinými uvádí p. Vel., že kl. této houby bývá nejen okrový, nýbrž i červenavý, hedv. vláknitý, a duž. je žlutavá.

Obr. 8. Dermocybe uliginosa Fr. — Kožnatka bažinná. Rumburk, 1951, srpen. — Nalezl a kreslil Jan Spálený.

Výstavky hub udržují pracovníci ČsMS v řadě měst. Na př. v Deštné J. Vosol, v Jablonném V. Nepokoj, v Jaroměři V. Chmelík atd., atd. Zajistěte i vy ve svém působišti výstavku hub!

c) Houby a jejich využití

Henryk Orłoś, Warszawa, Výzkumný ústav lesnictví:

Měkčení bukového dřeva pro výrobu tužek pomocí hub.

Генрик Орлось (Варшава, НИИ лесоводства): **Мягчение буковой древесины при помощи грибов для производства карандашей.**

Henryk Orłoś (Warsaw, Sylvicult Research Inst.): **Softening of beech wood by mushrooms for pencil production.**

Známe tisíce škodlivých hub, cizopasných a rozkladných, působících choroby rostlin nebo rozklad dřeva. Víme, že škody, způsobené takovými houbami dosahují každý rok ohromných částek a že boj s nimi je neobyčejně nesnadný a nákladný. Avšak nedávno vznikla myšlenka praktického využití některých škodlivých hub k dosažení určitého výrazného užitku. S touto otázkou chci seznámit čtenáře Mykologického sborníku — jistě je to bude zajímat.

Jde o houby, které ničí stromy listnaté, zejména dřevo bukové. Tyto houby mají být využity k měkčení bukového dřeva pro výrobu tužek. Tato věc má v některých evropských zemích značný hospodářský význam vzhledem k velkému nedostatku vhodného dřeva jako suroviny na výrobu tužek. Je známo, že k tomuto účelu se hodí nejlépe dřevo

virginského jalovce (Juniperus virginiana). V Evropě však nemáme, bohužel, toto dřevo a můžeme je jen dovážet z Ameriky za drahé devisy. Tyto potíže přiměly některé státy, aby přešly na výrobu tužek v kovovém držátku (jako například dokonalé československé tužky

Obr. 9. Tremela mesenterica Sch. (rosolovka mozkovitá), na odumřelém kmeni — Bělověžský prales. — Sbíral, foto: Ing. H. Orloš. (Polsko.)

Versatil), jiné však jsou nuceny používat domácích druhů dřeva, značně horší jakosti než jalovec virginský, jako např. olše nebo lípa.

Je tu určitá okolnost, která nutí udržovat ještě dlouhou dobu výrobu tužek v dřevěné obrubě. Na Dálném nebo Blízkém východě existují ohromné odbytové trhy pro levné dřevěné tužky. Přes potíže se surovinou bude tedy ještě dlouho existovat výroba dřevěných tužek, právě s ohledem na exportní zájmy.

V důsledku velkého nedostatku suroviny vznikla myšlenka přizpůsobit pro výrobu tužek tvrdé dřevo stromu listnatého, měkčené vhodně umělým způsobem. Šlo tu hlavně o dřevo bukové, jehož je v Evropě dostatek a jehož se k užitkovým účelům poměrně málo používá. Myšlenka používat bukové dřevo k výrobě tužek po jeho umělém měkčení vznikla v Německu a je to zásluha inž. W. Luthardta. Proto v Německu pokročily nejdále výzkumné práce v tomto oboru a přešlo se již k výrobě v průmyslovém měřítku. Technologický výrobní proces je tam chráněn patentem. Tvrdé dřevo z listnatého stromu, přizpůsobené touto metodou pro výrobu tužek, se nazývá »Mikoholz«.

Podívejme se nyní, na čem se zakládá měkčení bukového dřeva a jak se provádí. Výroba se dělí na dvě etapy a dva různé procesy: I. etapa

— proces biologický a II. etapa — proces chemický. Nelze se obejít bez žádného z nich, protože se vzájemně doplňují.

Proces biologický nás nejvíce zajímá. Zakládá se na tom, že vyvolá se v dřevě rozvoj podhoubí vhodných druhů, způsobujících částečný rozklad dřeva, který však nesmí příliš pokročit. Jde tudíž o vyvolání počátečního tzv. tvrdého zpráchnivění a změkčení dřeva do té míry, jak toho vyžaduje tužkárenský průmysl. Rozvoj podhoubí lze vyvolat uměle, naočkováním výtrusů vhodných druhů, a to poléváním kusů dřeva, určených k změkčení, vodou s výtrusy. Vzniká při tom potíž, tj. jak snadno opatřit čerstvé snadno klíčící výtrusy zvoleného druhu — tím je provedení tohoto zákroku též lhůtově omezeno. Lze však vyvolat také rozvoj podhoubí, začínající přirozenou cestou z výtrusů, usazených na dřevě ze vzduchu. Vyvolávají velmi rychle tzv. zapaření dřeva, nastávající zvlášť rychle v bukovém dříví a probíhající rychle v letní době.

Druhy hub, vyvolávající částečný rozklad a změkčení bukového dřeva, mohou být různé. V první řadě přicházejí v úvahu silní ničitelé bukového dřeva, tj. tyto druhy: ze stopkovýtrusných Fomes fomentarius, Pholiota mutabilis, Pleurotus ostreatus, Trametes versicolor, Stereum purpureum; z vřeckatých: Hypoxylon ferrugineum a Diatrype disciformis.

Vývoj těchto hub musí trvat několik měsíců, podle toho, jaké jsou podmínky teplotní a vlhkost, tedy 3 až 6 měsíců. Ovšemže tento proces proběhne rychleji, budou-li podmínky pro rozvoj podhoubí optimální.

Za účelem vyvolání samočinného vývoje podhoubí ukládá se bukové dřevo v několikametrových kládách na místě, chráněném před větry a sluncem. Silný stálý průvan a silné sluneční teplo působí nepříznivě: vysušují, což škodí vývoji podhoubí a způsobuje silné praskání dřeva. Proto je nutno ukládat dřevo ve stinném zátiší, a to v době letní, kdy teplota vzduchu je pro vývoj hub nejpříznivější. V takových podmínkách lze dosáhnout zapaření bukového dřeva velmi rychle, během 3 až 4 měsíců. Bohužel, nikdy se nepodaří dosáhnout rovnoměrného rozkladu dřeva. Je to pochopitelné: podhoubí v dřevě se vyvíjí »svým vlastním způsobem«, a ne tak, jak by si člověk přál. Proto po zhotovení ze zapařeného dřeva destiček o rozměrech 180 × 60 × 6 mm, z nichž se pak po slepení vyrábějí tužky, lze zřetelně vidět, jak probíhají pásma dřeva víc nebo méně zničeného podhoubím. Vyplývá z toho nutnost dalšího chemického procesu, který vyrovnává a prohlubuje předběžný nerovnoměrný rozklad dřeva, dosažený biologickou cestou.

Chemický proces je obyčejně tajemstvím vynálezce, chráněným patentem. Proto nemůžeme zde uvádět další podrobnosti. Lze jen všeobecně říci, že chemický proces se zakládá na působení různých kyselin a vhodných katalysátorů ve vhodně volené teplotě. Při tom se ukazuje, že chemický proces probíhá mnohem snadněji a rychleji na dřevě pře-

dem zapařeném, než na dřevě úplně zdravém. Jsou tudíž oba procesy nutné, vzájemně se doplňují a nelze jeden z nich vynechat.

Po provedení obou popsaných zákroků, tj. nejdříve biologického a po něm chemického, nabývá bukové dřevo úplně nových vlastností. Stává se měkkým, lze je dokonale ořezávat, dokonce ne příliš ostrým nožem; je plastické, nerozpadá se a neláme se snadno. Má přitom hezkou, o něco tmavší barvu. Takovou surovinu velmi chválí odborníci z tužkařského průmyslu, tvrdí, že se svou hodnotou vyrovná dřevu virginského jalovce, anebo je i předstihuje.

Takto se tedy škodlivé houby stávají užitečnými. Přeložil -vk-

Inž. Dr. Josef Šmíd:

Hřibové krémy.

Инж. др. Иосиф Шмид: **Грибные кремы.**

Eng. Dr. J. Šmíd: **Mushroom creams.**

V letošní houbařské sezóně obohatí se náš potravinářský trh novými přípravky z hub, a to houbovými krémy. Jsou to zcela nové přípravky vyrobené z hříbků, žampionů, tuku, sušeného mléka, látek příchuťových (koření) a s přísadou cdhořčených pivovarských kvasnic obsahujících komplex vitaminů B.

Posuzujeme-li výživnou hodnotu těchto nových výrobků — houbových krémů — musíme krátce připomenout dřívější názor na výživnou hodnotu hub. Dlouhou dcbu se tvrdilo, že houby jsou pouhou pochutinou, obsahující pro lidský organismus neztravitelné látky. Podle dřívějších výkladů měly pro lidskou výživu z látek přidávaných do pokrmů výživnou hodnotu pouze tuky a vejce. Teprve nyní chemickými rozbory hub se ukázalo, že tomu tak není. Vždyť houby obsahují především velké množství cenných minerálií. Tak hřib (Boletus edulis) v 9.20 % sušiny (to je s obsahem 90.80 % vody) poskytl v 1 kg analysované hmoty 70,20 g popela a v něm 36,40 g draslíku, 1,28 g sodíku, 0,010 g vápníku, 0,72 g hořčíku, 0,07 g železa, 7,57 g fosforu, 3,43 g síry, 0,02 g křemíku, 0,11 g manganu a jiné látky. Pokud sledujeme tyto hodnoty z hřibů sbíraných z různých míst seznáme, že jsou poměrně hodně blízké, ač terény bývají jednou vápencové, jindy křemencové nebo jiné, tedy rozličného chemického složení. Tak například obsah draslíku se pohybuje od 29 g do 33 g, sodíku od 1,28 g do 1,87 g, vápníku od 0,10 g do 0,50 g, fosforu od 5,35 g do 7.96 g v 1 kg analysované hmoty. Žampion (Psalliota campestris) skýtá v 1 kg hmoty 53,10 g popela a v něm 22,35 g draslíku, 0,67 g sodíku, 0,28 g vápníku, 0,17 g hořčíku, 0,43 g železa, 3,58 g fosforu, 5,17 g síry, 0,35 g křemíku, 0,10 g manganu a jiné látky.

Z uvedených čísel je jasně zřejmé, že obsah cenných minerálií je v houbách poměrně vysoký. Pokud se ústrojných látek týká, obsahují čerstvé houby průměrně 2,30 g bílkovin, 0,10 g tuku, 1,90 g glycidů. Z vitaminů jsou v houbách obsaženy vitamin B_1 0,110 mg, vitamin B_2 0,350 mg, vitamin C 2,0 mg. Kalorická hodnota čerstvých hub je až 48 k/cal. Houby sušené obsahují 15,8 g bílkovin, 0,6 g tuků, 15,7 g glycidů, 0,6 g vitaminu B_1, 2,85 g vitaminu B_2. C vitamin je rozložen. Kalorický efekt sušených hub činí 127 k/cal. Je tedy i po této stránce hodnota hub dobrá. K těmto hodnotám nutno připočíst i chuť hub a jejich vliv na zažívání.

V nových výrobcích — v houbových krémech — přídavek krémových složek značně zvyšuje výživnou hodnotu výrobku a kalorickou hodnotu až na 3.500 k/cal. Kromě toho houbové krémy jsou obohaceny přísadou odhořčených pivovarských kvasnic o komplex vitaminů B, látky důležité pro lidský organismus jako glutathion, kyselinu nukleovou, ergosterin, cytochrom, enzymy a jiné, čímž nutriční hodnota houbových krémů stoupá. Z hlediska organoleptického jsou hřibové krémy vzhledné, silně aromatické a chuťově dobře vyrovnané. Pravou chuť po hřibech nebo žampionech jistě rád spotřebitel přivítá. Mají také tu přednost, že k přípravě vyžadují velmi krátkou dobu varu, 5 minut, což je dosaženo dobrým technologickým výrobním postupem. Z hlediska odborného houbařského je jistě vítáno, že výrobky jsou pod stálou kontrolou našich houbařských odborníků. Jako první výrobce uvádí houbové krémy na trh družstvo Mykoprodukta, Praha.

Dr. M. Staněk:

Pěstování žampionů.

II. Živný substrát a jeho příprava.

Др. М. Станек: **Выращивание шампиньонов — II. Питательная среда и ее приготовление.**

Dr. M. Staněk: **Growing of Agaricus — II. Medium preparing.**

Úspěch při pěstování žampionů je závislý z velké části na výběru vhodného materiálu pro živný substrát a na správné jeho přípravě. Povíme si o nejdůležitějších zásadách přípravy živného prostředí, které poskytuje houbě všechny podmínky k růstu a umožňuje dosáhnout vysokých výnosů plodnic.

Nejčastěji používaným materiálem pro přípravu žampionového živného substrátu je čerstvý koňský hnůj. Jeho kvalita není ovšem vždy stejná. Nejlepší hnůj pochází ze stájí, kde se krmí pouze suchým krmivem — ovsem a senem — a za podestýlku slouží pšeničná nebo žitná sláma. Mokrá krmiva (zelené krmení, melasa) hnůj znehodnocují.

Této okolnosti si musíme být vědomi zvláště při odběru hnoje v letních a podzimních měsících. Poměr slámy k tuhým koňským exkrementům má být v dobrém hnoji asi 2 : 1. Mnoho starých zahradníků se domnívalo, že nejlepších výsledků při pěstování žampionů lze dosáhnout na

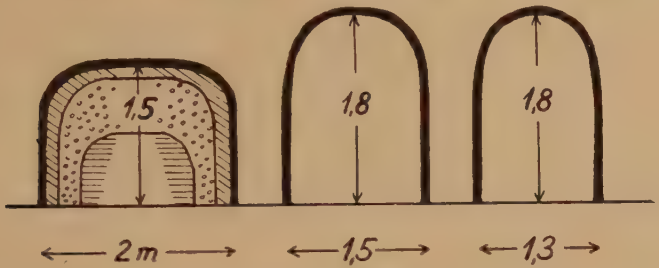

Obr. 10. Schema a rozměry fermentačních hromad koňského hnoje při přípravě žampionového živného substrátu.

Vlevo: první hromada s vyznačením tří různých vrstev hnoje; střed: rozměry hromady po prvním přeložení hnoje; vpravo: rozměry hromady po druhém přeložení.

čistých koňských výmětech. Tento názor je mylný. Houba postrádá v takovém substrátu některé důležité živiny a trpí špatným přístupem vzduchu. Někteří pěstitelé přidávají do koňského hnoje z nouze suchý kravský hnůj v poměru 3 : 1. Jiní s úspěchem vyzkoušeli směs hnoje se slámou i s bukovými listy (5 : 1). V nejnovější době se v některých zahraničních pěstírnách upustilo od používání koňského hnoje a živiny pro houbu se připravují ze slámy nebo jiného rostlinného materiálu, sušené krve a z minerálních hnojiv. Příprava všech těchto substrátů je však poměrně složitá a proto pracujeme pokud možno vždy jen čerstvým koňským hnojem. Jeho kvalitu zvýšíme, když k němu přimícháme sádru v poměru 1 : 50. Zvýšíme tím obsah vápníku v substrátu a navíc pohltí sádra přebytečnou vodu a unikající čpavek.

Kdybychom zkusili pěstovat žampiony přímo na čerstvém koňském hnoji, byli bychom výsledkem svého snažení zklamáni. Velké množství volného čpavku a rychlý rozvoj plísní by působily na růst houby velmi nepříznivě. Mnoho živin se nalézá v čerstvém hnoji v málo přijatelné formě pro žampiony a nerozložená sláma jímá nedostatečné množství vody. Všechny tyto nedostatky odstraníme, když podrobíme hnůj na velkých hromadách rozkladnému procesu. Působením rychle se rozvíjejících bakterií a hub se hnůj na hromadě zahřívá na 60—70° C a jeho vzhled i vlastnosti se podstatně mění. Tmavne, pozbývá svého zápachu, slámky se částečně rozloží a čpavkový dusík je pevně připoután k substrátu. Váha i objem hnoje se během rozkladných procesů zmenšují, avšak množství nejdůležitějších živin zůstává zachováno. Částečně rozložené slámky pohlcují větší množství vody a

substrát zůstává při tom dostatečně vzdušný. Rozkladu hnoje se zúčastňující mikroorganismy vytvářejí cenné látky, růst žampionu podporující, takže v dobře připraveném živném substrátu roste houba velmi rychle.

Jak budeme při preparaci koňského hnoje postupovat? Po odstranění některých nežádoucích předmětů (kamenů, hadrů, kusů železa atd.), ukládáme hnůj v závětří, nejlépe pod přístřeškem. Za krutých mrazů můžeme fermentovat hnůj v uzavřené, avšak větratelné místnosti. Půda pod budoucí hromadou má být dokonale čistá a pevná a zajišťovat odtok přebytečné vláhy. Při soustavném zakládání hromad na jednom místě se doporučuje občas půdu desinfikovat formalinem nebo jiným desinfekčním prostředkem. Při zakládání hromady obložíme nejdříve hnojem její obvod do výše 30 cm a potom teprve zaplníme střed. Šířku hromady volíme 1,7—2 m a délku podle množství hnoje. Když jsme založili vrstvu 30 cm vysokou, hnůj pokropíme a postupně ukládáme další vrstvy až do výše 1,5 m. Okraje musí být rovné a hromada pevná. Hodně slamnatý hnůj musíme poněkud sešlápnout. Velmi často sešlapujeme obvodový rám, aby se hromada lépe upevnila. Při stavění první hromady nebudeme šetřit vodou. Přidáme tolik vody, kolik je sláma schopna jí pojmout.

Během krátké doby se hnůj na hromadě zahřeje a po 4—6 dnech je třeba hromadu rozbourat, její obsah řádně provětrat a navrstvit jej na novou hromadu. Při bourání hromady si všimneme, že se v průřezu skládá ze tří vrstev (viz obr. 10). Na povrchu se nachází hnůj téměř nerozložený. Je chladný a snadno vysychá. Hlouběji je uložena vrstva temného hnoje, který se rozkládá za dostatečného přístupu kyslíku a za vysoké teploty brzy nabývá žádaných vlastností. Zcela ve středu hromady je tzv. jádro. Rozkladné procesy probíhají v jádře za nepřístupu kyslíku, hnůj je chladnější, šedý a zapáchá. Žampion na takovém hnoji špatně roste a proto se všemožně snažíme velikost jádra hromady zmenšit a při přehazování tento hnůj řádně promíchat s ostatním materiálem.

Po dokonalém provětrání ukládáme hnůj na novou hromadu obdobným způsobem jako při zakládání hromady první. Pozměníme jen její rozměry: Druhá hromada nemá být širší než 1,5—1,7 m a výšku volíme až 1,8 m (viz obr. 10). Každou vrstvu hnoje opět pokropíme a prosypeme sádrou. Zálivku však tentokrát provádíme s rozvahou, abychom hnůj nepřevlhčili. Po dalších 6 dnech přehazujeme hnůj po druhé. Je-li příliš vlhký, přimícháme opět sádru a řádně jej provětráme. Většinou není třeba jej kropit a stavíme jej na hromadu širokou pouze 1,25—1,5 m. Za týden po druhém přeložení můžeme odvážet hnůj do pěstírny. Jestliže při bourání hromady zjistíme, že hnůj nedosáhl ještě žádaných vlastností, musíme jej ještě jednou promíchat a postavit znovu na hromadu. Doba fermentace se nám tak prodlouží o 5 až 7 dnů.

Pracovní postup při přehazování si zařídíme podle místních poměrů a počtu pracovních sil, které máme k disposici. Aby se odstranilo nepříjemné »jádro«, doporučuje se používat tzv. blokového a kanálového systému. Nová hromada se nezakládá najednou v celé své délce, nýbrž

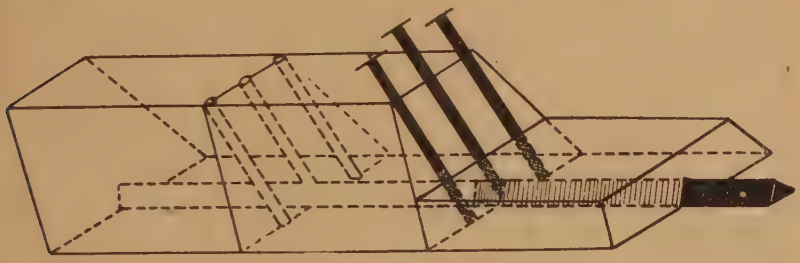

Obr. 11. Zakládání fermentačních hromad v blocích při použití kanálového systému.

v blocích 60—100 cm dlouhých. Na jedné straně bloku přistavíme dva nebo tři dřevěné sloupky, které při stavění dalšího bloku zaházíme hnojem. Sloupky potom vytáhneme a v hromadě nám vzniknou svislé vzdušné kanály, jimiž přivádíme do jejího nitra kyslík. Podél osy bloku můžeme položit před jeho založením na zem trojhranný hranol. Po jeho vysunutí nám vznikne na basi hromady další kanál (viz obr. 11), jímž uniká kysličník uhličitý.

Jak poznáme, že živný substrát je dokonale připravený? 1. Má čokoládovou barvu a je protkán někdy dobře viditelnými bílými skvrnami. 2. Příjemně voní. 3. Slámky jsou částečně rozložené, měkké a snadno se trhají. 4. Jeho vlhkost se pohybuje mezi 65—70 %. Správně navlhčený substrát při silném stisku v ruce vypouští jen tolik vody, že na dlani ucítíme jen nepatrně vláhu. Příliš suchý substrát v ruce šustí, z vlhkého vytéká při stisku voda. 5. Reakce je neutrální, ani příliš alkalická ani kyselá. Ověříme si ji pomocí indikátorových papírků Phan, jež si opatříme v obchodě s laboratorními potřebami. Hrst průměrného vzorku vložíme do větší sklenice s čistou vodou, zamícháme a do roztoku ponoříme na okamžik jeden z papírků s rozmezím pH 6,2—8,2. Při správné reakci substrátu se nám prostřední barevná skvrna zbarví světle zeleně.

Závěrem je třeba připomenout, že preparaci živného substrátu pro žampionové kultury musíme věnovat značnou péči, neboť každá chyba a nedbalost se projeví při sklizni úrody plodnic. O tom, jak budeme postupovat při zakládání záhonů a jak o ně budeme pečovat, si povíme příště.

Obr. 12. Rosites (Pholiota) caperata (Pers). Karsten — šupinovka vrásčitá — sluka. Kreslil podle nálezů v r. 1957 ing. Miroslav Smotlacha. Chutná, jedlá houba.

Šupinovka vrásčitá neboli sluka.

(Pholiota-Rosites-caperata Pers.)

Klobouk 4—7 cm široký, kávově žlutý, v mládí jakoby fialově ojíněný (proto místy se nazývá lidově »truchlilka«), paprsčitě vrásčitý, bílým, jemným, vločkatým závojem jakoby ojíněný, zprvu vejčitý, později i zvonovitě vyklenutý. Lupeny široké, husté, hlínovitě masově žlutavé, přirostlé, zubaté. Noha bledá, lysá, nahá, s trvalým kožitým, zpět obráceným prsténcem, od hora až do země válcovitá. Jelikož je třeň i na svém spodku v zemi opatřen oním lehkým povrchovým závojem (plachetkou), zvanou též »botka«, lze jej snadno ze země nebo vlastně z jemné pošvy vytáhnout. Tato dole zaoblená noha se podobá zobáku sluky, když sluka jej stejně lehce vytahuje z bažiny. Proto název sluka.

Roste hojně od srpna do října ve všech našich lesích přístupných slunci, v mechu a listí ve skupinách i velkých hejnech, jako když je naseje. Zvláště nízké, mechovité, smíšené háje a háje listnaté jsou jí plné. Roste však stejně i v borovinách a ve smrčinách, a to v polohách nižších i vyšších. Častá je v ploníku a v rašeliníku. Roste dlouho na témže místě (nezjištěno, zda čistě hniložijně či symbioticky). V mnohých našich krajích v Čechách a na Moravě se cení jako velmi chutná, jedlá houba, která působením ČČH a ČMS se prodává i na trzích. Zvláště se hodí, trochu povařená, do salátu. I syrová je chutná. Nejchutnější je však za mlada, dokud je nerozvinuta »jako paličkа«. Proto je třeba si na ně pospíšit, neboť starší plodnice rychle podléhají zkáze. Pěkně se vyjímají v octě svou bělostnou barvou.

Patří i do hub kodexových. Může se zaměniti za některé méně chutné (nahořklé) pavučince, ale s jedovatou houbou sotva. V lese neroste dlouhou dobu a také poměrně rychle zaniká, takže ten, kdo je rád, musí si za nimi i z tohoto důvodu pospíšiti.

Jen na jedovatou závojenku olovovou musí vzpomínat ten, kdo by sbíral sluky a bezpečně je neznal; v mládí se jim přece někdy trochu podobá.

Dr. F. Smotlacha: »50 druhů hub, které doporučujeme sbírat«, 1947.

A. Smetánková:

Sbíráte sluky?

Jakou radost jsem měla, když jsem je našla v bukovém lese za koupalištěm. Od té doby tam říkáme »slučí les«. Vždycky je tam napadáno mnoho listí a když přijde čas sluk a je příznivý rok, dobýváme je zpod toho listí jako brambory. Jedna nebo dvě hlavičky vykukují a co je jich schovaných! Někdy jsou nevysoké, ale tlusté a zdravé a jindy i zcela malé červivé. Najednou se objeví a během asi 14 dnů je po jejich slávě. Lidé je ještě málo znají, někoho odrazuje nafialovělá barva, ale kdo jich jednou zkusil, oblíbí si je. Mají jemnou chuť, hodí se na smažení s vajíčkem do směsi, na omáčky i polévky, a sklenička v octě naložených, nepřerostlých sluk je pravou pochoutkou. Nezapomeňte na ně, až porostou!

Bř. Polák:

Ještě sluka svraskalá.

K článkům o sluce svraskalé uvádím, že sluku nalezl jsem roku 1952 v říjnu poprvé, ale jen ve dvou exemplářích též u Rožďalovic a nález ten mne velice potěšil, neboť v místě, kde jsem plodnice nalezl, se sluka svraskalá nikdy před tím nevyskytla. Uvedené dva exempláře rostly v nevelkém mladém borovém lesíku při kraji cesty za úplného sucha v humusové jehličnaté půdě, jen místy porostlé travou a ostružiním. Lesík onen je částí mojí mykologické zahrady, kterou vždy po řadu let procházím a dobrý znatel hub v Nymburce Svatopluk Šebek se vyjádřil, že mu v nymburském okresu sluka dosud přinesena nebyla, ani nehlášen nález této výborné houby na Rožďalovicku. Z mých známých houbařů nebyla sluka nikomu povědoma.

Zato v druhé mé mykologické zahradě u Bezdězu nalézám na určitých místech mezi borůvčím sluku svraskalou, a to ve vysokém smrkovém lese, kde bylo poměrně dosti vlhko. Někdy nasbíral jsem plný košík a potvrzuji, že chuti je výborné a hodí se jak do polévek, tak i na smažení.

Dr. Jindřich Kaupa:

Bedla červenající začátkem léta.

Koncem června 1953 po větších deštích se hojně objevily bedly červenající nápadné svým šafránovým zabarvením lomu. Vyrostly neobvykle brzo. Vyvolalo to podle Sm. silně deštivé a proto trochu chladné počasí; obvykle rostou nejvíce v pozdním létě, kdy toto počasí je podle Sm. běžné. Vyrostly především v březovém háji v parku u Telče zvaném Oslednice, hned vedle železniční trati. Dále jsem tuto houbu nalezl vedle silnice na hromadě vyházené hlíny vzdálené asi 300 m od malého lesíčku: mladý smrk a bříza. Tam se vyskytly ve velké skupině a rostly po několik dní velmi hojně. Ovšem, že se staly kořistí naší kuchyně. Zpestřily náš jídelníček: v bramborové polévce byly výborné. Byli jsme spokojeni. Jak chutná jiným? Napište!

Miloš Kloučeк:

A opět bedly.

Klobouky bedel obalované jako řízek jsou opravdu pochoutkou a připomínají svého času na trzích prodávané lilky, tzv. »batladžány«.

Ale jako materiál do polévky nebo s vajíčky nemám bedly v lásce. Třeně se nepoužívá a klobouky jsou křehké, velmi těžce slupitelné a v poměru k lupenům a pokožce s pileární ornamentikou obsahují málo dužiny.

Vůně bedly vysoké a červenající, které rostou v benátecké oboře Slepči, má býti příjemně houbová; naše bedly však valně nevoní a když, tak jen některá, takže např. v polévce bez další přísady (např. pýchavek nebo hub hřibovitých) nedodávají mnou požadovaného aromatu.

Četl jsem hodně chvály na bedly a zdá se, že jsem se svým názorem osamocen. Alespoň kdyby toho zdlouhavého loupání nebylo. Vždyť místo houby má sběratel v brašně samé kruhové výseče někdejšího klobouku.

Miloš Kloučeк, Zdětín:

Nález šafránky.

Kdo viděl krásné Vejrychovo vyobrazení čirůvky červenožluté čili šafránky (Tricholoma rutilans Schff.), pozná snad tuto houbu na první pohled.

Její pevný, žlutavě-nachový klobouk již z daleka zve houbaře a husté sírově zbarvené lupeny jaksi »moderně« kontrastující s barvou rozložitého klobouku ji sdostatek charakterisují.

Znám tuto houbu ještě z Tuchoměřického háje, kde v podvečer zanechávali Pražané jen málo hub, vybírajíce hříbky, kozáky, křemenáče, klouzky a — masáky, takže zůstávalo na pospas jen něco šedivek a jiných muchomůrek.

V říjnu roku 1952 se objevila tato houba také v benátecké oboře Slepči, věnčíc dlouhými, křivými nohami borovice. Nepoznal jsem ji tehdy. Neměla ohnivého zabarvení klobouku, který byl jen špinavě růžový, drobně šupinatý, uprostřed hnědý. Teprve za týden jsem našel okolo borového pařezu velmi pěkné »vejrychovsky« vy-

Obr. 13. Lepiota procera (Scop) Quel. — bedla vysoká. Výborná jedlá a všeobecně známá bedla »jedlá«. Foto: Holegha - Čáslav

barvené exempláře této houby, které jsem chutě sbalil do svého chlebníku. Ve směsi chutnala šafránka dobře.

Podotýkám ještě, že pod jménem »šafránka« rozumí slepečská paní hajná klouzek modřínový; nezjistil jsem však, že by toto bylo nějaké místní pojmenování (Klouzkům se zde odedávna říká maclouchy).

d) Houby škodlivé a jedovaté.

RNDr. Miroslav Pulchart:

Produkce námele.

Др. ест. наук Мирослав Пульхарт: **Продукция спорыньи.**

RNDr. Miroslav Pulchart: **Ergot production.**

Pěstování hub je dosud v počátcích. Kromě žampionů a polokultur lanýžů přicházejí v úvahu snad jen plísně k výrobě penicilinu a jiných antibiotik a kvasinky. Naproti tomu se všeobecně ujímá pěstování ná-

Obr. 14. Očkovací destička s vysunutými jehlami. Foto: Dr. M. Pulchart.

mele, tj. sklerociového stadia vřeckaté houby paličkovice nachové (Claviceps purpurea /FRIES/ TULASNE). Tento parasit trav ohrožoval naše žitné porosty, až vznikaly celé epidemie, tzv. »ergotinismus«; léčivé účinky námele byly objeveny teprve poměrně nedávno a do oficiálního lékařství se všeobecně dostal až v 19. století. Přímé použití námele jako léčiva je však dnes již zastaralé a některé lékopisy už ho vypouštějí ze seznamu oficinálních léčiv, ale výrobky z námele vycházejí z farmaceutických továren zcela běžně. Jen jako příklad jmenuji známé léky Ergofein, Ergometrin, Ergopartin, Ergotamin, Akliman, Hypothyrin, k jejichž výrobě je naprosto nutný námel. Jeho alkalcidy, součást léků, se dosud nemohou vyrábět synteticky a námel zůstává jejich jedinou surovinou.

Ještě před druhou světovou válkou stačil krýt skoro celou spotřebu sbíraný, planě rostoucí námel. Vykupovaly ho lékárny a ve vlhčích letech se stačily zásobit na celý rok. S rozvojem farmaceutického průmyslu a za pokračujících úspěchů v isolaci obsahových látek nastala však změna i v produkci námele. Planý námel nestačil a přistoupilo se k jeho záměrnému pěstování. Po prvních pokusech byly založeny v r. 1949 samostatné kultury. Napřed se musela rozřešit výroba očkovací látky a vlastní způsob očkování. Námelové konidie byly pěstovány na žitných zrnech nebo na agaru ve sterilních nádobách, kde se vytvářelo bílé pavučinové pletivo. Žito i s pletivem se dalo do hustého

Obr. 15. Pár očkovacích destiček. Foto: Dr. M. Pulchart.

cedníku, kde se promíchávalo ve vodě tak dlouho, až v nádobě vznikla suspense konidií. Touto suspensí se očkovaly žitné klasy. K očkování sloužil pár zvláštních destiček, z nichž jedna měla asi 500 ostrých jehel a druhá byla z tvrdé gumy. Deska s jehlami se namáčela do suspense a úderem se očkovaly vymetající klasy. Tato práce se prováděla ručně. Jednu očkovací skupinu tvořili tři lidé (2 očkovači a 1 nosič nádoby se suspensí). Očkování vyžadovalo určitou praksi; při silnějším úderu se klasy lámaly, slabší stisknutí nestačilo k infekci. Jedna skupina naočkovala denně asi 1 ha žita.

Žito pro námelové kultury se vysévalo do záhonů 120 cm širokých s uličkami asi 40—60 cm širokými. Jimi mohli očkovači procházet i uprostřed pole; kromě toho se uměle vytvářelo mikroklima okrajů porostu, které námeli nejvíce vyhovuje.

Sklizeň se prováděla také ručně, ať do zvláštních sáčků, připevněných na prstech, nebo do zástěr. Byly konány i pokusy s předčasnou sklizní žita a dodatečným vyklepáváním námele.

Na námelových polích se sklízelo vždy také určité množství žita. Toto obilí se nesmí použít k potravinářským účelům; odvádělo se do zvlášť určených lihovarů, kde se z něho získávaly zbytky námele flotováním a žito se pak vypálilo na líh. Flotování spočívalo v oddělování námele od žita v solném roztoku na základě různé, byť jen málo odlišné specifické váhy. Sláma z námelových polí plně vyhovuje všem požadavkům a může se normálně použít.

Obr. 16. Láhev s infekční látkou na žitě.

Do těchto poměrů zasáhl v posledních letech technický pokrok. Očkovací látka se již vyrábí z určitých kmenů, takže se může vypěstovat námel s požadovaným obsahem ergotaminových, ergotoxinových nebo ergometrinových složek. Lze tedy mluvit přímo o šlechtění. Přidělování jednotlivých kmenů se řídí jen poptávkou po tom nebo onom námeli; práce s nimi je stejná a cenově se neliší. Sběr planého námele se již nevyžaduje. Nelze u něho zaručit obsah účinných látek, které jsou podmínkou výroby farmaceutických preparátů. Jen při mimořádné poptávce ze zahraničí se planý námel vykupuje, ale na to jsou sběrači vždy zvlášť upozorněni. Jinak se takový námel odmítá.

Pro žitná pole se netrvá na záhonech a někteří dokonce doporučují plný výsev a dodatečné prosekávání uliček. Odůvodňují to menším zaplevelením a možností skrmit vysekané mladé žito, ovšem stoupají náklady s prosekáváním. Podmínka, že žito bude ozimé, zůstává v platnosti; jařiny totiž dozrávají později a námel nestihne vlhčí předletní období.

Mechanizace očkování umožnila rozšíření kultur námele na větších plochách. Místo dřívějších 1—2 hektarových ploch nejsou dnes vzácností pole o 10—20 i více hektarech, která by dříve nemohla být včas naočkována. Jejich majitelé jsou vedení ve zvláštních seznamech a po-

Obr. 17. Žitné klasy s námelem.

čítá se s nimi pro strojní očkování podle časového plánu. Očkovací stroje jsou v majetku některých STS, ale časové disposice jim dává nár. podnik Léčivé rostliny. Tam se totiž sleduje vývoj žita u jednotlivých pěstitelů v celé oblasti plánované pro očkovací stroj. Princip strojů zůstal týž jako u desticek, ale užívá se ostnatých válců. Na jednotlivé pozemky se převážejí na nákladních autech. Za 1 den naočkují až 6 ha žita. Ovšem očkování destičkami není dosud plně vyřazeno; užívá se ho na malých plochách nebo pozemcích vzdálených od STS s očkovacím strojem.

Ke sklizni se dnes také užívají stroje, ovšem jen u větších pěstitelů. Opatřují si je sami, takže tato možnost se uplatní jen na rozsáhlejších plochách. Cena stroje je asi 15 000 Kčs. Místo flotování se začíná užívat třídičů, které jsou v majetku příslušných lihovarů.

Každý pěstitel námele musí včas uzavřít s krajskou výkupnou n. p. Léčivé rostliny smlouvu o dodávce. Tím má zaručeno, že včas dostane očkovací látku v dostatečném množství. Sám si ji vyrobit nemůže a všechny publikované návody jsou jen teoretické. K výrobě jsou nutná laboratorní zařízení a drahé stroje, ale pěstitel dostane již hotový výrobek. Kromě toho se mu zajistí očkování i odborný dohled při něm i při sklizni. Bez dodávkové smlouvy se námel nevykoupí nebo se na

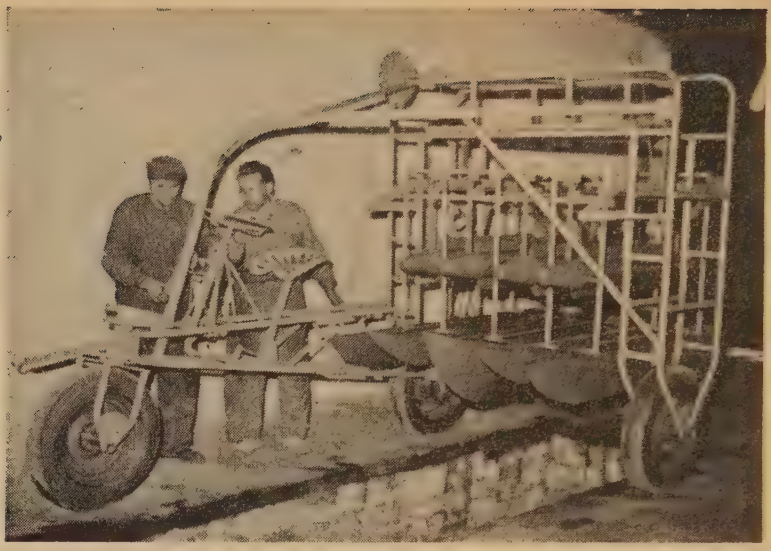

Obr. 18. Sklízecí stroj na námel.

sklizeň pohlíží jako na sběr planého námele. Pěstiteli se také zaručuje odběr žita z námelového pole.

Do pěstování námele vstoupila tedy mechanisace a pokrok v ní je tak rychlý, že každým rokem se mění aspoň některé dosavadní názory. Nejen výzkum obsahových látek, ale i mechanisační vývoj je na stálém postupu. Není tedy vyloučeno, že než bude tento článek vytištěn, už budeme zase dále po stránce organisační i mechanisační, ale snad i pak poslouží ke zběžné orientaci. Jinak všechny podrobnější informace o současném stavu pěstování námele podá vždy každá krajská výkupna léčivých rostlin.

Stanislav Fechtner:

Otrava sterilisovanými houbami.

Snad Vás bude zajímat moje zkušenost se sterilisovanými houbami. S velkou oblibou si sterilisuji houby již velmi dlouhá léta a vždy v létě si zavářím alespoň 24 sklenic hříbků a nějaké lišky. Nikdy jsem nepocítil po jejich požití nějaké potíže, až minulou sobotu. Připravil jsem si k večeři hříbky s rýží. Vyzkoušel jsem nejprve, je-li sklenice uzavřena. Hříbky byly krásně světlé. Dal jsem je na tuku dusit se solí a kmínem. Ochutnal — byly bezvadné a když byly měkké, dal jsem je do rýže a ještě nějakou dobu dusil. Snědl jsem polovinu a velmi jsem si pochutnal. Druhou část jsem uložil v chladu na příští den, což obvykle tak dělám. Nepociťoval jsem žádné potíže a to ani příští den a s chutí jsem poobědval (měl jsem dobře vypečené koláče, z kterých nemohla vzniknout žádná potíž). Asi za dvě hodiny po obědě se náhle dostavila přímo

příšerná bolest, která vycházela z hrudníku, procházela do hrdla a obou paží. Měl jsem pocit jako silné křeče. V pažích jsem cítil únavu jako po neobyčejné námaze. Prsty zbledly a byly ledové. Rovněž nohy až ke kolenům ledové. Jinak jsem však necítil žádné potíže tedy ani žaludeční, ani průjem. Nechápal jsem, co se děje, s čela kapal pot, asi z neobyčejné bolesti, teplota však normální 36,4. Požil jsem dvě tabletky Neuralgenu na utišení bolesti (bezvýsledně) a vypil dva šálky čistého čaje. Jelikož mi bylo i v dobře vytopené místnosti zima, ulehl jsem a asi jsem ztratil na krátkou dobu asi 10 min. vědomí, protože nemohu předpokládat, že bych při takových bolestech mohl usnout. K lékaři jsem nemohl, protože bych musil jít přes hodinu pěšky k autobusu, který ostatně v neděli nejezdí a nejbližší soused bydlí půl hodiny cesty, abych ho mohl požádat o zavolání lékaře. Bydlím totiž v úplné lesní samotě, zcela sám. Ležel jsem asi do 20 hod., kdy bolesti poněkud povolily, takže jsem mohl vstát a nakrmit a napojit koně. K večeru se dostavilo nepatrné říhání a dvakráte vytrysklo trochu žaludečních šťáv do úst, ale rozhodně není možno mluvit o zvracení. Přece to však mohl být náznak, že se jedná o žaludeční potíž. Noc jsem ztrávil velmi špatnou, ráno bolesti ustaly, ale cítil jsem se úplně vyčerpán. V poledne jsem však již měl chuť k jídlu, ale z opatrnosti jsem si připravil pouze krupičnou kaši. Večer pocit horečky, ale teplota byla jen málo zvýšená, 37,4. Následující dny stále velká slabost, ale přece jen velmi pozvolné zlepšování. Stále jsem si ještě netroufal tvrdit, že tato nevolnost byla způsobena houbami. Udělal jsem jeden pokus. Mám kočičku a pejska. Podotýkám, že je mám příliš rád, než abych je lehkomyslně vystavil nějakému nebezpečí. Znám však také jejich mlsnost a vím, že někdy nepozřeli ani zbytky od řezníka, ač jsem ani čichem, ani jinak nemohl zjistit nějakou závadu. Předpokládal jsem, že je-li jídlo vadné, nebudou to žrát. Dal jsem jim oběma ochutnat a oba jídlo pozřeli bez jakýchkoli následků. Druhého dne jsem dal psíkovi zbytek, který nechala kočka a asi za dvě hodiny potravu zvrátil a ve výměšku jsem našel neporušené houby s rýží. Žádné další potíže se již neprojevily a večer měl svoji obvyklou dobrou chuť. Myslím však, že podle této zkušenosti mohu tvrdit, že skutečně houby byly vadné. Musím však upozornit ještě na jednu maličkost, která asi byla rozhodující a kterou jsem si uvědomil až dodatečně. Zkoušel jsem sice víčko sklenice a to pevně drželo, ale při otvírání (byla to tzv. masovka, která se otevírá jen vsunutím hrotu silnějšího nože do zářezu ve víčku) víčko snadno povolilo a zapomněl jsem si všimnout zda do sklenice vniká vzduch. Víčko se asi pouze přilepilo a odolalo tlaku prstů, ale přesto do sklenice mohl vniknout vzduch a již delší dobu houby porušovat, ač čichem ani chutí jsem žádnou závadu nepozoroval. Příhoda tedy skončila ještě celkem dobře, vždyť kdybych byl v neděli v poledne, kdy jsem ještě nepociťoval žádné potíže, snědl ještě další část jídla, mohlo to mít již vážné následky. Z toho mohu vyvodit, že nestačí spokojit se s tím, že zkusíme, drží-li pevně víčko zavařovačky, ale nutno bezpodmínečně bedlivě si všimnout, zda do sklenice při otvírání vniká vzduch. Jedině tak, snad je jistota, že houby jsou bezvadné. Byl by jistě vítán posudek některého z pánů mykologů-lékařů, neboť je podivné, že se nedostavilo ani zvracení ani průjem, které přece obvykle doprovázejí otravu, zvláště otravu houbami.

Eduard Borovský:

Typický příklad smrtelné otravy muchomůrkou zelenou z neznalosti.

Ráno, dne 12. VIII. 56 zajel si N. N. motorkou na houby. Sbíral je u Kochánku u N. Benátek n./Jiz. Mimo běžné houby, kterých našel pravděpodobně velmi málo, nalezl a sebral i 10 kusů hub stejného druhu, které byly podobné »kořenkám« známým mu z lesů píseckých. Zdály se mu sice »trochu jiné«, ale ochutnal je. »Nepálily« a tak je dal stranou do sáčku a odnesl domů.

Po návratu tyto houby znova prohlédl a také po druhé zjistil, že jsou »jakoby trochu jiné«, než ty písecké kořenky, ale po opětovném ochutnání za syrova, když »nepálily, ani hořké nebyly«, určil je i k jídlu. Jeho manželka z nich upravila řízky a polévku. Otec 35letý, snědl prý v poledne mimo svíčkovou, 1 houbový řízek. Matka 26letá snědla prý 3 řízky, starší synek asi 5letý snědl určitě prý jen polévku z hub, a 15měsíční chlapeček nedostal nic. Rodiče však pravděpodobně také jedli houbovou polévku. Z kloboučků byly udělány řízky, ze třeňů polévka. Nedojedené houby uschovali v ledničce.

Večer jim bylo nevolno a divně, šli se tedy ven projít a ztratilo se to. Druhé příznaky projevily se u rodičů ještě téhož dne, po 22. hod. večer. Bylo to bolení hlavy, bolení břicha, průjem a zvracení. Proto odešel N. N. pro nějakou pomoc. Na stanici prvé pomoci si vyžádal živočišné uhlí. Na dotaz po příčině tak silného průjmu neodpověděl a o houbách se nezmínil. Že jim může být zle po houbách vůbec si nepřipustil, vždyť houby znal! Živočišné uhlí jim ovšem nepomohlo a tak při 3. vlně příznaků, která už byla silná a bolestivá, zavolal N. N. neznámo jak, lékaře, kterému se už svěřil, že také jedli houby. Ten je dal převézt do oblastní nemocnice v Praze. Stalo se tak asi před 2. hod. noční 13. VIII. V nemocnici provedli výplachy, ale v obsahu nebylo nalezeno nic, co by pocházelo z houbového jídla. (Doma už přece vše mnohokrát vyzvraceli, měli tedy i po průjmu celý zažívací trakt prázdný!) Tlak krve, puls, mozková funkce, štítná žláza, játra, vše bylo v normálním stavu a pacienti se cítili po převozu vůbec úplně zdraví a silní! Pod přímým lékařským dozorem dleli v nemocnici až do 5 hodin ráno. Na výslovné přání obou pacientů a po trojnásobné kontrole odborným lékařem, při níž nebylo shledáno přímých příznaků otravy z hub, byli oba pacienti po páté hodině ráno dne 13. VIII. převezeni domů. Po návratu se však situace změnila. Nová vlna příznaků upoutala je na lůžko. Synek vyslaný pro přivolání pomoci zůstal neoslyšen. Tovární šofér, který měl N. N. přivézt na nutnou práci do závodu, vyslaný asi ve 14 hod. objevil N. N. i jeho manželku v naprosto nemohoucím stavu. Ihned přivolaný lékař nařídil převoz do nemocnice. Bohužel ani krkolomně rychlý převoz matky, která už vlastně byla v agonii, nepomohl. Při převozu asistující osoba v nemocnici navrhla, že jim při příštím příjezdu s N. N. doveze zbytek hub, který byl v ledničce, ale bylo mu řečeno, že to není třeba. Dítě bylo převezeno do nemocnice asi o 1 den později. Stav obou rodičů byl prohlášen za velmi vážný a záhy na to za beznadějný. Matka opravdu dne 15. VIII. v odpoledních hodinách zemřela. Otcův stav se zlepšil až 17. VIII. Dle ústního podání měl prý zničená játra asi ze 75 %. Nemocnice však odmítla jakékoliv informování. U otce se dostavila žloutenka lehkého rázu, která asi po třech dnech zanikla. Také zprávu o úmrtí své ženy přečkal dobře. Po týdnu ode dne požití přijímal již návštěvy a přecházel po místnosti. Potud tedy věrohodné zprávy, logické úsudky a výňatky z úředního protokolu pořízeného členem SNB, který k nám, členům mykologického kroužku, přišel pro odborné informace. Ptal se na kořenky, co jest to za houby.

Případ této otravy otřásl všemi houbaři z kraje. Otřásl však také i námi houbaři, stojícími v popředí zájmu o houby v našem závodě. Mohli jsme však po mravní i odborné stránce zůstat klidni, neboť svou povinnost konáme. Jsou to právě houby jedovaté, na které jsme zaměřili pozornost našich lidových houbařů. Činíme tak věcně, prakticky, tak jak nás to učil nestor houbařů, Dr. Šmotlacha. Právě předešlou zimu provedli jsme 4měsíční školu pro poznávání jedovatých hub a také jim podobných jedlých. Poukázali jsme slovem, tiskem i obrazy na našich asi 22 druhů hub nejnebezpečnějších, s muchomůrkou zelenou z čele. A přes to, právě v naší těsné blízkosti, udála se otrava smrtelná a tak tragická. N. N. nebyl však členem našeho kroužku, ani o spolupráci s námi neměl zájmu. Říkal o sobě, že zná houby a sbírá je od malička, že nepotřebuje žádné učení a rady. A výsledek? Po třiceti letech houbaření se zmýlil. Nerozeznal zelenou muchomůrku od své »kořenky«, naší to zelánky a smrt vybrala si za to daň nejdražší.

Vyptali jsme se několika Písečanů na ty jejich kořenky. Jsou jí nadšeni, skvělá houba. Když nám jí popisovali, vznikly určité diference. Seznali jsme, že název

»kořenka« zahrnuje čirůvku zelenou či zelánku a čirůvku havelku. Záměna tedy zase vznikla i v případě N. N., domněle sbíral zelánku, ale sebral muchomůrku zelenou. Bohužel, že tato záměna nestala se po prvé a naposled. Nevědomost lidových houbařů přináší kruté ovoce.

Všimněme si ještě jedné důležité věci. N. N. rozpoznával až dosud houby jedlé od špatných pouze jejich chutí. Ó ten stále tak častý a veliký blud! Když jsem si zblízka ověřoval celý ten případ, bylo mi nejednou fysicky zle. Na jedné straně jakoby úmyslná rafinovanost až záludnost muchomůrky zelené a na druhé straně přistupuje k ní typická nevědomost a lehkovážnost houbařů. Díky prof. Smotlachovi, že nás naučil poznávat houby a že se zvláště věnoval houbám jedovatým, že vnesl světlo do sta a sta druhů různých hub a naznačil tak cesty houbařovy bezpečnosti.

Závěrem chci zde vyzvednout ještě několik bodů, nad nimiž bychom se měli zamyslet, uvážit je a vyvodit z nich důsledky.

1. N. N. při prvém styku s první pomocí zcela úmyslně zapřel původ svého průjmu a zvracení, že to je po houbách. Tím oddálil převoz do nemocnice. Oddálený převoz způsobil, že vše vyzvraceli už doma, takže v nemocnici nebylo možno provést chemický rozbor, průzkum a zjištění houbového jedu v žaludečním a střevním obsahu.

2. V nemocnici zprvu přímo odmítli příjem zbytků jídel z hub, které pacienti snědli a po nichž, jak tvrdili, jim bylo zle. Nepožádali o ně ani tehdy, když výplachy nemohly vnést světlo do otázky, co bylo vlastně sněděno, neb všechen obsah byl vyzvracen už doma.

3. Už několik desítiletí je nám houbařům známo dle Smotlachových zjištění a důrazného upozornění, že jed z muchomůrky zelené se projevuje v lidském těle po několika, ale také až po 40 hodinách, tedy zásadně později než jed z jiných hub a že jednotlivé záchvaty dějí se jaksi vlnovitě. To se i v tomto případě znovu potvrdilo. Toto číslo »až po 40 hodinách« je směrodatné. Dle protokolu se vedoucímu lékaři v nemocnici zdála doba 17 hodin více než dosti dlouhá, aby se v ní mohl jed phallin plně projevit? (Od doby požití, 12. hod. dne 12. VIII., do doby prvého propuštění domů, 5 hod. ráno dne 13. VIII.) Bylo však zatím míněno, že se o otravu z hub vůbec nejednalo. Pro nás je pozoruhodno to, že během pobytu v nemocnici lékař opravdu žádných příznaků otravy z hub nezjistil, ale po návratu domů že se tak silně a náhle následky projevily.

4. My laici známe, že jed phallin je jedem krevním, působícím rozklad krve atd. Proč se pro rychlé přesvědčení nepoužilo krevní zkoušky?

Tušíme, že naše otázky jsou pro odborníky naivní, ale přece se tážeme, ani ne tak kriticky jako starostlivě. Jsou naši lékaři skutečně odborně, ale i prakticky znalí všeho, co se týče léčení otrav jedem phallinem?

Jak beznadějně znějí slova záznamu o léčení, když jsou tam zanesena jen konstatování pacientova pulsu, tlaku krve, který klesá, klesá, po adrealinu, tuším, znovu se zoufale vzepne, skoro na normál, aby pak záhy klesl až tam, kde se zastavuje i srdeční činnost navždy. Dovíme se tam také, jsou-li zvětšená játra a štítná žláza na omak, jaký je vzhled jazyka, očí a jaká je barva kůže, jak funguje rozum a to je asi tak vše. Jak chudě se tam vyjímá opravdu jen malý přínos aktivní pomoci lékařovy. Bojuje vůbec dnešní lékařská věda s phallinem? Anebo ještě jen konstatuje jeho projevy?

Ed. Borovský je členem Závod. klubu závodu Jiřího Dimitrova v Letňanech — houbařského kroužku.

Dr. K. Rudolf:

Záv. olovová a m. zelená u Ml. Boleslavi.

Záv. olovová roste v blízkosti Ml. Boleslavi v oboře kosmonosské, kde jsem ji pod duby loni sbíral a MÚ poslal. Další výskyt hlásím v dubových porostech u Husí Lhoty a v polesí Chlum.

Pokud jde o much. zelenou, roste rovněž v okolí města, ale poměrně řídce. Našel jsem několik plodnic pod duby u myslivny Klokočka ve společnosti s pečárkou ovčí a ve smíšeném porostu v okolí Března, kde jsem loni sbíral a usušil 2 plodnice. Rostly loni také málo. V posléz jmenovaném lese našel jsem též závojenku jedovatou.

Další výskyty těchto hub oznámím.

L. M. Růžička:

„Pozor na ně, jsou jedovaté!"

V posledním čísle dětského časopisu »Ohníček« (č. 7, ročník VIII, 1958), který vydává ÚV ČSM, pod nadpisem »Pozor na ně — jsou jedovaté!« je vyobrazeno a pojmenováno 12 druhů hub jako jedovatých. Ve skutečnosti — podle výzkumů Dr. Smotlachy, a jak vysvítá z článků dopisovatelů Mykologického sborníku — jsou z nich jedovaté jen 4, resp. 3 druhy: hřib satan (jen za syrova!), muchomůrka tygrovaná (pantherová), much. červená (opojně jedovatá) a ve větších dávkách objevují se příznaky otravy u pestřece.

Jako další údajně jedovaté houby jsou v uvedeném čísle »Ohníčku« obsaženy: »podhřib žlučový, kříšť, liška oranžová, ryzec kravský, vrhavka, žlutotřepenitka svazčitá, pavučinec bělofialový« a dokonce i hřib peprný, který mykologové všeobecně (i Velenovský) označují jako jedlý a jehož znalci používají již dávno jako přísady do hubných jídel.

Co zaráží, je, že nejjedovatější houby, v některých místech naší země dosti hojně rostoucí, jako muchomůrka zelená, někde i much. bílá, dále ani závojenka olovová, **tam uvedeny nejsou.**

Poukázal jsem loni paní Smotlachové a p. předsedovi Dr. Vávrovi na svou čítanku pro 4. třídu I. stupně, v níž také mezi jedovatými houbami ony nejjedovatější obsaženy nejsou.

Dr. Smotlacha při každé příležitosti upozorňoval, že velikou vinu na smrtelných otravách houbami mají některé učebnice a dopisovatelé časopisů. Namanuje se mi případ učitelky Tonarové, která v Bohdanči asi před 12 lety zavinila smrt asi 6 osob. Dotyčná učitelka byla považována za znalkyni hub; znala je však asi jen ze školní učebnice, v níž mezi jedovatými houbami právě ony nejjedovatější uvedeny nebyly. Proto muchomůrku zelenou, kterou nasbírala, za jedovatou nepovažovala a aniž by zkoumala její znaky (prsten, pochva, bílé lupeny atd.) řídila se jen barvou klobouku a zmýlila jí příjemná chuť.

Zpředu uvedený nedostatek přispívá jen k matení dětí a nikterak neusnadňuje orientaci v houbách skutečně jedovatých.

Pro „kulturní okénko" místních rozhlasů.

Na návrh správce městského musea v Letohradu, referenta ČsMS s. Adama Faltuse předkládáme pracovníkům místních rozhlasů vhodně sestavenou přednášku řed. J. Chmelíčka o jedovatých houbách. Jsou v ní shrnuty také poznatky a zkušenosti Dr. Smotlachy a našich spolupracovníků. Přednáška může velmi dobře sloužit za poučení široké veřejnosti v mnohých našich městech a obcích. Red.

Josef Chmelíček:

Jedovaté houby.

Mezi tisíci druhy hub, pro nás sběratele bezvýznamných, jsou stovky jedlých, ale nebezpečně jedovatých nejsou ani dvě desítky. Proto je snadnější naučit se poznávat například jedovaté a potom teprve jedlé, a z těch raději menší počet dokonale, než větší počet nedokonale. Nikdy nesbírejme, co dobře neznáme.

Otravy jedovatými houbami se dějí tak, že lidé nasbírají místo hub jedlých podobné houby jedovaté, zvláště když nejsou nijak nápadné. Ještě se nikdo neotrávil snadno poznatelnou muchomůrkou červenou, ani jedovatými holubinkami, protože svou palčivostí odpudí od jídla. Nebezpečné jsou takové houby jedovaté, které nejsou nápadné a které nemají odpornou chuť, které jsou chutné, sladké, vonné. Kdyby byly hořké nebo kdyby pálily, nikdo by je nejedl a neotrávil by se.

Na štěstí ve většině případů to dopadne s otravou dobře. Pacient brzy po jídle (za hodinu, za dvě) se začne dávit, musí přetrpět žaludeční bolesti a má průjem. Vrhnutí mu prospívá, protože první pomoc při otravách je, aby houby, které otravu způsobily, dostaly se z těla. Proto nejdříve se užívá dávidel a po vydávení projímadel, aby se střeva vyprázdnila.

Jsou však houby smrtelně jedovaté. Na světě nejjedovatější jsou muchomůrka zelená (Amanita viridis Pers. phaloides Qu), muchomůrka zbělená, albín zelené (Amanita verna Bull) a muchomůrka bílá (Amanita virosa Fr). Ty otrávily jen u nás přes 450 lidí. Po jejich požití pozorujeme první nepříjemnosti teprve po 10—12—20h hodinách, kdy je jed již v krvi a léčení již nemožné. Vypláchnutí žaludku nepomůže.

Muchomůrka zbělená, dříve zvaná jarní, je u nás vzácná, takže prakticky je málo nebezpečná, bílá, dříve zvaná jízlivá, je ještě vzácnější. Obě jsou bílé a mohou se zaměnit za bílé žampiony nebo za bílé bedly. Jméno jarní není vhodné, protože u nás se objevuje až koncem jara.

Nejnebezpečnější je muchomůrka zelená, protože je z nich nejrozšířenější. Kdo sbírá jen horší části plodnic, snadno zamění zelánku za muchomůrku zelenou, dříve zvanou hlíznatá. Protože všechny otravy z největší části byly zaviněny barevnými záměnami, byla česká jména volena podle barvy. Jedovatost muchomůrky zelené dlouho vrhala stín na všechny houby zelené nebo zelenožluté, jako na příklad na muchomůrku citronovou, čirůvku sirožlutou a zelenavé holubinky. K nejchutnějším houbám patří zelánky a právě proto při sbírání zelánek se přihodilo nejvíce otrav. Obraz muchomůrky zelené by měl viset v každé škole.

Muchomůrka zelená má klobouk hnědavě žlutozelený, hladký, bez strupů, někdy olivově šedozelený až citronový. Lupeny i ve stáří zůstávají bílé. Dolní část třeně je trochu hlízovitá a objata polovolnou až skoro volnou pochvou, zbytku to plachetkového obalu mladé, vajíčkovité plodnice. Výš na třeni je běložlutavý prsten. Není nijak nápadná, nevoní odporně, nechutná palčivě a proto je zákeřná. Roste nejvíc v lesích listnatých, na příklad v dubinách. Objevuje se nejvíc v srpnu, řídčeji v září a říjnu. Vytrhneme-li ji spěšně ze země, často ji nad hlízou přetrhneme, pochva zůstane v zemi a pochva je právě jediný spolehlivý znak k poznání muchomůrky zelené.

Muchomůrka zelená je nejpodobnější muchomůrce citronové, která nemá pochvu volnou, ale k hlíze přirostlou. Muchomůrka citronová byla dlouho pokládána za jedovatou. Nikdo se ještě muchomůrkou citronovou neotrávil. Muchomůrka citronová je houba velmi hojná, desetkrát hojnější než zelená, jistě se se zelánkami a pečárkami zaměňuje, takže kdyby byla jedovatá, dálo by se otrav houbami mnohem více, nežli nyní. Roste hlavně v září a říjnu. Ačkoliv je tedy v těchto měsících velmi hojná, přece je nejvíce otrav v srpnu, kdy muchomůrka citronová je vzácná. To je doba smrtelně jedovatých muchomůrek. Třebaže muchomůrka citronová není jedovatá, nemůžeme doporučit ji sbírat, protože jen znalec ji rozezná

od muchomůrky zelené. Podobně byla dlouho pokládána za jedovatou čirůvka sirožlutá, na kterou se sváděly otravy způsobené muchomůrkou zelenou.

Na účet muchomůrky zbělené a bílé byly dlouho podezřelé bílé kukmáky a slzivky. Otravy jimi jsou řídké, protože rostou vzácně.

Dosud nebyla nalezena uspokojivá léčba po požití muchomůrky zelené, zbělené a bílé a proto nejlepší ochranou proti otravám je dokonalá znalost těchto jedovatých hub. Mnoho pro jejich znalost vykonal zemřelý profesor Smotlacha, nejlepší znalec hub a popularisátor mykologie. Jeho články a přednášky byly přesvědčující. Zavedení českých jmen muchomůrek podle barev je jeho práce.

Čtvrtá nebezpečná houba je závojenka olovová, Entoloma lividum Bull. Na její konto byly pokládány za jedovaté současně rostoucí plžatky a slzivky. Otrava závojenkou olovovou se přihodila těm, kteří hledali v lese májovky, když jejich čas přešel nebo snad i hřiby. Po požití i malého množství působí brzy, někdy již za půl hodiny (někdy až za dvě) veliké bolesti, zvracení, průjem, tělesnou slabost po několik dní a staly se i otravy smrtelné. Je to dost veliká houba, asi jako májovka, i klobouk bývá bělavý, šedavě okrový až šedě hnědavý. Lupeny jsou z mládí bílé jako u májovky, ale pak nažloutle růžové a u třeně vykrojené jako u čirůvek. Roste v listnatých lesích později než májovka, která neroste nikdy v hlubším lese.

Mezi závojenkami je mnoho jedovatých, podobných jedlým červenohnědým čirůvkám nebo jedlé závojence štítnaté čili sadovce podtrnce. Proto závojenky nikdy nesbíráme, nebezpečné jsou zvláště na jaře, kdy rostou májovky a sadovky, které rostou mimo les. Určitě jsou jedovaté závojenka vmačklá čili Romagnesia rhodopolius (Fr) Qu, závojenka hnědoleská či Entoloma venenosum Smot, závojenka páchnoucí či Entoloma nidorosum (Fr) Qu.

Jarní otravy mohly být způsobeny i vláknicemi, mezi kterými je mnoho jedovatých. Proto vláknice vylučujeme ze sběru. Víme, že prudce jedovatá je vláknice Patujardova či začervenalá (Inocybe Patouillardi Bres, lateraria Ricken), dost vzácná houba. Zprvu celá bílá, pak krémoví, žloutne, nepravidelně rumělkově červenajíc se stává nápadnou, zvláště dospělá, když je červeně skvrnitá. Lupeny bělavé, narůžovělé, červeně strakatějí a nakonec jsou hnědé. Májovka nikdy nečervená. Hojnější je vláknice Godejova čili červenající, podobná načervenalé, ale je trochu menší a méně jedovatá.

Nesbíráme ani skupinu okolo zvonovky jarní a pastviští. Zvonovky vylučujeme ze sběru.

Další houbou smrtelně jedovatou je ucháč jedovatý, Gyromytra venenosa Sm, který u nás způsobuje otravy vždy po řadě let, ne často. Otravuje jedovatou kyselinou helvelovou, která se rozpustí ve vařící vodě a vodu proto při jejich použití vylejeme. Třeba opatrnosti též u ucháče jedlého čili obecného. Gyromitra esculenta Pers. Ale je zbytečné spařovat všechny smrže a další chřapáčovité, stačí opláchnout je studenou vodou a vypláchnout zbytky nečistot.

Nebezpečná je muchomůrka pantherová, Amanita pantherina DC ex Fr). Snadno se zaměňuje za šedivku, Amanita spissa Fr, za růžovku čili masáka, Amanita rubescens Pers, za žonkylku, Amanita jonquillea Qu. Pantherku poznáme podle prstenu, který je na vrchní straně hladký, kdežto šedivka a růžovka jej mají rýhovaný. Pantherka má okraj klobouku rýhovaný. Muchomůrka červená v malém množství není nebezpečná, způsobuje opojnost, ale uškodí ve větším množství, tak jako i muchomůrka hnědá čili královská.

Otravu může způsobit i pestřec obecný, požije-li se ve větším množství. Způsobí žaludeční nevolnost a bolení hlavy. V malém množství působí jako koření.

Hřib satan je nebezpečný, jí-li se za syrova nebo nedovařený, nedosmažený. Nepůsobí sice smrtelně, ale vrhnutí a průjmy mohou trvat mnoho hodin až do vysílení.

V cizině byly hlášeny otravy čirůvkou tygrovanou, Tricholoma tigridum Schff, pardidum Qu, ale u nás dosud nebyla otrava touto houbou hlášena, ač se čirůvka tygrovaná u nás vyskytuje a podobá se čirůvkám, havelce, ozimce pozemce a stříbřité.

Ze sběru vylučujeme některé houby, i když nejsou jedovaté, na příklad: hřib žlučník, křišť, palčivé holubinky, ryzec kravský, palčivý, kukmák okázalý, menší bedly, všechny dřevnaté nebo příliš měkké.

Mykologie je stále ve vývoji, plná nových překvapení. Časem poznávají se nové houby jedlé a nové jedovaté. Leckteré jedovaté byly prohlášeny za neškodné a zase naopak. Tak v letech 1930 byly ve Francii zjištěny dvě smrtelně jedovaté bedly, které vyvolaly otravu jako muchomůrka zelená. Je to Lepiota scobinella Fr, syn. Lep. subicarnata Lange, fortignosi Ri, helveola Joss, Pilátem nazvaná namasovělá. Dále Lepiota bruneo-incarnáta Chodat et Martin, Pilátem nazvaná hnědočervená. Protože u nás jsou vzácné, nepřicházejí otravy jimi způsobené v úvahu. Nikdo u nás tyto hnědočervené bedly nesbírá a ani jim podobné. Ale že mají nuzný prsten, snad by se mohly zaměnit s hnědými šupinatými čirůvkami, jako na př. střechovitou. Záleží vždy na přesném určení. V Polsku se staly otravy kožehlavem plyšovým, Dermocybe orellana Fr, který se roztrouseně vyskytne i v našich listnatých lesích. Jen je zajímavé, že první příznaky otravy se dostavily po 3 až 14 dnech.

Milada Dvořáková:

Škodlivá blízkost muchomůrky zelené.

Když jsem za parného dne v srpnu 1953 malovala doma muchomůrky zelené — Amanita viridis Pers., — majíc tři různě vyvinuté plodnice před sebou na stole, nevadila mi zprvu jejich nenápadná vůně, která se vypařováním stupňovala.

Zanedlouho však měla jsem ve chřípích pocit jako při rýmě. Hořejší ret začal mi trnout a před očima dělaly se mžitky. Dostavilo se i bolení hlavy a proto jsem přerušila malování. Příštího dne jsem pokračovala, třebaže muchomůrky již nepříjemně páchly. Pocity z předešlého dne se opakovaly v neztenčené míře. Se sebezapřením jsem dokončila barevnou kresbu.

Přičítám tyto pocity účinku jedovatých výtrusů a výparů muchomůrky zelené, které jsem při své práci vdechovala. Vzpomněla jsem varovného hlasu prof. Smotlachy před výtrusy naší nejjedovatější houby. (Z pozůstalosti.)

e) Různé

Prof. Václav Machek:

Sbírání hub na běloruském venkově.

Проф. Вацлав Махек: **Сбор грибов в Белорусии.**

Jak běloruský venkovský lid posuzoval houby, které z nich sbíral a jak si při tom vedl, o tom máme spolehlivý popis od polského národopisce Czeslawa Pietkiewicze v jeho knize Polesie rzeczyckie (Krakov 1928), str. 8—15. Pietkiewicz znal život toho »Polesí« do všech podrobností. V jeho době to byl kraj velmi bažinatý a nepřístupný; zachovával proto v mnohém starodávné názory a způsoby života. V uvedené knize se popisuje stav v druhé polovici minulého století. V dnešní době se ten kraj velkoryse vysušuje, takže stav vylíčený Pietkiewiczem náleží jistě už nenávratné minulosti, i když minulosti teprve nedávné.

Přebírám z té knihy celé líčení, vypouštím však věci méně významné; překládám volně, někde Pietkiewiczův popis zkracuji. P. uvádí i tehdejší vědecké názvy hub; ponechávám je v té formě, laskavý čtenář si je sám upraví na nynější podobu. Výklad autorův je zařaděn do kapitoly o sběru divokých plodů všeho druhu, hned za žaludy bez zvláštního přechodu. Moje dodatky jsou v [ ]. Autor tedy píše:

Hryb baravik nebo sprawedliwy hryb (Bol. edulis Bull.). [Česky by bylo: hřib borovák, pravý hřib.] Je, jako všude, ve větší vážnosti než jiné hřiby. Doba a hojnost jejich výskytu záleží na poměrech atmosférických. Nejraněji se sbírá někdy již v květnu . . . Obyčejně v polovici června začínají červivěti, což oznamuje jejich rychlý konec. Po příchodu větších úpalů červencových, trvá-li déle pěkné počasí, přestávají růsti. Teprve v srpnu, po několika větších deštích, začíná se pravá sezóna hřibová a trvá do pozdního podzimu. Tu . . . rostou tak hojně, že dost často je možno na 100 m^2 nalézt několik desítek hřibů.

Sbírání hřibů má ráz sportu: hospodář, hlava rodiny, který se nezúčastňuje výprav na jiné (lesní) plody, neboť mu to nedovoluje jeho důstojnost, tentokrát je v čele. Sbírají toliko do lipových košíků; sbírají lidé starší i nedospělí; ti, kdo musí zůstat doma hlídat hospodářství, cítí se ukřivděni. Všichni běží na hřiby co nejčasněji, někteří, kdo chtějí předejít jiné, dokonce i v noci, do lesa, kde se rozptýlí v jakési rojnice, a příslušníci rodiny čas od času houkají a zas houkáním odpovídají. Každý musí především navštívit své šťastné místo, které si dobře pamatuje, kde vždy najde nejvíce hřibů. Když najde hřiba, pečlivě hledá druhého, který musí být nablízku jakožto jeho bratr, a jestliže natrefí na větší množství, že se mu podaří naplnit košík dříve než jiným, tehdy vysype nalezené hřiby někde v houští, aby je nikdo nenašel, a sbírá dále. Z touhy po větším triumfu a z obavy, aby se neprozradil, kde je jeho šťastné místo, nevolá nikoho k sobě, aby pomohl sbírat, a neodpovídá nejbližším na houkání; dokonce i odřezky z dolní části třeně pečlivě zahrabe.

Třeň každého hřiba musí být, než je vložen do košíka, okrájený tak, jak okrajují brambory, a odříznutý; od mladého, určeného na prodej, 3 cm od klobouku, a od starého, který se spotřebuje doma, 5 cm. Když se hřiby přinesou domů, rozloží je (to a další práce s nimi je prací jedině ženskou) prozatím jednotlivě tam, kdekoli jen možno: na lavicích, na policích ve světnici i v komoře a ve větším množství i ve špýchaře na podlaze. Zatopí pak v peci, ale slaběji než k pečení chleba; popel s uhlíky vyhrnou a pečlivě vymetou sosnovým pometlem; dno pece vystelou slamou v trsech a všecky lepší mladé (na spodu bílé) hřiby určené na prodej vsadí do pece, napichujíce je po jednom na dřevěný rožeň. Nevysušené hřiby dosoušejí v peci po druhé zahřáté, a po úplném vyschnutí navlékají hřiby po jednom na lýko až do váhy 3 liber a po-

věsí v komoře. Pro sušení starých hřibů a tření (určených pro domácí spotřebu) vytápějí pec lépe, vymetou ji a bez podstýlání slámy vsazují do ní hřiby na chlebové lopatě. Dosoušejí je též v peci; ale v případě většího přínosu čerstvých dosoušejí je na slunci, napichujíce je na tenké pruty lískové nebo vrbové; hřiby dosoušené tím způsobem někdy kysají. Uchovávají je navlékané na lýko, a to buď zavěšené nebo uložené v dřevěné nádobě. Čerstvé boroviky nejedí dušené nebo smažené, ale užívají jich jako omasty do polévek v postních dnech.

M a c h a v i k, Boletus granulatus Lin. Roste na mechovinách uprostřed sosnového lesa, na vrstvě mechu, a bývá tak hojný, že přijíždějí pro ně s vozy, dokonce z odlehlých vsí polních. Jeho sezóna je kratší než u borovika, neboť se začíná i končí o mnoho dříve. Tento hřib má nad ostatními »kozáky« tu přednost, že nečerviví snadno. Sbírají ho všichni tak jako boroviky, ale méně slavnostně.

Všecky jiné hřiby, což jsou 1^0 p a d a s i n a v i k čili k r a s n a h a l o v i k, Bol. cyanescens Bull. [česky by bylo podosičník, červenohlávek], 2^0 a b a b a k [č. asi babka] čili p a d a s i n a v i k, Bol. scaber Lin., 3^0 r e š o t n i k, Bol. subtomentosus L., 4^0 m a š l u k, Bol. luteus L., 5^0 r e š o ć k a, Bol. bovinus L., sbírají porůznu, převážně jen jednotlivci, velmi zřídka hromadné výpravy. Mladší pojídají bez ukládání, dušené ve smetaně nebo smažené na slanině; starší suší stejným způsobem jako staré boroviky. Uchovávají je v dížkách pro vlastní užití a někdy jimi podarují hosty přicházející z polních vsí nebo je vyměňují za jiné produkty. Všecky hřiby sušené, vyjma boroviky, nazývají kozáky (k a ž l a ́ k i).

R y ž o k (Agaricus deliciosus L.) [ryzec]. Objevuje se s příchodem chladných nocí. Je vážen mezi nehřiby tak, jako borovik mezi hřiby. Sbírají ho do košíků lipových, odřezávajíce třeně u samých klobouků, všichni v rodině, jednotlivě i společně, a o svátcích celá ves, vycházejí tak jako na sběr jiných plodů.

V čerstvém stavu je požívají na různý způsob, i pekou v lese na uhlíkách při ohništi; ale většinu jich nakládají. Ryzce, pečlivě utěrkou utřené na sucho (mytí uznávají za škodlivé), sama hospodyně ukládá do dubové bečky, těsně jeden ke druhému, výtrusovými lístky nahoru nebo dolů podle osobního názoru a každou vrstvu posýpá solí v určitém množství. (Jedna tvrdí, že ukládání kloboučků spodkem vzhůru je lepší, protože sůl rychleji a jistěji proniká; jiná tvrdí, že je třeba ukládat je tak, jak rostou, a ne »po židovsku«). Když naplní nádobu, klade navrch dýnko, jež vejde do nitra bečky, přitiskne je kamenem, a jakmile obsah bečky se slehne, dodá ryzce, což opětuje tak dlouho, dokud ryzce nepřestanou sesedávat. Toho se dosáhne rychleji nebo pomaleji podle toho, jakou tíhu má kámen, jenž přitlačuje dýnko. (Zámožnější hospodáři i šlechta ze vsí přijíždějí s bečkami a na místě v lese nakládají: naplní nádoby během jediného dne, užívajíce většího

závaží.) Během zimy uchovávají bečky s ryzci ve sklepech zároveň se zelím, řepou a okurkami. Po každém užití zakrývají je dýnkem a zlehka přitiskují, neboť nezakryté ryzce modrají.

H r u z d nebo h r u z d z e l, Agaricus piperatus L. [ryzec kravský]. Většina lidí si jich neváží; jedí je toliko někteří, ale jen nakládané. Sbírají je v pozdním podzimu (je žádoucno, aby to bylo po prvním přímrazku) a solí je jako ryzce, ale s tím rozdílem, že místo otírání je vřelou vodou několikrát spařují. Uchovávají je a požívají jako ryzce.

Z e l ó n k a, Agaricus violaceo-cinereus Pers. Nakládají je dvojím způsobem: solí je jako ryzce nebo je uvařené ukládají do dubové dížky a zalévají kvasem, nejčastěji syrovátkou silně zkysanou. Chovají je pak zakryté dýnkem o něco větším než je průřez nádoby.

Všecky výše uvedené nakládané houby se zřídka požívají jako příkrm k masu; zpravidla je upravují s cibulí na drobno sekanou a s olejem a jedí je jako samostatné pokrmy, s chlebem, brambory nebo velmi hustou kaší, ve studeném stavu.

L i s i č k a, Agaricus cantharellus L. Je to jedna z nejoblíbenějších hub. Sbírají je zároveň s jinými nehřiby a kozáky, ale častěji jde speciálně na ně sama hospodyně nebo posílá děti. Požívají je dušené se slaninou, s přídavkem brambor a cibule, smažené na slanině s cibulí, a v nedostatku tuku jedí je pouze vařené v osolené vodě.

S y r a j e š k a, Agaricus integer L., fragilis L. et lactea Pers., p e š č e r y c a, A. campestris L. et arvensis Sch., s v i n a r k a, A. involutus Bat. Všecky tyto houby, jež lid uznává za jedlé, sbírají ženy a děti, ale pouze tehdy, když je nablízku jen málo kozáků nebo vůbec žádné. Nekonservují je, ale pojídají na svěžo, upravené více méně tak jako lišky; při tom je pepř nezbytnou přísadou.

A p ě n k y [opěnky]. Všecky bez výjimky uznává je obyvatel Polesí za jedlé, ale pojídá jich poměrně málo, neboť v létě i na podzim má dostatek hřibů a jiných lepších hub. Teprve když tyto lepší houby následkem přímrazků přestanou růst, dává se »Polešuk« i do sběru opěnek, do té doby opovržených. V té době jsou ony oblíbenou pochoutkou dobytka; ten se tehdy vyprošťuje z vlády nejenergičtějších pastýřů a rozbíhá po lese do odlehlých zákoutí. Lidé musí pronikat ještě dále nebo sbírat opěnky nechané od konkurentů, t. j. od dobytka. Sbírají opěnky ne tak z potřeby, jako spíše ze zvyku a stesku po minulých slavných časech pravého houbaření. Sbírají je málo, a požívají upravené stejným způsobem jako jiné nehřiby, a někdy je nakládají v nevelikém množství tak jako »zelónky«.

Smrže nejedí vůbec, pokládají je za nejjedovatější. Neumře-li ten, kdo sní smrž, ihned, znamená to, že se mu v žaludku vylíhnou hadi, kteří ho pozvolna usmrtí.

Mezi jedlé houby se počítá i s k r y p ě l, Daedalaea quercina Pers.; když je mladý (v prvém roku), upravuje se stejným způsobem jako

hřiby; je dost podobně chutný, ale těžko stravitelný. Starý skrypěl je velmi užitečný. Když se, dobře vysušený, zapálí, doutná zvolna až do konce, neuhasínaje, a je nejlepším prostředkem na vykouření komárů z bytů. Někdy ho též užívají místo lísky na podkuřování včel při vybírání medu.

H u b a nebo h u b k a, Polyporus betulinus Fr. Tkáň oddělenou od slupky i trubiček vyvářejí v louhu a vytepávají na špalku dřevěnou paličkou; pak ji krájejí na plátky do 5mm tloušťky a dávají na určitou dobu (nedlouho) do vody, v níž rozpuštěn sanytr. Tak připravená hubka slouží při křesání ohně. K tomu užívají někdy i jiných druhů, ale za nejlepší se uznává březová. Z ní též, někdy i z některých jiných, trpěliví staří myslivci a rybáři vyrábějí čapky. Seškrabou ostrým nožem slupku s celého povrchu největší nebo prostřední houby, vyříznou výtrusovou (trubičkovou) část, tkáň rozmočí a zformují do podoby noční čepičky tak, že roztahují tkáň palcem a ukazovákem obou rukou; to nejde lehko; ustalují podobu čapky na vlastní hlavě nebo na dřevě příslušně ořezaném. Taková čapka dobře ochraňuje hlavu od komárů a brouků v lese, zároveň lehce vpíjí pot, pokud je dobře suchá.

Všecky hřiby i jiné houby, které Polešuk uznal za nejedlé, nazývá »hadí« hřiby a velmi se bojí otravy z nich.

M u c h a m o r a, Agar. muscarius L. Vysušenou a na prášek utřenou muchomůrku dávají nemocnému malarií, a šťávou, získanou dušením v teplé peci, natírají končetiny postižené dnou. Mlékem, v němž byly uvařeny muchomůrky, tráví mouchy; přitom velmi často se otráví i kočky.

V e s e l o k, Phallus impudicus L. Houbu tuto, vysušenou a utřenou na prášek, dávají proti padoucnici. Také na vzbuzení pohlavního pudu.

Pýchavky všecky mají za jedovaté. Výtrusový prach jejich prý škodí očím. Lanýže Polešuk nezná. — Potud Pietkiewicz.

Dále uvádí P. ještě, že mezi dávkami, jež byly po zrušení roboty odváděny panstvu, byly i hřiby boroviky lepší, a to po 2 »funtech« z každého domu.

My k tomu celému popisu můžeme dodat, že nyní je nám jasný český název »hadí smrž« (běžný za doby Krombholzovy, t. j. před 130 lety), nynější hadovka a slovenský název hadia huba, vše to pro Phallus; tyto naše názvy dovolují souditi, že i v našich zemích bylo stejné domnění o té houbě, jako na Bílé Rusi, totiž že po snědení tohoto »smrže« se v žaludku vylíhne had.

Jinak podává hořejší popis osvědčené lidové způsoby konservace jistých hub. Úhrnem pak potvrzuje to, co o dávném sbírání hub u Slovanů víme odjinud (v. předloňský ČČHoub.). Na houby se chodilo jen tehdy, když jich hodně narostlo; byly to společné výpravy, podobně jako na maliny a jiné »jahody«. Houbař zcela osamělý byl pro ty staré časy asi tolik jako — řekli bychom nyní — asociální chamtivec.

M. Koraadová:

K lidovému houbařskému názvosloví.

Zkoumání lidové terminologie jako součásti slovní zásoby nespisovného jazyka je pro dialektologa velmi závažné. Metodou jazykového zeměpisu, tj. přenášením názvů na mapu podle jejich místní příslušnosti, získáváme přehled o rozšíření výrazů, o jejich oblibě či zanikání. Mapy často ukazují zcela názorně složitý jazykový vývoj, který těsně souvisí se změnami kulturně politickými nebo hospodářskými. Podle map poznáváme jazykové a tedy kdysi jistě i hospodářské nebo kulturní vztahy k národům jiným. Z rozšíření příbuzných výrazů u jiných národů můžeme zhruba odhadovat stáří slov: např. patří-li to či ono slovo k starobylým výrazům obecně slovanským, užívaným všemi slovanskými národy, či je-li mladší, z doby rozdělení původně společných slovanských kmenů, např. slova pouze česká.

Ve slovní zásobě se výrazně odráží i kulturní a hospodářský stav země v určitém období; tak ve středověku pronikají slova latinského původu, později jsou v oblibě slova německá, v lidovém jazyce převážně zkomolená.

Pokusila jsem se zamapovat nejtypičtější lidová pojmenování **hřiba strakoše** (Boletus variegatus), jak jsem je získala z materiálů ČČH.

Hřib strakoš je rozšířen po celém našem území a vyrůstá téměř každoročně ve značném množství. V oblastech lesnatých, které bývají na houby bohaté a kde je i dostatek hřibů, jichž si lid nejvíce cení, bývá hřib strakoš poněkud opomíjen, zejména v létech na houby úrodných. Přispívá k tomu nejen poměrná měkkost houby, ale především i tradiční lidová nechuť k jiným houbám než hřibům obecným a nechuť a nedůvěra k houbám, které po řezu nebo jiném mechanickém porušení mění barvu dužniny do modra.

Takové věci nebo rostliny, které se hojně vyskytují, avšak pro venkovského člověka nemají relativně většího významu, které mu nejsou přímo užitečné ani zase naopak přímo nebezpečné, jej zpravidla mnoho nezajímají. Nezájem o ně projevuje se výrazně v pojmenovaném předmětu. Jména bývají zpravidla nepřesná, neurčitá, značně rozkolísaná a proměnlivá nejen podle určitých nářečních celků, nýbrž i v jednotlivých vesnicích, často dokonce v jednotlivých rodinách. Názvy zhruba společné pro určitý dialektologický okruh mívají pak zpravidla společný jen významový základ, z něhož jméno vychází; způsoby tvoření bývají opět velmi různorodé a variabilní.

Všechna tato tvrzení plně se uplatňují u hřiba strakoše. Počet jeho lidových pojmenování je velký; patří k několika houbám (asi 6), jejichž počet synonymních lidových označení převyšuje tři desítky. (Poznamenávám k tomu, že je to stav, jak se ukazuje podle materiálu sebraného z ročníků ČČH, a zdaleka to není počet úplný, který by vyčerpával všechny lidové názvy vůbec — což je vlastně nemožné.) Přehlížíme-li tato lidová jména, lze je rozdělit zhruba do 3 skupin:

1. Jména označující houbu jako druh s dužinou žlutou, měkkou jako máslo případně celou žlutě zabarvenou. Sem patří názvy typu **máselník, másník, máselka, máselnička, podmáselník**. Prof. Machek ve svém Etymologickém slovníku jazyka českého a slovenského (ČSAV Praha 1957) poznamenává, že houba byla tak pojmenována nejen podle žlutě zabarvené dužiny, ale jistě i proto, že staří jimi též mazali vozy místo skutečného mazu. Dosud se tak děje místy v Polsku a v Polesí, kde mažou osy těmito »masláky« nasbíranými při cestě O Slovensku to dosvědčuje Bednárik. V Polsku pojmem maślak, maśluch ap. označují houbu Bol. luteus (loupák) a loupáky vůbec. Tak byl snad stav původní, jak by mohly ukazovat i analogické případy na Chodsku, které si zachovalo četné jazykové archaismy. Na Chodsku též »másník« znamená především loupáky a teprve přenesením na houbu podobných znaků (měkkou, se žlutou dužninou) se užívá i o hřibu strakoši. Plzeňsko, které nářečně s Chodskem souvisí, zná termín »máselník« jen pro hřib strakoš; pro loupáky je vžitý druhotný a jistě mladší název

»klouzek«. M á s n í k patří k starým houbařským názvům a zpravidla je doložen jako české označení loupáků. Nejstarší záznam je z druhé poloviny XIV. století z veršovaného latinsko-českého slovníku Mistra Klareta. (Vokabulář — kapitola De fragis et boletis — o jahodách a houbách.) V dobách pozdějších pak tento

Obr. 19. Mapka výskytu lidových názvů hřibu strakoše — Boletus (Ixocomus) variegatus (Schwartz) Quel. Kreslila M. Korandová. K tisku upraveno redakcí.

dříve pravděpodobně zcela rozšířený název ustupoval a dnes je zachovaný jen na zbytku okrajového nářečí západočeského.

2. Jména, označující hřib strakoš jako houbu s tuhým, kožovatým kloboukem. Typická jsou jména: **koženáč, kožíšek, kožešník, koželužka, koženka, kožený hřibek. Významově s nimi souvisí i označení švec, ševčík.**

3. Názvy dané podle místa nejčastějšího výskytu houby: **podborovinka, podborovník, borovník, podborovák, podchvoják, podchvojovák, podsosničky, doubník, doubenka, doubňák, doubníček, podubák, písečník.**

Významový základ, jímž se jednotlivé skupiny ostře od sebe liší, je pro lidovou houbařskou terminologii charakteristický. Jména se houbám dávají podle nejvýraznějších rysů, jimiž se daná houba více méně bezpečně rozezná od houby jiné. Zpravidla je takovým elementárním vodítkem barva houby, její tvarová podoba (připomíná svým tvarem věc houbaři známou z jiného, bližšího prostředí — např. »kozí brada« — Clavaria), místo výskytu a výjimečná, nebo typická, ale poněkud neobvyklá doba výskytu. Jména daná jinými okolnostmi (např. »voříšek« podle chuti houby, »syrovinka« podle toho, že se jí za syrova ap.) jsou nepoměrně řidší.

Názvy hřiba strakoše mají jako základ ve skupině první barvu houby (k níž se přiřazuje i kvalita dužiny a její někdejší hospodářské využití), ve skupině druhé kvalitu klobouku (k níž patří i nažloutlá barva ne nepodobná barvě kůži), skupina třetí ukazuje na typická místa výskytu.

Přeneseme-li tyto tři základní skupiny lidových jmen na mapu, vidíme zajímavou shodu: různé motivické základy jsou poměrně přesně rozloženy podle bývalých nářečních celků. Výrazně tu vystupuje dialektická skupina západočeská s archaickým Chodskem (typ máselník), jihočeská (typ písečník), severovýchodočeská (typ podborovinka a doubník) a středočeská — v pásu od České Lípy, Litoměřic přes Kladno

podél Brd až k Rožmitálu — (typ kožešník). Na Humpolecku je významově obdobný název »švec«.

Pozornějším pohledem na mapu zjistíme, jak jména, jistě kdysi typická pro určitá nářečí (západní, jižní, východočeská) a pravděpodobně rozšířená po celém jejich území, dnes ustupují na území okrajová, která si nejdéle uchovávají starší nářeční ráz, a jak jsou postupně vytlačována názvem středočeským.

V okolí větších průmyslových center bývá zpravidla značné narušení názvové jednoty. Souvisí to s posunem obyvatelstva, které se stěhuje za prací z různých míst blíže k městu. Houbařské názvy si přináší s sebou a dlouho je neodkládá. Tradují se v rodinách s jistou konservativností, zdůrazněnou poměrnou jejich specifičností a isolovaností. Tak mohou žít dlouhou dobu různé názvy hub vedle sebe, aniž na sebe nějak významněji působí.

Vedle uvedených základních typů existuje pro označení hřiba strakoše ještě celá řada názvů, které jsou tu a tam volně rozšířené, zcela náhodně a neregulárně po celém našem území. Jejich zamapování by nepřineslo žádné bližší vyjasnění. Jsou to vesměs názvy ojedinělé, nestálé, proměnlivé, naprosto netypické pro dané území i jejich existence souvisí s individualistickým charakterem lidové terminologie, zejména houbařské, a se stále živou slovotvornou a pojmenovací tvůrčí schopností lidu.

* * *

Vážení čtenáři a čtenářky,

v článku »K lidovému houbařskému názvosloví« jsem vás aspoň námátkově seznámila s částečnou problematikou své práce, v níž se chci obšírněji zabývati otázkami a studiem lidové houbařské terminologie. Není ovšem v silách jednotlivce, aby dobře zvládl tak obsáhlý úkol, a to v době poměrně velmi krátké. A proto se obracím na vás, kteří čtete mykologický tisk a jistě máte o houby a houbaření vůbec mimořádný zájem, s prosbou, abyste mi zodpověděli uvedené otázky a odpovědi laskavě zaslali nejlépe do konce roku **do redakce časopisu.** Všem spolupracovníkům předem děkuji.

1. Jak se u nás říká houbám, které se nesbírají? (prašivky, kraváci, žabiny, psí houby . . . .). Kde na Moravě se říká žabiny, kde prašivky a kde psí houby?

2. Kde se Cantharellus cibarius označuje jako »liška« a kde už »kuřátka«?

3. Jak se u vás nazývá hřib strakoš (Bol. variegalus), hřib žlutomasý — babka (Bol. chrysentereon), syrovinky (Lactarius volemus) a houby z rodu Lycoperdon — pýchavky?

4. Vyskytují se u vás názvy: **Kříč, chříč, křípák, lifka, husí pupky, polohřibek, panskej, selskej, ovčáckej hřib?** Pro které houby?

5. Ostatní lidová jména hub (případně připojte vysvětlení, proč má která houba své jméno; např. proč se křemenáči říká **janek?**

6. Jiná lidová jména bez uvedení názvů odborných (příp. s připojeným stručným popisem houby).

Marie Korandová

Pozn. red.: Doporučujeme našim čtenářům, aby požadovaná sdělení hojně zasílali. Předpokladem je, že lidový název bude sdělen ke správnému botanickému určení.

Ing. Sm.

Otto Laadt:

Má stoupání měsíce do úplňku nějaký vliv na růst hub?

V r. 1953 hovořil jsem o tomto úkaze se zesnulým profesorem Smotlachou, na jehož popud jsem napsal pro Mykologický sborník (roč. XXX, 1953, str. 85) zprávu o vlivu měsíce na růst hub, a od

té doby jsem sledoval často tento úkaz a došel jsem k závěru: Nejsou-li podmínky pro růst hub, tj. **deštivé, teplé denní i noční počasí,** houby také nerostou, jde-li měsíc nahoru a nebo ubývá-li. Naopak jsou-li podmínky pro růst příznivé a lesy se »paří«, rostou houby, jak praví přísloví: jak po dešti. Proto obracím se znovu s dotazem na starší houbaře i houbařky, mají-li nějaké zkušenosti o tomto vlivu měsíce v úplňku na růst hub, aby je laskavě sdělili. Podotýkám, že od 23. VII. až do 31. VII. t. r. měsíc docházel do úplňku za sucha a chladných a mlhavých nocí kromě místních bouřek.

V Podolí 4. VIII. 1958.

Pozn. red.: Otázka je jistě pro praktické houbaře zajímavá. Nechceme však rozvíjet velkou diskusi na toto thema, čtenáře odkazujeme na ročníky MSb.: XXVI — str. 22, 68, 69, 129, 130. XXVII — str. 18, 19 a závěrečný článek Ing. J. Štěpánka na str. 75—78 téhož ročníku. Ing. Sm.

Bronislav Hlůza:

Houby v okolí Staré Lubovně.

Ve Staré Lubovni se běžně houby na trhu neprodávají, s výjimkou lišek, jež jsou oblíbeny pro hromadný výskyt a kterým zde říkají »lišovky«. První jarní houbou, která se sbírá, je smrž, známý pod jménem »majovka«. Hřibům se říká gřiby, avšak pro staré hřiby je vžitý název »mašlíře«, jež bývají — zejména začátkem léta — »hrobačné«, tj. červivé. Klobouk mašlíře se skládá ze dvou částí: Vrchní část, dužnina, pokrytá pokožkou, nazývá se »hlava« (načervenalá, hnědá apod. — podle barvy pokožky, zatím co spodní část, tvořená rourkami, nazývá se »zelená brada«. Je známo, že v některých krajích je nedůvěra k hřibům, jež na řezu mění barvu a proto se nesbírají. Zde je sbírají bez obav.

Mezi »šalené houby«, tj. houby jedovaté a podezřelé, patří v první řadě »mušaharky« či »muharky« (= muchomůrky). Z vyprávění jsem se dověděl, že ještě otcové a dědové připravovali doma »mucholapky« tak, že svařili muchomůrky červené s octem, solí a cukrem. K »šaleným hubám« se počítají také palčivé holubinky (»šalené holubniky«) poněvadž prý na jazyku »pečú«. Požívatelnost holubinek se tu posuzuje stejně, jako v českých zemích, totiž podle chuti. Nejsbíranější holubinkou je holubinka namodralá, kterou s oblibou posolenou opékají na sporáku. Na loukách rostou »porohavky« (= pýchavky). Hnojníky a jiné houby, vyrůstající na výkalech a pohnojených půdách, nazývají se souborně »hnojůvky«.

Velice oblíbenou houbou jsou »podpinky«, tj. václavky, jež se vesměs považují za rovnocenné hřibům, nezřídka jsem se setkal s názorem, že chutí hřiby dokonce i předčí. Nejchutnějším pokrmem z václavek je prý omáčka připravená takto: Václavky se uvaří ve slané vodě a na drobno se posekají. Pak se přidají k cibuli upražené s práškovou paprikou a zelenou petrželí, nechají se dusit, načež se přidá smetana, případně mléko. Omáčka se podává s knedlíky. »Praženica« je dalším pokrmem z václavek, připravuje se však i z jiných hub. Jsou to houby smažené s vejcem. K tomuto pokrmu se podává chléb a okurka. Z václavek se často dělají i karbanátky. Na podzim se sbírá ryzec obecný (»rydzik«), který se na zimu nakládá do octa (»kvašené rydziky«), sbírají se také kuřátka zv. kožá brada. V okolí Staré Lubovně rostou i hadovky, o nichž obyvatelé mluví s netajeným odporem. V mladším stadiu jim říkají »ďablovo vajce«, později »smradlavec«. Choroše se obecně označují jako »drevnaté huby«.

Necelé 3 km od St. Lubovně je obec Podsadek. Přes celkem malou vzdálenost obou míst je možno pozorovat, že lidové názvy hub jsou již odlišné. Tak hřibům se zde říká »bielé huby«, kozák březový se nazývá »počer«. Liškám se už neříká »lišovky« jako ve Staré Lubovni, ale »lišúvky«, holubinky nejsou »holubniky«, ale »holubky«, případně divoké holubky, jsou-li palčivé. Kuřátkům zde říkají jelení huby, muchomůrkám »muhotravky«.

Další obcí, kam jsem přišel za lidovými názvy hub, byla Jarabina, vesnice asi 5 km vzdálená od St. Lubovně. Okolí Jarabiny je půvabné, ze svahů kopců vystupují strmé vápencové skály, v údolí meandruje potok, jenž několik set m od pramene protéká asi 150 m dlouhým kaňonem. V Jarabině jsou názvy hub téměř stejné jako ve St. Lubovni (lišovky či lišivky, griby, holubnici, porohavky, rydziky, drevené huby, podpenky = václavky). Muchomůrka červená se zde nazývá »hadinka«. Obyvatelé Jarabiny sbírají nejraději hřiby, avšak i lišky a ryzce. Houby se spotřebují ponejvíce v čerstvém stavu nebo se suší, méně se nakládají do soli. Do octa se nakládají jen hřiby a ryzce.

V okolí Jarabiny jsem nalezl ryzec pravý, holubinku jedlou a četné pýchavky.

Ve všech třech obcích jsem zjistil, že se kope do neznámých nebo nesbíraných hub, neboť lidé se jich štítí, případně mají strach z otravy. Pověry o houbách (např. hřib neroste, spatří-li jej někdo, houby nejvíce rostou v úplňku apod.) zde neznají.

Dr. Ladislav Hanuš:

Proč tady už nerostou?

Dr. Ladislav Hanuš: **Why grow they no more.**

Mnozí z našich houbařů si oblíbí určitá místa, kam chodíme rok co rok, poněvadž na onom určitém místě najdeme vždy svoje oblíbené houby. Výsledek nebývá však vždy stejně radostný, a stává se, že některý rok roste tam hub mnoho, ale v dalším roce roste jich méně, i když jsou splněny všechny podmínky pro zdárný růst (vlhkost, náležitá teplota, vegetace); stává se dokonce i to, že na našem oblíbeném místě nemůžeme nalézti ani jedinou houbu. Proč tu najednou nic neroste?

Takové otázky nám víří hlavou a hledáme pro to vysvětlení. Myslíme si, že asi někdo jiný to naše skryté místo našel a všechno nám pobral, »vybrakoval«.

Avšak to nemusí být vždy pravdou. Četl jsem o tom v jednom německém pojednání toto vysvětlení: V rostlinné říši jsou rostliny jednoleté, dvouleté a také trvalky. Totéž je prý také u hub. Jeden rok jich vyroste plno, v dalším roce na tom samém místě už nic nenajdeme.

Z vlastních zkušeností mohu říci, že na příkl. čirůvky fialové, které stále ještě jsou pro mnohé neznámé, ba i podezřelé houby, a proto nesbírány a opomíjené, vyrostly jednoho podzimu v dubovém porostu na teplické Doubravce ve velikém množství, avšak v následujících podzimech jsem je na témže místě marně hledal.

Zato žluté houbičky, dobré plžatky modřínové, jsem dosud viděl každým rokem na podzim na stejných místech v modřínovém háji na jmenované Doubravce. Podle shora uvedeného něm. vysvětlení by

Obr. 20. Polyporus (Grifola) sulphureus (Bull.) — choroš sírový — za mlada jedlý. Roste od května do září na starých kmenech listnatých stromů. Často je přinášen do poraden ČsMS. Kresleno podle plodnice donesené do Ústřední poradny v Karmelitské ul. v r. 1958. Ing. Miroslav Smotlacha.

tedy tyto plžatky byly takovými »trvalkami«, kdežto čirůvky fialové nikoliv.

Ono vysvětlení v cit. německém pojednání, uveřejněném nedlouho po I. světové válce, mi však nedalo uspokojivého vysvětlení. Může to býti částečná pravda, ale ne úplná. Může na příklad být, že podhoubí se vyčerpá a proto už nic nevydává a houby se už neobjevují tam, kde jsme je kdysi nalézali. Ale jistě tu musí býti i jiné příčiny a souvislosti. A takových je opravdu hodně!

Vyhledal jsem si některé dřívější ročníky Mykol. sborníku, které mám vázané jako pěkné knížky (bohužel nemám všechny), abych v nich našel nějaké určitější vysvětlení. Poučení jsem hledal hlavně v pracích dr. F. Smotlachy, tak předčasně zesnulého, jehož pozorování lesní přírody i bádání v mykologii, o jejíž popularisaci (zlidovění) se za své doby tak zasloužil jako nikdo jiný v naší vlasti, a tu jsem našel na příklad tyto poznatky:

Mnohé houby jsou vázány na určitý strom. Zahyne-li tento strom, přestanou houby růst. Je to například známo o křemenáči březovém, který je houbou symbiotickou a roste u své břízy. Mezi ním a břízou je úzké životní spojení. Byla-li bříza poražena, přestal křemenáč růst, a to i tehdy, když zbylý kmen či pařez byl ještě plný života a vyrážel výhonky (viz str. 81 Mykol. sborníku ročník XXXI/1954). Zajímavý je také poznatek, že nejvíce hřibů obecných roste pod smrkem, má-li tento velikou úrodu šišek. Plžatka modřínová je zase úzce spjata s modřínem, neb nenajdeme tuto houbičku jinde než pouze u modřínů. Na tuto skutečnost jsem přišel sám mnoholetým pozorováním právě na teplické Doubravce. Tam jednoho podzimního dne jsem byl

překvapen, že jsem našel plžatku modřínovou na neobvyklém místě, kde bych ji byl nikdy nečekal, neb byl tam dubový les, daleko od onoho modřínového háje. Když jsem však začal bedlivěji prohlížet okolí naleziště, tu jsem si všiml, že nedaleko plžatky stál statný modřín v plné kráse! Tím jsem si nade vší pochybnost ověřil, že plžatka modřínová je vázána na modřín, tudíž jinde neroste. A také jsem dosud nikdy nenašel plžatky modřínové v místech, kde vůbec žádný modřín nebyl.

Takových případů spojitosti určité houby s určitým stromem je více a bylo by jistě zajímavé, kdyby někdo z našich mykologů o této souvislosti napsal podrobnější pojednání. Tím ovšem se také vysvětlí leckdy, proč určité houby přestaly růst na místě, kde předtím vždy vyrůstaly.

Pro bedlivého pozorovatele přírody se tu naskytá vděčná příležitost k speciálnímu pozorování jednoho úseku přírodního dění a souvislostí.

Jan Wenzel:

Jak jsme chodili do „Jiren" na houby.

Už je tomu hezká řada let, už čtyřicet. Chodíval jsem jako chlapec s matkou ráno už ve dvě hodiny »do Jiren« na houby. Jinak se u nás neříkalo. Šli jsme pěšky z Hloubětína až do lesa u Xaverova, bylo to dvě hodiny pěšky. Ale rád jsem vstával, byla to přec pro 10—12letého hocha pěkná túra, ale dnes, když vzpomínám, ještě větší pro matku, třebas byla mladá. Ale dnes se divím, kde se tehdy vzala její znalost lesa. A těch hub! Začali jsme z kraje, křemenáče — kozáky, a hlavně »márinky«, těch tam rostlo veliké množství, do nůše se mohly sbírat, a jaké krásné, tak jako letos v boleslavských lesích.

Jistě vás asi zajímá, cože to bylo za houby s tak pěkným jménem. Matka jich vždy sbírala velké množství, velice je chválila co do jakosti, ale která to byla houba?

Já vám to, vážení čtenáři, tedy nyní vyzradím. Ona to byla »márinka« — růžovka, krásné jméno pro tuto nehezkou houbu. A jistě se budete ptát, kde se vzala její znalost již před čtyřiceti lety?

Často jsem na to vzpomněl, a tak letos jsem se matky na to zeptal. Byla vášnivá houbařka, bohužel pro stáří a hlavně pro nemoc již dva roky nemůže do lesa, ale ráda vzpomíná.

Tak letos jsem náhodou vzpomněl a zeptal se, kde se vzala její znalost, hlavně »márinky« muchomůrky růžové. Vždyť tenkrát slovo prašivky nebylo tak vzácné i pro jiné houby.

A vyprávěla mi následující příhodu: »Stalo se v Letkách n. Vltavou, okr. Kralupy. Když jsem ještě chodila do školy (to už je tedy pěkná řada let, matce už táhne dávno osmý křížek), potkala jsem kamarádku školačku na houbách. I ptala jsem se, co nasbírala, a ta mně dala nahlédnout do tašky. Mimo jiné měla tam též márinku — růžovku, vzala jsem jí ji za velkého nářku a pláče s poukazem, že jsou to houby jedovaté, aby je nesbírala. Když jsem je rozšlapala, ona za nářku a pláče mluvila, že už je sbírají dlouho, že jsou dobré, a tak jsem je též sama vyzkoušela. Od těch dob jsem muchomůrku růžovou začala chválit.«

A tak já s tímto sdělením dávám příspěvek ku chvále »márinky« — muchomůrky růžové.

Obr. 21. Záběr ze »Smotlachovy« výstavy hub na Malostranském náměstí v roce jeho smrti (1956). Foto: Ing. K. Kunc.

V. Kedyk:

Smotlachova výstava hub v Gdaňsku.

В. Кедык: **Выставка свежих грибов в Гданске по методу др. Ф. Смотлахи.**

Mushroom show in Gdansk (Poland) — application of Dr. F. Smotlacha's happy idea how to propagate knowledge of eatable and poisonous mushrooms.

Čtenář pochopí, že jde o výstavu hub, jak ji první před desítkami let zavedl náš zesnulý, nezapomenutelný prof. F. Smotlacha, aby vědu o houbách a praktické znalosti hub jedlých a jedovatých rozšířil mezi lidem. Podle Smotlachovy metody začali pracovat praktičtí mykologové i v cizině (Bulharsku, Maďarsku, Rakousku, Sovětském svazu aj.) a nyní i v Polsku, a to u Baltického moře, kde v okolí Gdaňska-Gdyni-Sopot roste v lesích spousta různých hub, byla opět uplatněna šťastná Smotlachova myšlenka názorně a prakticky propagovat u nás znalost hub, **výstavami čerstvých hub.**

V Botanických zprávách Polské botanické společnosti (Wiadomości botaniczne — Polskie towarzystwo botaniczne — II — 1, 1958) čteme, že od 1. do 3. září 1957 byla v Gdaňsku uspořádána péčí Polské bot. společnosti výstava hub jedlých a otravných, bylo ukázáno víc než 90 druhů hub více než 600 návštěvníků, tedy značnému počtu zájemců.

Houby určovala a vysvětlivky poskytovala známá polská mykologická badatelka doc. Alina Skirgiełłová. Byly pořízeny též barevné zarámované obrazy hub, jež budou použity při každoročních dalších výstavách a praktických přednáškách o houbách.

Bezprostředním popudem k pořádání výstavy byly každoročně se opakující zprávy v tisku o případech otravy houbami následkem neznalosti hub, a to otravy nejen houbami nasbíranými v lese, nýbrž někdy i koupenými na trhu.

Před časem jsme zasílali informace, zkušenosti a poznatky z našich výstav přátelům do Polska a v poslední době do SSSR.

Ed. Borovský:

Vykvetla mi doma hvězdovka nachová.

Našel jsem ji po prvé v r. 1955, překrásnou, velikou, 1—3 hodiny po rozvití, skutečně kakaově červenou. Všechny cípy a polovina vnitřní koule byly takto tmavé. Druhá polovina koule byla dosud světle krémová, vše jako vatově sametové. Později jsem tam už kvetoucí plodnici nenašel.

Až zase v roce 1956 se mi ji podařilo nalézt, ale jen nerozvité koule. Po trojnásobném pokusu jsem si odnesl domů alespoň jednu velikou kouli, měla v průměru asi 4 cm. Vykrojil jsem ji i s koláčem substrátu a dal doma na misku. Udržoval jsem ji vlhkou podléváním a kropením. Zdálo se, že během prvních 2 dnů povyrostla a že se trochu jakoby zahrotila. V této fázi vývoje jsem ji na vrcholu trochu nařízl, abych usnadnil pukání gleby. Projevila se však vývojová stagnace a brzké odumření vyschnutím.

I letos jsem pokusy opakoval, ale vykvetlou plodnici jsem dosud nenašel. A tak jsem zase donesl jednu kouli »na prasknutí« domů, dal na misku s vodou a čekal. Byla to plodnice z jiného naleziště a nalezl jsem ji už vylomenou z kamenité ssuti na úpatí stráně. Byla také zahrocena a tento tupý výběžek byl již poněkud prasklý, ale dosud nerozevřený. K mé nemalé radosti pukání pomalu pokračovalo. Dne 17. VII. 1957 ráno byly 3 praskliny dlouhé až 15 mm. Po mém příchodu ze zaměstnání, asi v 16 hod., byly praskliny už hlubší, asi do poloviny koule. Dva nejširší cípy rozdělily se novými prasklinami ve 2 další, celkem tedy bylo 5 nepravidelných cípů. Ze středu vynikla kulovitá část, hlavní nosič výtrusů. Barva této hvězdovky uvnitř byla hnědošedá. V úplném rozvití byly hroty v šíři 13,5 cm od sebe vzdáleny. Vnitřní koule měla Ø asi 3 cm. Cípy-paprsky byly tlusté až 6 mm. Po několika dnech se cípy vysýcháním chrupavčité hmoty různým směrem pokroutily.

»Houby poličského okresu« je zdařilé pojednání, které napsal mykolog. pracovník Emil Horníček do sborníku prací nazvaném »Poličsko«. Vydal v r. 1958 Krajský dům osvěty v Pardubicích. Autor uvádí význačné houby poličského okresu, upozorňuje na druhy spíše méně známé, které charakterisují po mykologické stránce tamější kraj. Letmo se zmiňuje o některých příznačných stránkách života hub. Kapitola je doplněna fotografií čirůvky vroubkované (Tr. crenulatum E. H.). Ing. Sm.

f) Spolkové zprávy

Jaro Miškovský:

O posmrtnou poctu zasloužilému kulturnímu pracovníkovi

Ke sbírce na náhrobní desku prof. Dr. Smotlachy

Za jasného červnového dne roku 1956 byl pohřben na olšanských hřbitovech v Praze populární vědecký, osvětový a organizační pracovník, profesor Dr. František Smotlacha. Odešel uprostřed pilné práce ve věku 72 let, vzdoruje chorobám svou nesmírnou pracovní energií, až podlehl zákeřné infekční žloutence.

Žel, předčasně naplnil se u prof. Smotlachy zákon přírody, třebaže v jeho mužných letech, kdy jako cvičitel a mnohostranný sportovec řídil Vysokoškolský sport, říkali mu studenti »nezmar«. Při svém povolání tělovýchovného pracovníka vložil

prof. Smotlacha celou váhu své osobnosti do houbařského hnutí. V obou směrech získal si budovatelské zásluhy a svou činností publikační zapsal se do kulturní tvorby jak v oboru tělovýchovy, tak mykologie.

Úspěšně navázal na činnost českého mykologa Bezděka († 1915), zčásti ještě za jeho života, ale hlavně když r. 1919 uvedl v život náš první houbařský časopis (nynější Mykologický sborník) v součinnosti s univ. profesorem B. Němcem. Pro myšlenku časopisu podařilo se mu získat nakladatele B. Kočího, jenž vydával první dva ročníky svým nákladem. Od založení Československé mykologické společnosti za předsednictví prof. Smotlachy (1921) vychází časopis jako spolkový orgán.

Naši členové a čtenáři časopisu znají práci mykologa Dr. Smotlachy, jenž si vytkl za úkol postavit mykologii do služeb lidu. Nevymýšlel si tudíž nových rodů hub, aby proslavil své jméno za cenu zkomplikování vědy. V tom se lišil od různých profesionálů a výsledkem bylo, že žádný nový druh nenazvali jeho jménem, ač se této pocty dostalo i činitelům méně významným. Nespornou zásluhou prof. Smotlachy jest, že získal pro vědeckou i praktickou mykologii řadu pracovníků a podařilo se mu zjednat Praze pověst houbařské metropole, proslulé i za hranicemi. Jméno Smotlacha srostlo přímo s představou hub, výsledek to dlouholeté osvětové činnosti a jejího ohlasu v tisku. Jít do lesa smotlašit, znamená mezi houbaři: Sbírat jedlé houby, které považují neznalci za prašivky. (Ví o tom akademik Trávníček?)

V díle prof. Smotlachy pokračuje Čs. mykologická společnost, jejíž ústřední výbor vyhlásil k uctění svého zasloužilého předsedy vnitřní sbírku ve prospěch zřízení důstojné desky na jeho hrobě. Mezi prvními přispěla darem 100 Kčs nadšená houbařka Růžena Vtelenská, podle vlastního vyjádření ne kvůli poděkování, ale z vděčnosti. Obětavost pracující ženy, která zná cenu peněz, je světlým zjevem a přitom dokládá význam houbaření pro rekreaci našich pracujících.

I když nebyla plně doceněna populárně vědecká činnost profesora Smotlachy v oboru mykologie zaživa (cenou ÚNV apod.), získala mu vděk u uznání jím zorganizovaných přátel hub. Výrazem toho bude náhrobní deska, na kterou přispějí podle svých možností všichni naši houbaři dobré vůle. Kdo rychle dá, dvakrát dává.

Po zřízení desky bude nutno zažádat o prohlášení hrobu za památný, aby byl tím způsobem vyňat z pravomoci hřbitovní správy a chráněn před zrušením.

Ve stověžaté Praze, kterou prof. Smotlacha tolik miloval jako »město věží a smrží« a uvedl do mykologické literatury pojmenováním smrže pražské (*Morchella Pragensis* Sm., ať odpočívá v pokoji, po boji!

* * *

Výroční schůze (valná hromada) Ústředí ČsMS se konala dne 21. dubna 1958 v přednáškové síni Českého vysokého učení technického na Karlově náměstí č. 17. Po zhodnocení celkové činnosti ve správním roce 1957 bylo odstupujícímu výboru uděleno absolutorium a zvoleni pro rok 1958 tito činovníci:

Předsednictvo:

předseda: Dr. Robert Vávra.

místopředseda: Dr. Miloš Pulec,

jednatel: Rudolf Kotyšan,

pokladník: Fr. Svoboda.

Ostatní členové užšího výboru: Růžena Vtelenská, RNDr. Jiří Hlaváček, Ing. Karel Kolář, Josef Chmelíček, Růž. Smotlachová.

3 náhradníci: Josef Ťúpa, Otakar Zuran, Miroslav Pavlát.

Revisoři účtů: Vlastimil Líkař, Ing. Vojtěch Rimpl.

Členové širšího výboru: Ing. Josef Bartoš, Eduard Borovský, Antonín Brabec, Zdeňka Bühnová, Ing. Miljutin Jenko, Vlastimil Kedyk, Otto Kňákal, Karel Marek,

Antonín Mothejzík, Antonín Oktábec, Magda Pavlíková, RNDr. Miroslav Pulchart, Božena Sládečková, Ing. Miroslav Smotlacha.

5 náhradníků: Ing. Rudolf Kuželka, Josef Protiva, Jan Soukup, Ing. Albert Urban, František Vacek.

Za venkovské odbočky:

Kraj:

1. Praha: MUDr. Jiří Janovský, Václav Hájek, JUDr. Josef Kotrouš.
2. České Budějovice: Plánský Bohumil, pluk. v. v., Bulíř Jan. prof.
3. Plzeň: Václav Melzer, řed. šk. v. v.
4. Karl. Vary: Václav Vojíř, prof., Spálený, Jan, pluk. v. v.
5. Ústí n. L.: JUDr. Ladislav Hanuš.
6. Liberec: Jindřich Sezima, Podobský Jaroslav.
7. Hradec Králové: Václav Paráček, Václav Nepokoj, Václav Chmelík, Josef Hásek.
8. Pardubice: Tušla Jaroslav, řed. škol., Dr. Václav Dušánek.
9. Jihlava: MUDr. Jindřich Kaupa.
10. Brno: Karel Štěpán, PhMr. Karel Voneš.
11. Olomouc: Vojtěch Trázník, prof., Jar. Kupka.
12. Gottwaldov: Jos. Perútka, řed. šk. v. v., Jan Balcárek.
13. Ostrava: Ing. Šafr, MUDr Jaroslav Veselský.
14. Bratislava: Dr. Ján Šedivý.

Redakční rada: RNDr. Jiří Hlaváček, RNDr. Miroslav Pulchart, Vlastimil Kedyk, Ing. Miroslav Smotlacha, Dr. Robert Vávra.

* * *

Závodní klub J. Dimitrova v Letňanech

Заводской клуб Димитрова в Летнянах.

J. Dimitrov factory club in Letňany.

(mykologický kroužek) pořádal **ve středu dne 18. června 1958 ve 14.30 hod. v závodním klubu přednášku:**

JAKÁ NEBEZPEČÍ OHROŽUJÍ HOUBAŘE V LESE.
(Jedovaté houby, zmije, klíšťata atd.)

Přednášeli: s. MUDr. Rudolf Kraus, vedoucí lékař zdravot. střediska, s. Eduard Borovský, člen Čs. mykologické společnosti, s. Ladislav Bernart, učitel 11leté stř. školy v Čakovicích.

Přednáška byla doplněna světelnými obrazy a poučnými přírodními filmy. 1. Houby a lesní plody (barevný film NDR), 2. Život v lese.

Přednáška byla zahájena prohlídkou výstavky zajímavých exponátů, doplňujících přednášku.

Výbor mykologického kroužku.

Antonín Mothejzík:

Autokarový zájezd do Hradce Králové.

Dne 8. června 1958 uspořádala vinohradská odbočka pro své členy autokarový zájezd do Hradce Králové, do rodiště zemřelého Dr. F. Smotlachy. K uctění jeho památky navštívili jsme Smotlachův rodinný domek a místo, kde stál rodný domek na Kopci sv. Jana s přilehlou »mykologickou« i staročeskou ovocnářskou zahradou, o které tak rád hovoříval. Prohlédli jsme si drahá místa jeho mládí. Dobrými našimi průvodci nám byli paní R. Smotlachová, choť zemřelého a s. Václav Paráček, vedoucí nově založené odbočky ČsMS při Klubu ROH v Českých gumárenských závodech v Hradci Králové. Přes špatné počasí s. Paráček očekával náš příjezd

i se svými dvěma synky pionýry a věnoval se nám po celou dobu naší přítomnosti v Hradci. Bylo by si přáti, abychom mohli i s dalšími novými činovníky naší společnosti navázati užší spolupráci a vyměnit si zkušenosti k prospěchu celé naší houbařiny. Je nutno se také zmínit o návštěvě nové hvězdárny v blízkém sousedství Smotlachovy zahrady, kde nám byly poskytnuty všechny informace a zodpovězeny dotazy vynikajícím členem Krajské odbočky ČsMS a přítelem Dr. Smotlachy s. řed. Fritzem. Rovněž stojí za zmínku návštěva hřbitůvku a zámečku. Oběma našim průvodcům patří dík vinohradské odbočky a všech účastníků zájezdu.

Na zpáteční cestě jsme se zastavili k prohlídce nově upraveného, krásného zámku, kdysi Harachova, Hrádku u Nechanic, který opravdu stojí za shlédnutí.

Nebyli bychom ani houbaři, kdybychom si při zpáteční cestě neprohlédli lesy. Poněvadž se chlumecké lesy topily ve vodě, podívali jsme se na lesy u Poděbrad. Výsledek byl však slabý. Nerostly. Zájezd se všem velice líbil a chceme v zájezdech pokračovat.

Zpráva o činnosti

Činnost v ústředí i v odbočkách pokračovala úspěšně přes léto i na podzim. Zájem o houby se opět zvyšuje. Je třeba, aby naši pracovníci podchytili tento zájem a získali nové členy naší společnosti a nové odběratele našemu časopisu. Je nutno organisovat vycházky, přednášky a výstavy, při nichž se vždy hlásí noví členové. Je třeba získat mladé pracovníky ze škol. Více oživit činnost v ústředí, kde jsou k disposici mikroskopy, knihy i materiál pro studium hub.

Naši spolupracovníci, členové i jiní přátelé hub měli řadu přednášek v závodních klubech ROH, Osvětových besedách, jako např. Novák, Hlaváček, Pulec, Pavlíková, Kovanda, Smotlacha a jiní. Dr. Hlaváček měl v srpnu zdařilou houbařskou přednášku v televisi, v níž bylo především upozorněno na nebezpečné jedovaté houby, zvláště much. zelenou. Řada pracovníků z Prahy i venkova zúčastnila se rekreačních pobytů ROH jako houbařští instruktoři.

Na houby i naší společnost si několikráte vzpomněl denní tisk, např. Večerní Praha, Práce, Lid. demokracie atd. Čekáme zprávy z odboček a kroužků. Pište!

Ing. Sm.

Krajská odbočka v Hradci Králové

Hlásím 7 přednášek na thema: »Učíme se znát houby« rekreantům ROH v lázních Sedmihorkách (2. VIII., 14. VIII., 23. VIII. 8. IX., 17. IX. a 29. IX. 1958). Každá přednáška byla před novým kolektivem rekreantů a přispěla ke zvýšení zájmu o houby. Na starém stanovišti, poblíž zotavovny (jež znám od r. 1942), měl jsem k disposici much. zelenou, jež vytrvale roste pod starým dubem mnoho let. Připomínám, že na tabulích hub, vydaných v poslední době, je několik chyb.

Jos. Hásek.

Zpráva o výstavě hub v Praze (1958)

Tak jako každým rokem, tak i v roce 1958 byla uspořádána tradiční výstava hub Čs. mykologické společnosti za spolupráce odboru školství a kultury rady ONV Praha 12 na Vinohradech. Přes veškeré těžkosti se získáním vhodné místnosti, výstava hub byla uskutečněna v době od 16. 9. do 6. 10. ve výstavní síni v budově ONV na Vinohradech. Přes nepříznivé podmínky v růstu hub výstava byla dík obětavosti členů a příznivců denně doplňována a vystavované houby měněny. Výstavu navštívilo celkem 1200 dospělých osob. Oproti posledním výstavám byly pozoruhodné i pro nás radostné velké hromadné návštěvy školních dětí v celkovém počtu 1800 osob, kterým byl podáván výklad o výstavě a vystavovaných houbách našimi referenty. Výstava splnila svůj úkol po stránce propagační a návštěvníci si odnášeli cenné poznatky o houbách. Děkujeme všem, kteří jakýmkoli způsobem se přičinili o zdar výstavy v roce 1958. Zvláště děkujeme škol. a kult. odboru ONV v Praze 12 za spolupráci a propagaci této výstavy ve školách. Kotyšan

všechny čtenáře, spolupracovníky nové i staré, aby nám poslali své zprávy, články, fotografie i kresby hub. Chceme dále zlepšovat náš časopis. Potřebujeme vaší spolupráce, aby byla udržena tradice lidového časopisu, kde od počátku psali a měli svoji tribunu vedle vědeckých mykologů, houbaři praktičtí. Red.

Luhačovice. Přednáška ref. ČsMS Jos. Perútky, spojená s výstavkou, konala se za účasti asi 100 posluchačů 3. září t. r. Výstavku (53 druhů) shlédlo několik set osob. Houbařské školení bude opakováno.

Bulharské kulturní středisko spolu s ČsMS v Praze uspořádalo dne 16. října 1958 pořad »Houby bulharského lesa«. Hovořil Dr. M. Pulec a byl promítán film stejného názvu.

Pražská televise uvedla záběry z letošní výstavy ČsMS v Praze.

Čs. pošta již vydala námi dříve oznámenou serii známek s velmi zdařilými obrazy hub. Houbaři, používejte pro svou korespondenci těchto známek! Původní podnět k vydání těchto známek dala, jak známo, ČsMS prostřednictvím Dr. F. Smotlachy.

Program podzimních přednášek Čs. mykol. společnosti 1958.

Přednášky se konají každé pondělí* od 1. 9. 1958 od 19. hodiny v přednáškové síni Českého vysokého učení v Praze 2, Karlovo nám. č. 17, 1. poschodí (pobočná budova techniky).

Pondělí	1. 9.	MUDr. Pavel Viskup	Výživnost hub se stránky zdravotní
»	8. 9.	Rudolf Kovanda	Houbařská sezóna v proudu
»	15. 9.	Ing. Květoslav Kunc	Podzimní houby. Světelné obrazy.
»	22. 9.	RNDr. Jiří Hlaváček	Růst hub hřibovitých i lupenatých.
»	29. 9.	Václav Novák	Hřiby a ostatní podzimní houby.
»	6. 10.	Dr. M. Pulec	Lanýže, pěstování, zužitkování v ČSR i cizině.
Středa*	15. 10.	Akademik Obenberger	Broučci v houbách.
»	22. 10.	Ing. Květ. Kunc	Důležité druhy hub se svět. obrazy.
»	29. 10.	Marie Korandová	Lidová jména hub.
»	5. 11.	RNDr. Mir. Pulchart	Houby jako škůdci rostlin.
»	12. 11.	Ant. Oktábec	Všude se setkáváme s houbami.
»	19. 11.	Úlehlová-Tilschová	Houby v naší výživě a jejich zužitkování.
»	26. 11.	Magda Pavlíková	Houby Vysokých Tater, svět. obrazy.
»	1. 12.	Rudolf Kovanda	Houbařská sezóna končí.
»	10. 12.	RNDr. Jiří Hlaváček	Naše muchomůrky, se svět. obrazy.
»	17. 12.	Oldřich Špreňar	Nakládání a sterilisace hub.

Vinohradská odbočka: pořádá obdobné přednášky podle vlastního programu, spojené s demonstrací hub, každé úterý o 19. hod. 30 m. na Vinohradech, v restauraci »Blanická«, nároží Slezské a Blanické ulice.

Úmrtí:

Josefa Drtinová z Prahy 2, naše členka, nadšená houbařka a posluchačka Smotlachových přednášek, zemřela náhle dne 20. 7. 1958. R. Vtelenská

Jan Pacák, řídicí uč. v. v., ve Smiřicích, dlouholetý člen ČMS a jeden z prvních odběratelů našeho časopisu, zemřel 27. VII. 1958 ve věku 86 let. Zesnulý se věnoval houbaření (aspoň jako poradce) do posledních okamžiků svého života. Byl nejstarším znalcem hub jaroměřského okresu. Václav Chmelík, ref. ČsMS.

* Z technických důvodů se konají přednášky dočasně ve středu, místo v pondělí.

Содержание №

a) **Систематика и общая микология.** Д-р. мед. Ярослав Весельский: За грибами на полях, лугах и пастбищах. — Д-р. Вацлав Душанек: Гниение плодовых тел грибов.

b) **Исследование и изучение грибов, произрастающих в ЧСР.** Ант. Чабера: Микофлора Гумполецкого края. — Иосиф Гасек: Необычайные грибы. — Иосиф Козлик: Тройные сростки подберезовика.

c) **Грибы и их использование.** Генрих Орлось (Варшава, НИИ лесоводства): Мягчение буковой древесины при помощи грибов для производства карандашей. — Инж. д-р. Иосиф Шмид: Грибные кремы. — Д-р. М. Станек: Выращивание шампиньонов — II. Питательная среда и ее приготовление.

d) **Грибы вредные и ядовитые.** Д-р. ест. наук Мирослав Пульхарт: Продукция спорыньи. — Станислав Фехтнер: Отравление стерилизованными грибами. — Эдуард Боровский: Типический случай смертельного отравления поганкой зеленой вследствие незнания грибов.

e) **Разное.** Проф. Вацлав Махек: Сбор грибов в Белорусии. — М. Корандова: Простонародне названия грибов. — Д-р. Ладислав Гануш: Почему перестают расти грибы. — В. Кедык: Выставка свежих грибов в Гданске по методу д-р. Ф. Смотлахи.

f) Заводской клуб Димитрова в Летнянах.

Contents. MUDr. Jaroslav Veselský: Mushrooms collecting on fields, meadows and pastures. — Dr. Václav Dušánek: Rotting of the fruiting body of mushrooms. — Ant. Čabera: Mycoflora of Humpolets region. — J. Hasek: Uncommon mushrooms. — J. Kozlík: Trillings of Krombholzia aurant. — Henryk Orłoś (Warsaw, Sylvicult. Research Inst.): Softening of beech wood mushrooms for pencil production. — Eng. Dr. J. Šmíd: Mushrooms creams. — Dr. M. Staněk: Growing of Agaricus — II. Medium preparing. — RNDr. Miroslav Pulchart: Ergot production. — Stanislav Fechtner: Poisoning by sterilized mushrooms. — Ed. Borovský: Typical deadly poisoning by Amanita viridis in consequence of lack of knowledge of mushrooms. — Prof. Václav Machek: Mushrooms collecting in Byelorussia. — M. Korandová: Popular mushrooms names. — Dr. Ladislav Hanuš: Why grow they no more. — V. Kedyk: Mushrooms show in Gdańsk (Poland) — application of Dr. F. Smotlacha's method of propagating knowledge of eatable and poisonous mushrooms. — J. Dimitrov factory club in Letňany.

Obrazová příloha: Pečárka ovčí — Agaricus arvensis Fr. Větrov u Tábora. — Foto Dr. J. Hlaváček. Jedlá, výtečná. — Skupina pečárek ovčích — Agaricus arvensis Fr. — Větrov u Tábora. — Foto Dr. J. Hlaváček. Jedlá, výtečná. — Kuřátka žlutá — Ramaria flava Schaef. — Větrov u Tábora. — Foto Dr. J. Hlaváček. Jedlá. — Muchomůrka růžovka — Amanita rubescens Fr. — Větrov u Tábora. — Foto Dr. J. Hlaváček. Oblíbená, jedlá.

Vydavatel: Čs. mykologická společnost v Praze III, Karmelitská 14, tel. 673-80. Vedením redakce pověřen Dr J. Hlaváček. Redakce a administrace tamže. — Tisknou Středočeské tiskárny, n. p., závod 01, Praha II, Hálkova 2. — Povoleno MIO 26 582/47/TO ze dne 30. září 1947. — Novin. sazba povolena řed. pošt v Praze. — Dohlédací pošt. úřad: Praha 8. Za články odborné si odpovídá každý sám. Rukopisy se nevracejí. Předplatné 20 Kčs, do ciziny 40 Kčs. Jednotlivá čísla (sešity) 5 Kčs, dvojsešit 10 Kčs. — Odběr listu lze přerušit jen včasnou výpovědí, t. j. před konečným sešitem ročníku (čili do měsíce po vyjití předposledního sešitu 4). Všechna autorská práva vyhrazena. Číslo 1—4 vyšlo.

Sbírka na desku pro hrob Dr. F. Smotlachy.

Na návrh předsedy Vinohradské odbočky ČsMS Mothezlíka uspořádaná sbírka měla již na malou zprávu v minulém sešitě svou odezvu. Členové společnosti, přátelé Dr. Smotlachy hned v prvních dnech posílali své dary, 10, 20, 30 i 100 Kčs: Akademik Němec, Dr. Vávra, R. Vtelenská, Ing. Dobrý, B. Pokorný, Jaroslav Podobský, Perútka, inž. Rimpl, Nunvářová, Štěpán, Bažant, Vaněk, Štamberg, Kozlík, Miškovský, Svobodová, Dr. Vejdovský a další. Odbočky sbírají samostatně. Příspěvky můžete dále posílat poštou nebo odevzdat osobně v ústředí, na přednáškách na Karlově nám., nebo na Vinohradech. Na poštovní složence laskavě uveďte účel platby.

Dlouholetý spolupracovník Jarmiš napsal: »Má-li být uctění zvěčnělého vskutku důstojné, pak jenom nejlepší provedení desky může platit za dobré. Olšanské hřbitovy, kde odpočívají mnozí velikáni naší vědy a umění, kladou v tomto směru zvýšené nároky. Jest si přáti, aby provedení desky nebylo pouhou záležitostí kameníka, nýbrž umělce,« a dále: »rozhodnutí o způsobu provedení desky bude záviset na výsledku sbírky.« Sbírka pokračuje.

Odběratelům časopisu! K tomuto sešitu přikládáme složenku pro ty, kteří mají nějaký dluh z dřívějška (předplatné, členský příspěvek a pod.), nebo pro ty, kteří si dosud nepředplatili ročník XXXV (1958). Předplatné zůstává 20,— Kčs, i když bude každý sešit (jako tento) doplněn obrázkovou přílohou na křídovém papíře. V ní budou později i barevné fotografie. Prosíme všechny, své odběratele, aby nám, pokud již tak neučinili, zaslali předplatné.

Všechny ty, kteří mají vše zaplaceno a snad přesto dostanou omylem složenku, prosíme, aby se nezlobili a ponechali si ji na příště.

Čs. mykol. společnost děkuje předem za každý dar na vydavatelský fond. Každý odběratel a čtenář získá ještě letos dva nové odběratele Mykologického sborníku!

Přednášky v Praze konají se na Karlově náměstí v č. 17. Vysoká škola staveb. inženýrství od 19 hod. Data viz uvnitř listu.

Každé úterý koná vinohradská odbočka odb. přednášky v restauraci u Jizbů na nároží Slezské a Blanické ulice o 19.30 hod. Zveme všechny přátele hub a přírody.

Vedle odborné přednášky jsou v obou případech určovány a demonstrovány přinesené houby.

Přiveďte své známé! Navštivte ústředí ČsMS! SPOLUPRACUJTE! ZÍSKÁVEJTE NOVÉ ČLENY!

Adresa ústředí Čs. M. S. a bezplatné poradny: Praha 1-Malá Strana, Karmelitská 14. Telefon 673-80.

Vycházky do okolí Prahy se konají každou neděli, pokud počasí dovolí. Informujte se na čísle 673-80!

Ústřední houbařská poradna ČsMS v Karmelitské ul. 14 pracuje po celý rok.

Ze Sokolova nám píše O. Ježek: Přihlašuji se za odběratele Mykologického sborníku. Trvalo to dlouho, až náhodou v Karl. Varech jsem jej objevil ve stánku! Jsem šťasten!

Je ještě mnoho houbařů, kteří nevědí, že náš časopis vychází! Pomozte je nalézti a získejte je za odběratele!

Cena tohoto sešitu Kčs 10.—